

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej ani Greek State Scholarship's Foundation (IKY). Ani Unia Europejska, ani IKY nie ponoszą odpowiedzialności za te poglądy.

Integracja uchodźców i migrantów

Praktyczny przewodnik dla
kadry kształcenia i szkolenia
zawodowego (VET)

2025

Przygotowany przez

DIGITAL IDEA
Grecja

DEINDE SP. Z O. O.
Polska

CEKDEV ACADEMY
Turcja

Publikacja bezpłatna

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej ani Greek State Scholarship's Foundation (IKY). Ani Unia Europejska, ani IKY nie ponoszą odpowiedzialności za te poglądy.

Praktyczny przewodnik dla kadry kształcenia i szkolenia zawodowego (VET)

w ramach projektu:

**"Experience-exchange to Help VET Professionals Integrate
Refugee Children into the Local Community"**

**("Wymiana doświadczeń: Wsparcie Specjalistów VET w Integracji Dzieci
Uchodźców z Lokalną Społecznością")**

Wersja językowa: polska

CC BY-SA

Ta licencja umożliwia użytkownikom rozpowszechnianie, remiksowanie, adaptowanie i rozwijanie materiału na dowolnym nośniku lub w dowolnym formacie, o ile zostanie podane uznanie autora. Licencja pozwala na komercyjne wykorzystanie. Jeśli remiksujesz, adaptujesz lub rozwijasz materiał, musisz uzyskać licencję na zmodyfikowany materiał na identycznych warunkach. CC BY-SA obejmuje następujące elementy:

BY: należy podać autora utworu.

SA: Adaptacje muszą być udostępniane na tych samych warunkach.

<https://creativecommons.org/share-your-work/ccllicenses/>

KONSORCJUM PROJEKTOWE

Digital Idea
Scientific Association
DIGITAL IDEA
KOORDYNATOR
GRECJA
www.digitalidea.gr

CEKDEV ACADEMY
PARTNER
TURCJA
<http://cekdev.com>

DEINDE SP. Z O.O.
PARTNER
POLSKA
<http://deinde.pl>

Spis Treści

Rozdział 1 – Wprowadzenie

Rozdział 2: Przegląd teoretyczny

2.1 Trendy migracyjne i kontekst uchodźców

2.2 Główne wyzwania dla integracji z kształceniem zawodowym

2.3 Ramy prawne i polityczne

2.4 Studium przypadku w praktyce

Studium przypadku 1: Polska – lokalna szkoła dostosowuje się do ukraińskich uchodźców

Studium przypadku 2: Turcja – cyfrowe szkolenie zawodowe dla młodzieży syryjskiej

Studium przypadku 3: Grecja – Klasy wstępne i współpraca z organizacjami pozarządowymi

Studium przypadku 4: Polska – Koordynacja miejska w Krakowie

Studium przypadku 5: Turcja – szkolenie zawodowe dla kobiet-uchodźczyń

Studium przypadku 6: Grecja – integracja obszarów wiejskich poprzez kształcenie zawodowe w rolnictwie

2.5 Wnioski

Rozdział 3: Wyniki badań i spostrzeżenia

3.1 Podsumowanie badań

3.2 Najważniejsze wnioski z wywiadów i ankiet

3.3 Zidentyfikowane bariery i potrzeby

3.4 Dobre praktyki i lokalne innowacje

3.5 Wnioski

Rozdział 4 – Zaangażowanie Rodziny i Społeczności

4.1 Wprowadzenie

4.2 Kluczowe Strategie

- Budowanie zaufania poprzez działania oparte na relacjach
- Projektowanie wielojęzycznych, dostępność warsztatów edukacyjnych dla rodziców
- Organizowanie wydarzeń integracyjnych, które celebrują tożsamość i przynależność

Spis Treści

4.3 Wspieranie dobrego samopoczucia psychicznego i integracji społecznej

4.4 Kluczowe Strategie

- Uniwersalne strategie bezpieczeństwa emocjonalnego i klimatu szkolnego
- Interwencje grupowe wykorzystujące metody ekspresyjne i relacyjne
- Intensywne Indywidualne Wsparcie i Reagowanie na Traumę
- Innowacyjne cechy modelu CEKDEV

Rozdział 5 – Innowacyjne rozwiązania i podejścia

Wprowadzenie

5.1 Narzędzia cyfrowe do rozwoju języka i umiejętności

5.2 Interaktywne metody nauczania i grywalizacja

5.3 Praktyki edukacyjne uwzględniające traumę

Wnioski

Rozdział 6 – Najlepsze praktyki z krajów partnerskich

Wstęp

6.1 Studium przypadku: Programy integracji społeczności migracyjnych w Polsce

6.2 Przykłady programów integracyjnych w szkołach polskich.

6.3 Przykłady programów integracji społecznej w zakresie kształcenia zawodowego (VET) w Polsce.

Wnioski z Polski

6.4 Dobre Praktyki z Turcji

- Emotion Canvas – Program refleksyjnej edukacji emocjonalnej
- Family Café – Platforma wspólnej refleksji rodzic-nauczyciel
- Program certyfikacji nauczycieli uwzględniający traumę
- Tydzień Wzmocnienia Młodzieży – Ekspresja Twórcza i Zaangażowanie Obywatelskie
- Kulturalne Mosty– Międzykulturowy Program Partnerstwa Studenckiego
- Most do przynależności – wsparcie w przejściu do szkoły dla młodzieży będącej uchodźcami

Wnioski z Turcji

6.5 Studium przypadku: programy integracji społeczności greckiej

Spis Treści

Rozdział 7 — Praktyczne narzędzia, działania i szablony

Wprowadzenie

7.1 Ćwiczenia rozwijające język

- Materiały edukacyjne dla studentów zagranicznych uczących się języka polskiego
- „Polski na dobry początek” (nie Dobry Start) (Poziom A1)
- „Z polskim na co dzień” (Poziom A2 z elementami B1)
- Polski dla dzieci
- Garść pomysłów na ćwiczenia bez żadnego przygotowania
- E-polish.eu
- Scenariusz „Na targu”

7.2 Scenariusze rozwiązywania problemów i odgrywanie ról

- Zeszyt ćwiczeń. Autor Tomasz Róg
- „Z języka polskiego każdego dnia” Pauli Mandziej
- „Językowa podróż po Polsce” Szostaka-Króża

7.3 Aktywności grupowe służące budowaniu więzi społecznych

7.4 Oceny w klasie i śledzenie postępów

Wnioski z polskich narzędzi i praktyk

7.5 Praktyczne Narzędzia i Aktywności z Turcji

- Praktyczne narzędzia wdrażania wsparcia psychospołecznego – przegląd
- Mapowanie emocji – Arkusz roboczy
- Formularz meldunkowy mentora
- Szablon planowania warsztatów dla rodziców
- Strony dziennika psychospołecznego
- „Talia kart „Uczucia i potrzeby”
- Plakat protokołu reagowania kryzysowego

Wnioski z Turcji

Spis Treści

Rozdział 8 – Załączniki

Wprowadzenie

- Scenariusz lekcji – „Powitanie i pożegnanie”
- Listy kontrolne oceny
- Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR
- Przykład szablonów do nauki języka polskiego.
- Zasoby dla nauczycieli i uczniów
- Przydatne kontakty i zasoby
- Organizacje non-profit i grupy wsparcia
- Narzędzia online i platformy edukacyjne w Polsce

Podsumowanie

Rozdział 9 – Przydatne kontakty

Bibliografia

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 1

Wprowadzenie

Rozdział 1: Wprowadzenie

Instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) znajdują się na pierwszej linii frontu odpowiedzi Europy na rosnącą różnorodność edukacyjną spowodowaną migracją, przesiedleniami i globalnymi kryzysami. Dla tysięcy uczniów będących uchodźcami i migrantami szkoły zawodowe to nie tylko przestrzenie do zdobywania umiejętności, rozwoju zatrudnienia, ale to również ścieżki do społecznego środowiska gdzie tożsamość, bezpieczeństwo i przynależność są na nowo definiowane. W tym kontekście edukatorzy mają obowiązki wykraczające daleko poza nauczanie – są mentorami, emocjonalnymi kotwicami i mediatorami kulturowymi.

Niniejszy przewodnik został opracowany w odpowiedzi na złożone i często pomijane wyzwania emocjonalne i społeczne, z którymi uczniowie-uchodźcy mierzą się w kontekście kształcenia zawodowego. Podczas gdy dyskusje polityczne często koncentrują się na dostępie do edukacji lub nauce języka, nadal istnieje znaczna luka w praktycznych, psychospołecznych ramach wsparcia dostosowanych do warunków zawodowych. CEKDEV – organizacja głęboko zakorzeniona w edukacji opartej na społeczności w Turcji – ma na celu zniwelowanie tej luki dzięki temu kompleksowemu, opartemu na dowodach i przetestowanemu w terenie zasobowi.

Podstawową filozofią tego przewodnika jest to, że nauka akademicka nie może się odbyć bez bezpieczeństwa emocjonalnego. Uczniowie, którzy przeżyli wojnę, traumę, przymusową migrację lub długotrwałe przesiedlenie, często niosą ze sobą obciążenia psychologiczne, które sprawiają, że tradycyjne modele nauczania są niewystarczające, a nawet szkodliwe. Lęk, stres pourazowy, wycofanie społeczne i fragmentacja tożsamości nie są rzadkością. Są to nie tylko zmagania indywidualne, ale wyzwania systemowe, które wymagają systemowych rozwiązań.

Instytucje partnerskie jako autorzy niniejszego podręcznika, proponują aby szkoły zawodowe zostały przeprojektowane jako społeczności edukacyjne skoncentrowane na uzdrawianiu. Ta transformacja zaczyna się od uznania, że trauma nie jest osobistą porażką, ale doświadczeniem zbiorowym, które manifestuje się w strukturach instytucjonalnych. Nauczyciele i administratorzy muszą być wyposażeni nie tylko w umiejętności pedagogiczne, ale także w narzędzia do edukacji emocjonalnej, reagowania na traumę i wrażliwości międzykulturowej.

Niniejszy przewodnik jest przeznaczony dla zróżnicowanej grupy praktyków i decydentów, w tym nauczycieli zawodowych, trenerów, doradców zawodowych, psychologów, pracowników socjalnych, administratorów szkół, pracowników organizacji pozarządowych i aktorów politycznych. Niezależnie od tego, czy mieszkają w ośrodkach miejskich czy na peryferiach wsi, czy pracują w ramach edukacji formalnej czy programów kształcenia nieformalnego, czytelnicy tego przewodnika mają jedno wspólne wyzwanie: tworzenie środowisk edukacyjnych, w których wszyscy uczniowie – niezależnie od pochodzenia – mogą czuć się bezpiecznie, zauważeni i wspierani.

W całym przewodniku nacisk położono na trzy powiązane ze sobą wymiary wsparcia, które instytucje partnerskie uważają za niezbędne: dobre samopoczucie emocjonalne, integrację społeczną i zaangażowanie edukacyjne. Nie są to oddzielne cele, ale nakładające się na siebie obszary, którymi należy się zająć razem. Na przykład klimat szkolny uwzględniający traumę poprawia również frekwencję i naukę. Program nauczania uwzględniający kulturę wzmacnia spójność społeczną. Silny system wsparcia rówieśniczego wzmacnia zarówno zdrowie psychiczne, jak i odporność akademicką.

Struktura tego przewodnika odzwierciedla tę zintegrowaną perspektywę. Rozpoczyna się w rozdziale 2 od teoretycznego przeglądu edukacji uchodźców w Europie, mapując trendy na poziomie makro, luki w świadczeniu usług i ewoluujące ramy polityki. Rozdział 3 zawiera syntezę ustaleń badawczych projektu, w tym spostrzeżenia z wywiadów z edukatorami, uczniami-uchodźcami i opiekunami z trzech krajów partnerskich.

Rozdział 4 koncentruje się na strategiach nauczania inkluzywnego, a CEKDEV wnosi dwie główne sekcje: 4.2 na temat zaangażowania rodziny i społeczności oraz 4.3 na temat wsparcia psychospołecznego. Te rozdziały omawiają trójstopniowy model CEKDEV – obejmujący interwencje uniwersalne, grupowe i zindywidualizowane – opracowany i udoskonalony na podstawie wieloletniego doświadczenia praktycznego w tureckich szkołach zawodowych.

W rozdziale 5 partnerzy projektu przedstawiają innowacyjne narzędzia cyfrowe, praktyki uwzględniające traumę i metody grywalizacji. Rozdział 6 oferuje dobre praktyki z krajów partnerskich, w tym udane programy CEKDEV, takie jak „Emotion Canvas” i „Family Café”. Te inicjatywy nie są teoretycznymi pilotażami – są to rzeczywiste interwencje z mierzalnymi wynikami.

Rozdział 7 przesuwac nacisk na wdrożenie. Dostarcza konkretnych narzędzi, planów lekcji, arkuszy refleksji i szablonów działań, które praktycy mogą pobrać, dostosować i zastosować. Te zasoby są zaprojektowane tak, aby były dostępne, niedrogie i skalowalne, zwłaszcza w środowiskach o ograniczonych zasobach.

Przewodnik kończy się w rozdziale 8 załącznikami i materiałami referencyjnymi, które wspierają dalsze eksploracje. Zawiera szablony, konspekty warsztatów i wskazówki dotyczące tworzenia partnerstw międzysektorowych. Ostatnia sekcja nie jest punktem końcowym, ale zaproszeniem: do kontynuowania pracy nad uczynieniem VET inkluzywnym, uzdrawiającym i wzmacniającym dla wszystkich uczniów.

Ważną cechą tego przewodnika jest jego modułowość. Czytelnicy są zachęceni do swobodnego poruszania się między rozdziałami w oparciu o ich role instytucjonalne lub konkretne potrzeby. Doradca szkolny może zacząć od strategii wsparcia psychospołecznego, podczas gdy instruktor VET może przejść bezpośrednio do zajęć w klasie. Przewodnik nie jest sztywnym podręcznikiem, ale elastycznym zestawem narzędzi.

W przewodniku zintegrowane są prawdziwe historie, cytaty i obserwacje nauczycieli, uczniów i personelu pomocniczego. Osadzają one treść w żywej rzeczywistości i służą jako przypomnienia, że każda statystyka odzwierciedla osobistą podróż – a każde narzędzie przedstawione tutaj zostało przetestowane w prawdziwych szkołach, z prawdziwymi uczniami.

Ostatecznie ten przewodnik jest czymś więcej niż zasobem pedagogicznym. Jest to wezwanie do przekształcenia edukacji w formę solidarności społecznej. W czasach, gdy przesiedlenia, podziały i nierówności dominują w nagłówkach mediów, szkoły zawodowe mogą stać się przestrzeniami połączeń, uzdrowienia i transformacji – jeśli zdecydujemy się je takimi uczynić.

Poprzez ten przewodnik, instytucje partnerskie mają nadzieję wyposażyć edukatorów nie tylko w narzędzia, ale także w nastawienie: takie, które koncentruje się na empatii, pokorze kulturowej i opiece systemowej. Edukacja nie powinna jedynie przygotowywać młodzieży ze środowisk migracyjnych do rynku pracy; powinna przygotowywać społeczeństwo do przyjęcia ich jako całościowych, odpornych i wartościowych członków społeczności.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 2

Przegląd teoretyczny

Rozdział 2: Przegląd teoretyczny

Rozdział nr 2 ma na celu wyposażenie specjalistów z sektora kształcenia i szkolenia zawodowego w głębszą wiedzę na temat praktycznych wyzwań i możliwości związanych z integracją dzieci uchodźców i migrantów w systemy kształcenia i szkolenia zawodowego (VET).

Opierając się na obszernych badaniach danych zastanych, wnikliwych wywiadach i szczegółowych ankietach przeprowadzonych w Polsce, Turcji i Grecji, rozdział ten dostarcza opartych na dowodach spostrzeżeń na temat procesów integracji migrantów i uchodźców. Spostrzeżenia te ujawniają złożoną dynamikę edukatorów i uczniów w różnych środowiskach edukacyjnych. Rozdział ten przedstawia nie tylko praktyczne trudności, których doświadczają nauczyciele VET, w tym bariery językowe, różnice kulturowe, wyzwania organizacyjne i niewystarczające zasoby edukacyjne, ale także podkreśla wyrażone potrzeby, oczekiwania i priorytety profesjonalistów VET i rodzin uchodźców.

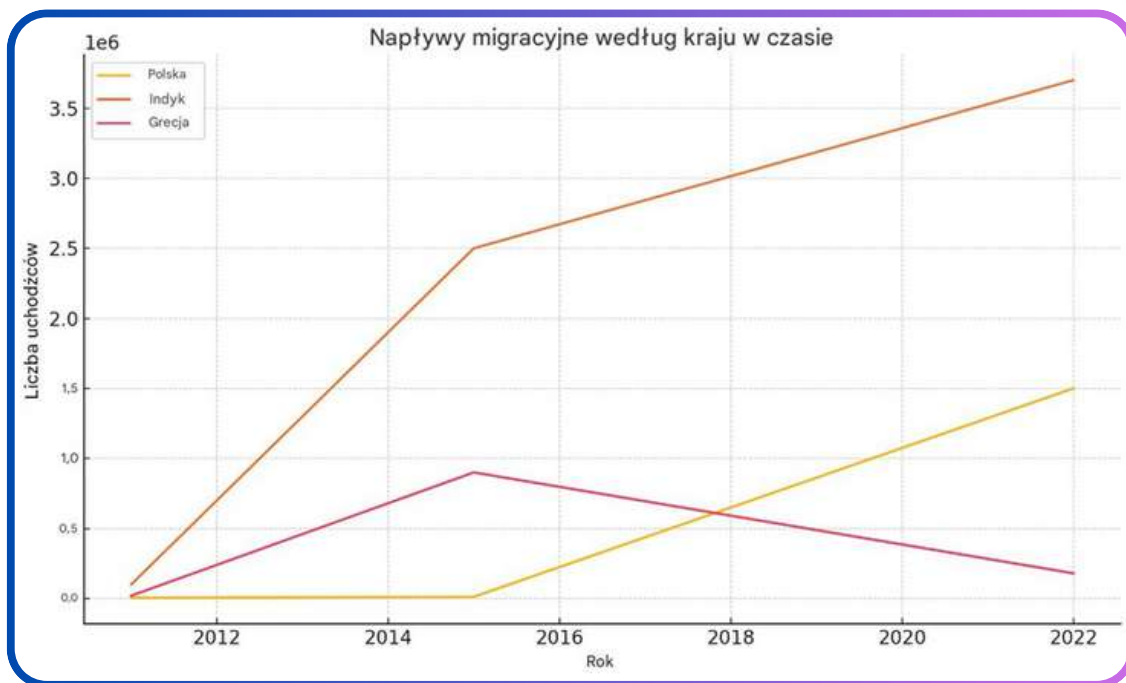
Ponadto rozdział ten podkreśla praktyczne zalecenia i jasno zdefiniowane punkty działań, które mogą natychmiast pomóc profesjonalistom VET w rozwiązywaniu tych zidentyfikowanych wyzwań. Uznając wartość uczenia się porównawczego, rozdział zwraca również uwagę na udane praktyki z Polski, Turcji i Grecji, zapewniając wgląd w różne konteksty. Szczególny nacisk położono na integrację narzędzi cyfrowych i praktyk edukacyjnych uwzględniających traumę, odzwierciedlając ich znaczenie w tworzeniu inkluzywnych i wspierających środowisk edukacyjnych. Ponadto podkreślono znaczenie aktywnego zaangażowania rodziców i społeczności lokalnych, ilustrując ich zasadniczą rolę w promowaniu udanych procesów integracji.

W tym rozdziale omówiono, w jaki sposób przezwyciężanie barier językowych i kulturowych za pomocą ukierunkowanych programów wsparcia językowego i pedagogiki uwzględniającej wrażliwość kulturową może znacząco poprawić wyniki edukacyjne. Omówiono w nim również rozwiązania systemowe niezbędne do długoterminowych ulepszeń w instytucjach VET, w tym szkolenia nauczycieli, budowanie potencjału i strategie adaptacji programów nauczania. Ponadto rozdział ten uwzględnia wyzwania emocjonalne i psychologiczne, z jakimi borykają się dzieci uchodźców, oraz zawiera wskazówki dotyczące włączania wsparcia psychospołecznego do praktyk edukacyjnych w celu radzenia sobie z traumą i ułatwiania odporności emocjonalnej.

W tym rozdziale omówiono rzeczywiste problemy zidentyfikowane w wyniku rygorystycznej analizy, aby wesprzeć profesjonalistów VET w poruszaniu się po wieloaspektowym krajobrazie edukacji uchodźców i migrantów. Jest to kluczowe źródło informacji do projektowania bardziej inkluzywnych, responsywnych i skutecznych strategii i praktyk edukacyjnych dostosowanych do wspierania lepszych wyników akademickich i płynniejszej integracji społecznej dzieci uchodźców i migrantów. Ostatecznie rozdział ten wzmacnia pozycję edukatorów, wyposażając ich w wiedzę, umiejętności i narzędzia niezbędne do przekształcania wyzwań w znaczące doświadczenia edukacyjne i udane rezultaty integracji.

2.1 Trendy migracyjne i kontekst uchodźców

Rysunek 1 : Napływy migracyjne do Polski, Turcji i Grecji (2011–2022)

Polska, Turcja i Grecja doświadczyły znaczących i ewoluujących wzorców migracji, które zmieniły ich profile demograficzne i postawiły nowe wymagania systemom edukacyjnym, w szczególności kształceniu i szkoleniu zawodowym (VET). Zrozumienie tych trendów migracyjnych i kontekstów uchodźców jest niezbędne do opracowania skutecznych i inkluzywnych odpowiedzi dostosowanych do potrzeb dzieci uchodźców i migrantów.

W Polsce migracja nie była istotnym zjawiskiem, aż do przystąpienia kraju do Unii Europejskiej w 2004 r. Początkowo znana bardziej z emigracji, Polska stała się krajem docelowym dla migrantów, szczególnie po wybuchu wojny na Ukrainie w 2022 r. Konflikt ten doprowadził do szybkiego przybycia ponad 8 milionów Ukraińców, przy czym szacuje się, że 1,5 do 2,5 miliona z nich pozostało w Polsce. Większość z tych nowo przybyłych to kobiety i dzieci, co spowodowało pilną potrzebę dostępnej opieki nad dziećmi, szkolnictwa, mieszkalnictwa i usług opieki zdrowotnej. Polskie instytucje edukacyjne, w dużej mierze nieprzygotowane na taką zmianę demograficzną, stanęły przed natychmiastowym wyzwaniem integracji tysięcy dzieci nie mówiących po polsku w klasach. Podczas gdy reakcje kryzysowe umożliwiły szybki zapis do edukacji publicznej, długoterminowe strategie dotyczące nauki języka, włączenia społecznego i wsparcia akademickiego nadal się rozwijają.

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Turcja, jako największy na świecie gospodarz uchodźców, przyjęła ponad 3,6 miliona Syryjczyków pod tymczasową ochroną, oprócz migrantów z Afganistanu, Iraku i innych regionów. Od 2011 r. Turcja wdrożyła różne polityki w celu zarządzania tym napływem, od doraźnej pomocy humanitarnej po bardziej ustrukturyzowane długoterminowe plany integracji. Pomimo tych wysiłków bariery, takie jak nauka języka, ograniczony dostęp do formalnej edukacji i marginalizacja ekonomiczna, pozostają uporczywymi wyzwaniami. Turecki system kształcenia zawodowego stopniowo dostosowuje się do tych realiów, uznając krytyczną rolę edukacji inkluzywnej i wielojęzycznej we wspieraniu dzieci uchodźców i przygotowywaniu ich do przyszłego zatrudnienia. W ostatnich latach Turcja zwiększyła swoje inwestycje w szkolenia nauczycieli, dostosowanie programów nauczania i platformy edukacji cyfrowej w celu wsparcia integracji.

Grecja była kluczowym punktem wejścia do Unii Europejskiej, zwłaszcza podczas kryzysu migracyjnego w 2015 r. Napływ uchodźców, głównie z Syrii, Iraku i Afganistanu, nadwyrężył lokalne infrastruktury, zwłaszcza na wyspach Morza Egejskiego. Chociaż znaczące wsparcie UE i reformy polityczne ułatwiły poprawę, grecki system edukacji nadal zmagają się z przepełnionymi szkołami, ograniczonym szkoleniem personelu i niewystarczającymi materiałami do wspierania uczniów będących uchodźcami. Sektor kształcenia zawodowego w kraju dopiero niedawno zaczął systematycznie zajmować się tymi lukami poprzez projekty pilotażowe, szkolenia międzykulturowe i zwiększoną współpracę między organizacjami pozarządowymi a dostawcami edukacji publicznej. Co godne uwagi, inicjatywy takie jak popołudniowe zajęcia przygotowawcze i mobilne zespoły wsparcia zapewniły niezbędne ścieżki przejściowe dla uczących się uchodźców.

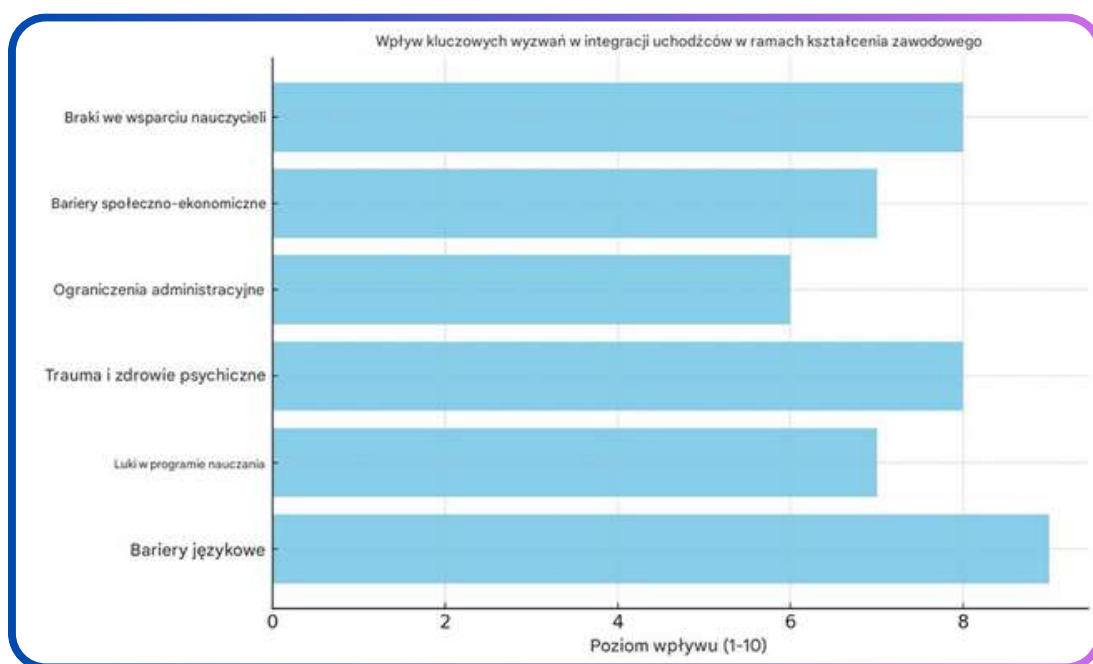
We wszystkich trzech krajach zmiany demograficzne uwypukliły pilną potrzebę budowania inkluzywnych systemów edukacyjnych, które uwzględniają uczniów z różnych środowisk kulturowych, językowych i społeczno-ekonomicznych. Integracja dzieci uchodźców w instytucjach VET wymaga nie tylko szkolenia językowego i dostosowania programu nauczania, ale także wsparcia emocjonalnego i psychologicznego w celu radzenia sobie z traumą i ułatwiania długoterminowego rozwoju. Środki te muszą również uwzględniać mobilność i niepewność populacji uchodźców, gdzie częste przeprowadzki lub zmiany statusu prawnego mogą zakłócić ciągłość edukacyjną.

Ponadto trendy te ujawniają głębsze problemy strukturalne: od niedoborów wyspecjalizowanej kadry nauczycielskiej po brak programów nauczania uwzględniających różnice kulturowe. Migracja uwypukliła również potrzebę silniejszej współpracy między szkołami, społecznościami lokalnymi i instytucjami publicznymi w celu zapewnienia spójnych reakcji. Co ważne, porównawcze spostrzeżenia dotyczące Polski, Turcji i Grecji podkreślają wartość dzielenia się strategiami i wyciągniętymi wnioskami, szczególnie w zakresie narzędzi do nauki cyfrowej, nauczania uwzględniającego traumę i zaangażowania rodziców i społeczności. Międzynarodowe wsparcie ze strony Unii Europejskiej i globalnych organizacji pozarządowych ma kluczowe znaczenie dla wzmocnienia reakcji krajowych i zapewnienia, że działania integracyjne są reaktywne i trwale osadzone w krajowych ramach edukacyjnych.

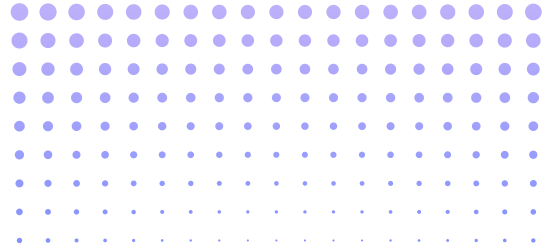
Ponieważ migracja nadal kształtuje krajobraz społeczny i edukacyjny Europy i nie tylko, kluczowe jest, aby profesjonaliści VET pozostawali poinformowani, elastyczni i proaktywni. Poprzez rozpoznanie szerszego kontekstu uchodźców i powiązanych trendów migracyjnych, edukatorzy mogą skuteczniej projektować praktyki i środowiska, które wspierają wszystkich uczniów, niezależnie od ich pochodzenia.

2.2 Główne wyzwania dla integracji z kształceniem zawodowym

Rysunek 3 : Względny wpływ kluczowych wyzwań integracyjnych, z jakimi borykają się uczniowie będący uchodźcami i migrantami w kształceniu zawodowym

Dzieci uchodźców i migrantów stają w obliczu wielu powiązanych ze sobą wyzwań podczas integracji z systemami kształcenia i szkolenia zawodowego (VET). Wyzwania te obejmują obszary językowe, edukacyjne, instytucjonalne i psychospołeczne i wymagają dostosowanych reakcji ze strony edukatorów, decydentów i sieci wsparcia.

Bariery językowe i luki edukacyjne

Bariera językowa jest jedną z najbardziej uporczywych przeszkód we wszystkich trzech krajach. Bez biegłości w języku kraju przyjmującego — polskim, tureckim lub greckim — uczniowie-uchodźcy często mają trudności ze zrozumieniem instrukcji, nawiązaniem kontaktów z rówieśnikami lub oceną. Wyzwania te nasilają się, gdy uczniowie mają przerwana naukę lub ograniczoną wcześniejszą formalną edukację, co skutkuje różnymi poziomami umiejętności czytania, pisania i liczenia. Luki językowe wpływają na wyniki w nauce i utrudniają uczniom uczestnictwo w zajęciach społecznych i zawodowych, zwiększając ryzyko wykluczenia.

Adaptacja programu nauczania i ograniczenia dydaktyczne

Nauczyciele VET często napotykają trudności w dostosowywaniu standardowych programów nauczania do zróżnicowanych językowo i kulturowo klas. Klasy wielopoziomowe z uczniami na różnych etapach akademickich wymagają zróżnicowanego nauczania, często trudnego do wdrożenia ze względu na ograniczone szkolenie i zasoby. Ponadto zauważalny jest brak przetłumaczonych i kulturowo istotnych materiałów edukacyjnych oraz wsparcia dla nauczycieli w opracowywaniu odpowiednich planów lekcji i metod oceny. Luki te są bardziej widoczne w przedmiotach technicznych i zawodowych, gdzie praktyczna terminologia może być szczególnie trudna dla nowicjuszy.

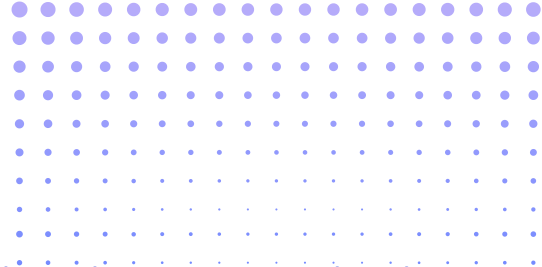
Trauma i cierpienie emocjonalne

Wielu uczniów uchodźców ma za sobą doświadczenia traumy, wysiedlenia i niestabilności. Te obciążenia psychologiczne mogą mieć wpływ na koncentrację, motywację i zachowanie w klasie. Nauczyciele często nie są przygotowani do radzenia sobie z tymi skutkami, ponieważ szkolenia pedagogiczne uwzględniające traumę pozostają rzadkością. Brak szkolnych usług doradztwa lub mechanizmów wsparcia psychospołecznego ogranicza możliwości szkół w zakresie zaspokajania tych potrzeb. Ponadto piętno związane ze zdrowiem psychicznym może zniechęcić zarówno uczniów, jak i rodziny do szukania pomocy, co stwarza dodatkowe bariery dla praktycznego wsparcia.

Ograniczenia instytucjonalne i administracyjne

W wielu regionach instytucje kształcenia zawodowego nie są w pełni wyposażone, aby sprostać szczególnym wymaganiom integracji uchodźców. Obejmuje to niewystarczające szkolenie nauczycieli w zakresie kompetencji międzykulturowych, brak stałych struktur wsparcia i poleganie na doraźnym finansowaniu lub krótkoterminowych programach. Fragmentaryczna koordynacja między władzami edukacyjnymi, organizacjami pozarządowymi i partnerami społecznymi utrudnia spójne świadczenie usług. Czasami ograniczenia kwalifikowalności lub przeszkody biurokratyczne uniemożliwiają uczniom-uchodźcom zapisanie się na programy zawodowe lub dostęp do dodatkowych usług wsparcia.

Presja społeczno-ekonomiczna i motywacja

Niektóre dzieci uchodźców postrzegają swój pobyt w krajach przyjmujących jako tymczasowy, co zmniejsza ich motywację do nauki języka lub inwestowania w długoterminowe cele edukacyjne. To postrzeganie nasila się, gdy rodziny mieszkają w odizolowanych obozach lub stają w obliczu niepewności prawnej. Te warunki społeczno-ekonomiczne wpływają na frekwencję i przyczyniają się do braku zaangażowania w program nauczania VET. Niepewność finansowa, ograniczone możliwości transportu i konieczność wspierania dochodów gospodarstwa domowego przez dzieci również stanowią bariery dla stałego uczęszczania do szkoły i uczestnictwa w niej.

Luki we wsparciu dla personelu VET

Nauczyciele zgłaszają potrzebę rozwoju zawodowego w takich obszarach, jak praca z klasami wielojęzycznymi, zarządzanie różnorodnością kulturową i wdrażanie nauczania uwzględniającego traumę. W wielu przypadkach wsparcie jest niespójne i nie ma trwałości. Nauczyciele często czują się odizolowani w swoich wysiłkach i polegają na osobistym zaangażowaniu, a nie na systemowym wsparciu. Możliwości uczenia się od rówieśników, mentoringu i wspólnego rozwiązywania problemów są rzadkie, chociaż takie strategie okazały się skuteczne w innych kontekstach integracyjnych.

Nierówności technologiczne i zasobowe

Dostęp do narzędzi cyfrowych i technologii edukacyjnych pozostaje nierówny. W niektórych środowiskach uczniowie-uchodźcy i ich rodziny nie mają urządzeń, łączności internetowej ani umiejętności cyfrowych potrzebnych do korzystania z platform do nauki online. Podobnie nauczyciele VET mogą nie mieć przeszkolenia w zakresie skutecznego korzystania z narzędzi cyfrowych, co ogranicza możliwości oferowania rozwiązań do nauki mieszanej lub zdalnej, co jest szczególnie ważne w okresach zakłóceń, takich jak pandemia COVID-19.

Wniosek

Złożone i nakładające się na siebie wyzwania kształtują integrację uczniów będących uchodźcami i migrantami w programach VET. Zajęcie się nimi wymaga holistycznego podejścia, które obejmuje szkolenie językowe, elastyczność programu nauczania, nauczanie uwzględniające traumę i współpracę międzysektorową. Stałe inwestycje w rozwój nauczycieli, inkluzywne środowiska szkolne i lepsza koordynacja ze społecznościami lokalnymi i usługami wsparcia są kluczowe dla tworzenia systemów VET, w których wszyscy uczniowie, niezależnie od pochodzenia, mogą się rozwijać.

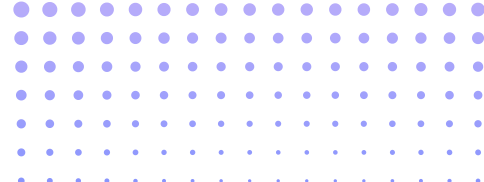
2.3 Ramy prawne i polityczne

Tabela 1: Porównawczy przegląd krajowych ram prawnych i politycznych*

Kraj	Kluczowe zasady	Środki integracyjne	Kluczowe luki
Polska	Tymczasowa ochrona dla Ukraińców (2022), dostosowanie do UE	Uproszczony dostęp do szkoły, Wsparcie językowe	Brak strategii krajowej, ograniczone szkolenia nauczycieli
Turcja	Rozporządzenie o ochronie tymczasowej (2014), polityka otwartych drzwi (2011)	Przejsście do szkół publicznych, jednostki edukacji migrantów	Nierównomierna realizacja, przeciążony system
Grecja	Ustawa 3907/2011, Ustawa 4375/2016, Klasy wstępne	Klasy wstępne, Język i wsparcie psychospołeczne	Niedobór kadry w szkołach, niespójne zasoby

Krajowe ramy prawne, struktury instytucjonalne i zobowiązania polityki międzynarodowej mają duży wpływ na integrację dzieci uchodźców i migrantów w systemach kształcenia zawodowego. Polska, Turcja i Grecja opracowały odrębne, ale czasami nakładające się podejścia do zarządzania migracją i azylem, z różnymi implikacjami edukacyjnymi.

Grecja przeszła znaczącą reformę legislacyjną. Przyjęcie ustawy 3907/2011 i ustawy 4375/2016 dostosowało krajowe procedury azylowe do Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego (CEAS) Unii Europejskiej. Ustawy te doprowadziły do utworzenia Greckiej Służby Azylowej i Służby Przyjmowania i Identyfikacji. Chociaż te zmiany miały na celu usystematyzowanie procesów azylowych, częste zmiany prawne i niestabilność finansowania ograniczyły ich skuteczność. Kodeks Migracji i Integracji Społecznej (ustawa 4251/2014) zapewnia nadrzędne ramy dla obywateli państw trzecich, obejmujące wjazd, pobyt i niektóre prawa socjalne, chociaż nadal istnieją luki w zakresie wdrażania. Grecja wprowadziła również środki włączania edukacyjnego, w tym utworzenie klas recepcyjnych i programów wsparcia językowego w szkołach obsługujących duże populacje migrantów. Jednak wiele szkół zmagają się z wdrażaniem z powodu niewystarczającej liczby personelu, nieregularnej obecności uczniów i braku usług mediacji kulturowej.

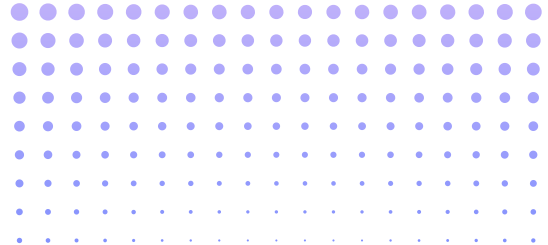

Na poziomie UE dyrektywy takie jak dyrektywa w sprawie warunków przyjmowania i dyrektywa w sprawie procedur azylowych ustanawiają minimalne standardy przetwarzania wniosków o azyl i usług wsparcia. Oświadczenie UE-Turcja z 2016 r., którego celem było ograniczenie nielegalnej migracji, zwiększyło złożoność zarządzania azylem, wpływając na szybkość i warunki, w jakich dzieci uchodźców uzyskują dostęp do edukacji. Finansowanie w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (AMIF) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (ESF+) wspiera działania związane z integracją, ale nadal istnieją obawy dotyczące ciągłości projektu i stabilności zasobów.

Turcja działa na podstawie rozporządzenia o ochronie tymczasowej wprowadzonego w 2014 r., zgodnie z „polityką otwartych drzwi” prowadzoną od 2011 r. dla Syryjczyków uciekających przed wojną domową. Podczas gdy te ramy zapewniają dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji i zatrudnienia, rzeczywistość na miejscu często różni się ze względu na duże zapotrzebowanie, ograniczone zasoby i problemy z potencjałem administracyjnym. Przepisy edukacyjne dla dzieci uchodźców w Turcji obejmują naukę w obozach i integrację ze szkołą publiczną. Ministerstwo Edukacji Narodowej (MoNE) utworzyło również Jednostki Edukacji Migrantów i wsparło przejście uczniów uchodźców z tymczasowych ośrodków edukacyjnych do głównych szkół publicznych. Jednak wdrażanie różni się w zależności od regionu, a wiele dzieci pozostaje poza systemem z powodu barier językowych, trudności ekonomicznych lub niejasności prawnych.

Polska zmaga się z gwałtownym napływem uchodźców, szczególnie po wojnie na Ukrainie. Chociaż kraj nie ma jednolitej krajowej strategii integracji, ostatnie zmiany prawne mają na celu ułatwienie procesu zapisywania dzieci ukraińskich do szkół. Nadzwyczajne przepisy z 2022 r. uprościły wymogi dotyczące pobytu i dostępu do edukacji obywateli Ukrainy. Jednak wsparcie pozostaje rozdrobnione, bez scentralizowanych ram edukacyjnych dla integracji uczniów zagranicznych. Duża część kontekstu prawnego jest kształtowana przez tymczasową ochronę na mocy przepisów UE, takich jak dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony. Nadal jednak utrzymują się wyzwania z powodu braku długoterminowej jasności prawnej, niewystarczającego przeszkolenia nauczycieli i ograniczonej infrastruktury wsparcia dla uchodźców. Gminy i szkoły są często odpowiedzialne za interpretację i wdrażanie bez kompleksowej koordynacji krajowej.

Międzynarodowy wpływ i koordynacja

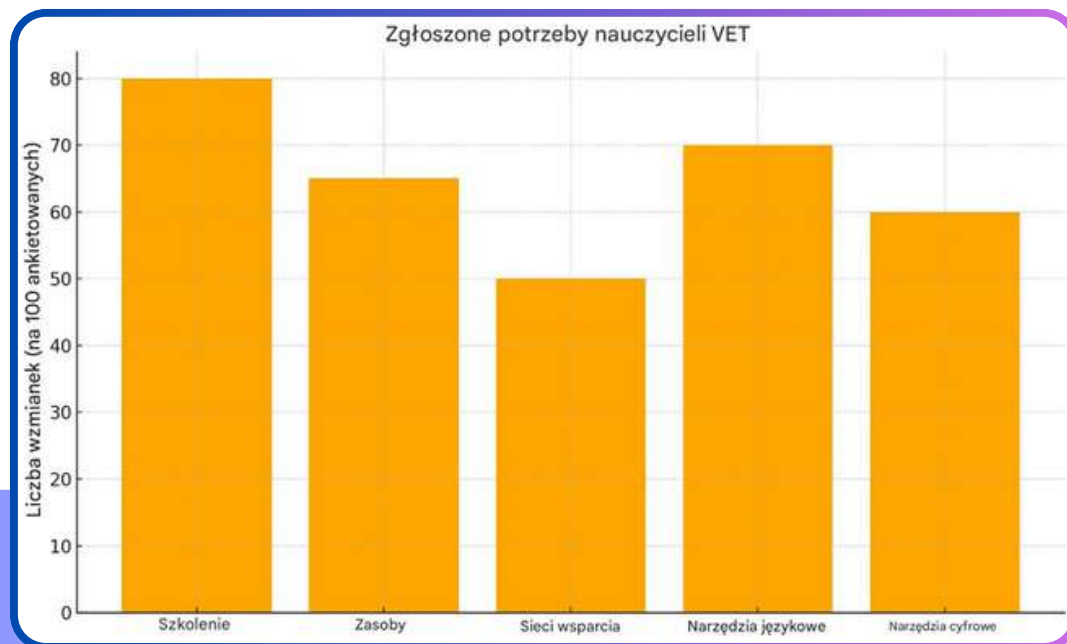
We wszystkich trzech krajach organizacje międzynarodowe i pozarządowe odgrywają kluczową rolę w uzupełnianiu działań rządowych. Na przykład w Grecji organizacje pozarządowe, takie jak METAdrasi i UNHCR, oferują zajęcia językowe, pomoc prawną i wsparcie psychospołeczne. W Turcji organizacje takie jak UNICEF, GIZ i Save the Children wspierają szkolenia nauczycieli, opracowują materiały i świadczą usługi dzieciom spoza formalnego systemu edukacji. Dzięki zajęciom językowym prowadzonym przez wolontariuszy, zbiórkom darowizn i grupom wsparcia rówieśniczego w Polsce zaobserwowano wzrost zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, szczególnie w odpowiedzi na kryzys uchodźczy na Ukrainie.

Inicjatywy finansowane przez UE, takie jak Erasmus+, AMIF i projekty krajowe w ramach Europejskiego Obszaru Edukacji, mają na celu poprawę wyników integracji i budowanie potencjału edukatorów. Jednak wiele z tych inicjatyw opiera się na projektach i ma ograniczony czas trwania, co rodzi pytania o ich skalowalność i trwałość.

Bariery skutecznej implementacji

Podczas gdy polityki krajowe odzwierciedlają zróżnicowane zaangażowanie i możliwości, mają one wspólne bariery wdrażania – fragmentację administracyjną, zmieniające się priorytety polityczne, ograniczoną współpracę międzysektorową i niedobór wyspecjalizowanych specjalistów przeszkolonych w zakresie edukacji uchodźców. Istnieje również ogólna potrzeba poprawy gromadzenia danych i monitorowania postępów edukacyjnych uczniów uchodźców. Bardziej przejrzyste wytyczne, współpraca wielu interesariuszy oraz stałe inwestycje w infrastrukturę i rozwój zawodowy są niezbędne do przełożenia zobowiązań prawnych na skuteczne wyniki edukacyjne.

Podsumowując, chociaż istnieją ramy prawne i polityczne wspierające włączenie uchodźców i migrantów do VET, ich sukces zależy od spójnego wdrażania, odpowiednich zasobów i ciągłej adaptacji do zmieniających się kontekstów demograficznych i geopolitycznych. Wzmocnienie powiązania między polityką a praktyką pozostaje kluczowe dla zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości edukacji dla wszystkich uczniów.

Rysunek 4 :
Najczęściej
zgłaszane
potrzeby
edukatorów
zawodowych
wspierających
integrację
uchodźców

2.4 Studium przypadku w praktyce

W tej sekcji przedstawiono rzeczywiste studia przypadków z Polski, Turcji i Grecji, które ilustrują, w jaki sposób instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego (VET), gminy, organizacje pozarządowe i agencje międzynarodowe reagują na wyzwania związane z integracją dzieci uchodźców i migrantów. Każdy przykład podkreśla inny kontekst, prezentując innowacyjne strategie, współpracę międzysektorową i adaptacyjne rozwiązania, które poprawiły wyniki edukacyjne i społeczne. Te przypadki mają na celu zainspirowanie i poinformowanie profesjonalistów VET poprzez pokazanie, co jest możliwe, gdy do integracji podchodzi się z kreatywnością, empatią i strategicznym planowaniem.

STUDIUM PRZYPADKU 1: POLSKA – LOKALNA SZKOŁA DOSTOSOWUJE SIĘ DO UKRAIŃSKICH UCHODźCÓW

Lokalizacja: Lublin, Polska Wschodnia

Kontekst: Po wybuchu wojny na Ukrainie w 2022 r. do szkoły zawodowej w Lublinie szybko zapisało się ponad 200 ukraińskich uczniów, z których większość mówiła słabo po polsku lub wcale.

Podjęte działania:

- Nawiązaliśmy współpracę z uniwersytetem w celu rekrutacji wolontariuszy mówiących po ukraińsku.
- Zapewniliśmy nauczycielom szkolenie z zakresu pedagogiki uwzględniającej traumę.
- Wprowadzono programy mentoringu rówieśniczego i integracji zajęć pozalekcyjnych.

Efekt: Ponad 75% studentów-uchodźców poczuło się mile widzianych i wspieranych już w ciągu jednego semestru.

STUDIUM PRZYPADKU 2: TURCJA – CYFROWE SZKOLENIE ZAWODOWE DLA MŁODZIEŻY SYRYJSKIEJ

Lokalizacja: Gaziantep, południowo-wschodnia Turcja

Kontekst: Młodzież wśród uchodźców, zwłaszcza dziewczęta, napotykała bariery w dostępie do stacjonarnych programów kształcenia zawodowego.

Podjęte działania:

- Pilotażowe cyfrowe kształcenie zawodowe w zakresie sztuki kulinarnej i kodowania.
- Dostarczanie tabletów i mobilnego internetu do domów.
- Kursy łączone z nauką języka i zdalnym mentoringiem.

Efekt: Ponad 600 osób zapisało się w pierwszym roku; 40% uzyskało staże lub pracę na własny rachunek.

STUDIUM PRZYPADKU 3: GRECJA – KLASY WSTĘPNE I WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Lokalizacja: Ateny

Kontekst: Dzieci uchodźców miały trudności w uczęszczaniu na standardowe zajęcia zawodowe z powodu barier językowych i kulturowych.

Podjęte działania:

- Utworzono klasy wstępne z języka greckiego.
- Nawiązaliśmy współpracę z METAdrasi w celu zapewnienia mediatorów kulturowych.
- Przeszkoliliśmy nauczycieli w ramach programu Erasmus+ w zakresie nauczania międzykulturowego.

Efekt: Wskaźnik rezygnacji z nauki zmniejszył się o połowę; podejście to zostało poparte na szczeblu krajowym.

STUDIUM PRZYPADKU 4: POLSKA – KOORDYNACJA MIEJSKA W KRAKOWIE

Lokalizacja: Kraków, Polska

Kontekst: Liczba uchodźców w szkołach lokalnych była nierównomierna.

Podjęte działania:

- Utworzono biuro koordynacyjne w celu zrównoważenia potencjału szkół.
- Zasoby dydaktyczne i doradcze w różnych dystryktach.
- Organizowano wydarzenia międzykulturowe mające na celu wspieranie integracji.

Efekt: Poprawa równości zasobów; większe zaangażowanie rodziny i szkoły.

STUDIUM PRZYPADKU 5: TURCJA – SZKOLENIE ZAWODOWE DLA KOBIEĆ-UCHODŹCZYŃ

Lokalizacja: Izmir, Turcja

Kontekst: Kobiety-uchodźczynie napotykały na bariery w zatrudnieniu i brakowało im formalnego wykształcenia.

Podjęte działania:

- Oferowane są kursy tekstylne, rzemieślnicze i językowe za pośrednictwem lokalnego ośrodka kształcenia zawodowego.
- Zapewniamy opiekę nad dziećmi na miejscu oraz szkolenia w zakresie świadomości praw dziecka.

Efekt: Przeszkolono ponad 300 kobiet, wiele z nich założyło małe firmy lub przystąpiło do spółdzielni.

STUDIUM PRZYPADKU 6: GRECJA – INTEGRACJA OBSZARÓW WIEJSKICH POPRZECZ KSZTAŁCENIE ZAWODOWE W ROLNICTWIE

Lokalizacja: Region Tesalia, Grecja

Kontekst: Młodzież uchodźców mieszkająca na terenach wiejskich nie miała dostępu do programów kształcenia zawodowego.

Podjęte działania:

- Nawiązaliśmy współpracę z lokalnymi gospodarstwami rolnymi w celu zapewnienia im praktycznych szkoleń rolniczych.
- Łączymy naukę języka i edukację techniczną.
- Organizacje pozarządowe udzieliły pomocy w zakresie transportu i orientacji kulturowej.

Efekt: Kilku studentów otrzymało miejsca praktyk i poprawiło relacje z lokalną społecznością.

Te studia przypadków pokazują, że elastyczne, wrażliwe na kontekst i oparte na współpracy podejścia mogą prowadzić do znaczących rezultatów integracji. Podkreślają również znaczenie inwestowania w zrównoważone struktury, wsparcie nauczycieli i polityki skoncentrowane na uczniu.

2.5 Wnioski

Integracja dzieci uchodźców i migrantów w systemach VET w Polsce, Turcji i Grecji to wieloaspektowy proces kształtowany przez trendy migracyjne, ramy instytucjonalne, realia klasowe i szerszą dynamikę społeczno-polityczną. W tym rozdziale szczegółowo zbadano te wymiary, identyfikując główne wyzwania, takie jak bariery językowe, traumy, nierównomierne wdrażanie polityki i ograniczone wsparcie dla edukatorów.

Pomimo tych przeszkód przykłady skutecznej praktyki pokazują, że zmiana jest możliwa. Polityka inkluzywna, dobrze skoordynowane lokalne reakcje, ukierunkowane szkolenia nauczycieli i silne zaangażowanie społeczności skutecznie poprawiły dostęp, retencję i wyniki uczniów będących uchodźcami.

W tym rozdziale podkreślono znaczenie holistycznego podejścia skoncentrowanego na uczniu dla profesjonalistów VET. Zajęcie się integracją edukacyjną nie jest wyłącznie zadaniem pedagogicznym. Jest to odpowiedzialność społeczna, która wymaga empatii, adaptacyjności i współpracy. Pozostając poinformowanymi, zaangażowanymi i proaktywnymi, edukatorzy mogą pełnić rolę kluczowych agentów pozytywnej transformacji w coraz bardziej zróżnicowanych środowiskach edukacyjnych.

Opierając się na wynikach badań i studiach przypadków w rozdziale 2, rozdział ten dostarcza praktycznych narzędzi i strategii wspierających profesjonalistów VET w tworzeniu inkluzywnych, kulturowo wrażliwych i uwzględniających traumę środowisk edukacyjnych dla uczniów będących uchodźcami i migrantami. Opierając się na rekomendacjach opartych na badaniach i sprawdzonych w terenie praktykach, rozdział 3 koncentruje się na wyposażeniu edukatorów w metody i zasoby, które odpowiadają zróżnicowanym i zmieniającym się potrzebom uczniów z dotkniętych przesiedleniem środowisk.

Narzędzia te nie są przeznaczone jako sztywne recepty, ale jako elastyczne ramy, które można dostosować do różnych środowisk edukacyjnych i profili uczniów. Kluczowym elementem tego rozdziału jest uznanie, że uchodźcy i migranci nie stanowią jednorodnej grupy; ich doświadczenia, mocne strony i wyzwania są bardzo różne. Dlatego edukacja włączająca musi być zarówno responsywna, jak i elastyczna. Przedstawione tutaj strategie mają na celu poprawę dostępu do edukacji i promowanie równości, odporności i sprawczości wśród wszystkich uczniów. Profesjonaliści VET są zachęceni do korzystania z tych narzędzi jako podstawy do budowania bardziej inkluzywnych, empatycznych i dynamicznych klas.

Rozdział ten skupia się wokół kluczowych filarów inkluzywnego kształcenia zawodowego: języka i komunikacji, nauki społeczno-emocjonalnej, dostosowania programu nauczania, narzędzi cyfrowych i zaangażowania społeczności.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 3

Wyniki badań i spostrzeżenia

Rozdział 3: Wyniki badań i spostrzeżenia

Opierając się na wynikach badań i studiach przypadków, rozdział nr 3 dostarcza praktycznych narzędzi i strategii wspierających profesjonalistów VET w tworzeniu inkluzywnych, kulturowo wrażliwych i uwzględniających traumę środowisk edukacyjnych dla uczniów będących uchodźcami i migrantami. Opierając się na rekomendacjach opartych na badaniach i sprawdzonych w terenie praktykach, niniejszy rozdział koncentruje się na wyposażeniu edukatorów w metody i zasoby, które odpowiadają zróżnicowanym i zmieniającym się potrzebom uczniów z dotkniętym przesiedleniem środowisk.

Narzędzia te nie są przeznaczone jako sztywne recepty, ale jako elastyczne ramy, które można dostosować do różnych środowisk edukacyjnych i profili uczniów. Kluczowym elementem tego rozdziału jest uznanie, że uchodźcy i migranci nie stanowią jednorodnej grupy; ich doświadczenia, mocne strony i wyzwania są bardzo różne. Dlatego edukacja włączająca musi być zarówno responsywna, jak i elastyczna. Przedstawione tutaj strategie mają na celu poprawę dostępu do edukacji i promowanie równości, odporności i sprawczości wśród wszystkich uczniów. Profesjoniści VET są zachęceni do korzystania z tych narzędzi jako podstawy do budowania bardziej inkluzywnych, empatycznych i dynamicznych klas.

Rozdział ten skupia się wokół kluczowych filarów inkluzywnego kształcenia zawodowego: języka i komunikacji, nauki społeczno-emocjonalnej, dostosowania programu nauczania, narzędzi cyfrowych i zaangażowania społeczności.

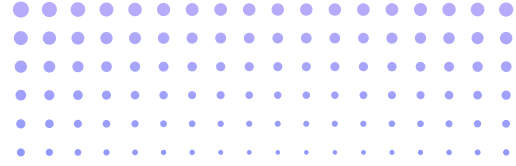
3.1 Podsumowanie badań

Najważniejsze ustalenia:

Gotowość polityki i systemu: We wszystkich trzech krajach systemy edukacyjne były pod presją ze względu na liczbę i różnorodność uczniów będących uchodźcami i migrantami. Podczas gdy przepisy prawne generalnie zezwalają na dostęp do szkół, gotowość systemowa pozostaje niespójna, szczególnie w zakresie kształcenia zawodowego. Polsce i Grecji brakuje kompleksowych krajowych strategii integracyjnych, podczas gdy Turcja działa w ramach bardziej ustrukturyzowanych tymczasowych ram ochrony. Zaobserwowano znaczące różnice w zakresie gotowości między regionami miejskimi i wiejskimi.

Bariery językowe i edukacyjne: luka językowa między uczniami a nauczycielami to powtarzające się wyzwanie. W systemie VET istnieje niewiele dostosowanych programów nauki języka, a istniejące materiały są często niewystarczające lub niedostosowane do kontekstów zawodowych. Ogranicza to uczestnictwo i sukces w programach VET, szczególnie w dziedzinach technicznych, w których słownictwo specyficzne dla danej dziedziny jest niezbędne.

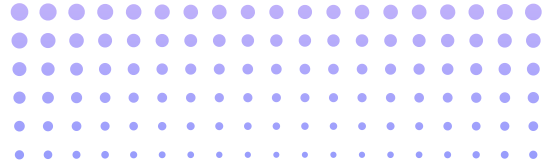
Przygotowanie i szkolenie nauczycieli: Edukatorzy VET w trzech krajach zgłaszają potrzebę ukierunkowanego szkolenia w zakresie pracy z różnymi klasami, młodzieżą dotkniętą traumą i uczniami z przerwą formalną edukacją. Dostępność włączających narzędzi pedagogicznych i wielojęzycznych zasobów jest również ograniczona. Wiele edukatorów wyraża frustrację, że oczekuje się od nich wspierania integracji bez odpowiedniego przygotowania lub wsparcia instytucjonalnego.

Nierówności w infrastrukturze i zasobach: Szkoły borykają się ze znacznymi różnicami w infrastrukturze i zasobach pomocniczych. W wielu obszarach klasy są przepełnione, a dostęp do usług psychologicznych, materiałów edukacyjnych lub wsparcia interpretacyjnego jest niewystarczający. Luki te są bardziej widoczne na obszarach wiejskich i niedofinansowanych. Dostęp do narzędzi do nauki cyfrowej jest również nierówny, co pogłębia nierówności.

Inicjatywy nieformalne i kierowane przez organizacje pozarządowe: Bez spójnych polityk krajowych, organizacje pozarządowe, organizacje międzynarodowe i lokalne samorządy często wypełniają lukę. Obejmuje to wsparcie językowe, mediację międzykulturową, naukę pozalekcyjną i opiekę psychospołeczną. Choć cenne, takie wysiłki są często tymczasowe, zależne od darczyńców i pozbawione długoterminowego planowania zrównoważonego rozwoju.

Kwestie prawne i statusu społecznego: Niejasności prawne wielu uczniów będących uchodźcami i migrantami wpływają na ich uczęszczanie do szkoły i długoterminowe planowanie. Kwestie związane z dokumentacją, zakwaterowaniem i niepewnością finansową również wpływają na ciągłość edukacyjną. W niektórych kontekstach uczniowie nie mogą przejść do szkoły średniej lub policealnej z powodu barier prawnych lub biurokratycznych.

Wnioski z porównania międzykrajowego: Podczas gdy konteksty krajowe są różne, pojawiły się wspólne trendy. Chociaż regionalne dysproporcje utrzymują się, Turcja wydaje się być bardziej zaawansowana we wdrażaniu scentralizowanych polityk integracyjnych. Polska, która niedawno przyjęła wielu uchodźców, w dużym stopniu polega na przepisach nadzwyczajnych, podczas gdy Grecja nadal radzi sobie z przedłużającą się sytuacją migracyjną przy ograniczonych zasobach. We wszystkich krajach uznaje się znaczenie współpracy międzyinstytucjonalnej i potrzebę zrównoważonego finansowania.

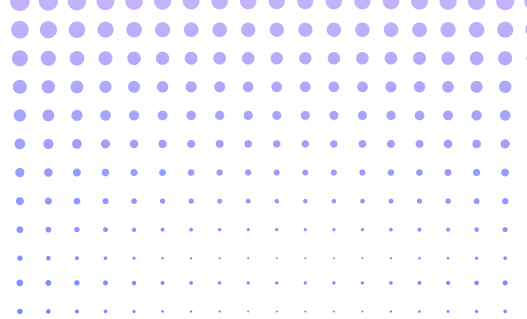
Wnioski z Desk Research: Badania danych zastanych podkreślają silną potrzebę systemowego, długoterminowego planowania w edukacji uchodźców i migrantów w ramach VET. We wszystkich trzech krajach panuje zgoda co do tego, że integracja wymaga podejścia wielopoziomowego, które łączy dostosowanie polityki, rozwój zawodowy, inwestycje w zasoby i kulturę szkoły inkluzywnej. Równie ważne jest rozpoznanie psychospołecznych potrzeb uczniów i zapewnienie wsparcia językowego i zawodowego dostosowanego do ich pochodzenia i aspiracji.

Wyniki fazy badań danych zastanych położyły podwaliny pod późniejsze badania jakościowe i opracowanie tego przewodnika. Podkreślają one, że poprawa doświadczeń edukacyjnych uchodźców i migrantów uczących się w VET nie jest tylko kwestią dostępu, ale tworzenia ścieżek do włączenia, uczestnictwa i przyszłych możliwości.

3.2 Najważniejsze wnioski z wywiadów i ankiet

Faza badań jakościowych projektu HELP-VET, składająca się z wywiadów i ankiet przeprowadzonych z profesjonalistami VET oraz z personelem administracyjnym i pomocniczym w Polsce, Turcji i Grecji, dostarczyła dogłębnych perspektyw na temat realiów edukacji uchodźców i migrantów. Perspektywy te uzupełniają ustalenia badań danych zastanych, ujawniając wyzwania pierwszej linii, niezaspokojone potrzeby i potencjał znaczącej interwencji w środowiskach kształcenia zawodowego.

Tematy wyłaniające się z wywiadów:

Wyzwania językowe i komunikacyjne: Nauczyciele zdecydowanie wskazywali bariery językowe jako najbardziej bezpośrednią i uporczywą przeszkodę we wszystkich krajach. Te wyzwania akademickie i społeczne utrudniały uczniom uczestnictwo w dyskusjach w klasie, współpracę z rówieśnikami i poruszanie się w codziennym życiu szkolnym.

Zdrowie psychiczne i dobre samopoczucie emocjonalne: Nauczyciele często spotykali uczniów, którzy doświadczyli traumy lub nadal żyli w niestabilnych i niepewnych warunkach. Częste były takie objawy jak lęk, wycofanie i zaburzona koncentracja. Wiele instytucji nie było w stanie zapewnić stałego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego, a nauczyciele wyrazili silną potrzebę szkoleń uwzględniających traumę.

Integracja kulturowa i dynamika klasy: Uczestnicy podzielili się, że luki kulturowe, od oczekiwań edukacyjnych po normy płciowe, często prowadziły do nieporozumień i tarć w klasie. Nauczyciele prosili o ustrukturyzowane wsparcie w promowaniu inkluzywnych kultur klasowych i mediacji dialogu międzykulturowego.

Izolacja zawodowa i wypalenie zawodowe: Edukatorzy czuli się odizolowani, wspierając uczniów będących uchodźcami i migrantami. Mając ograniczony dostęp do ustrukturyzowanego szkolenia lub współpracy rówieśniczej, wielu polegało na osobistej inicjatywie. Emocjonalny koszt tych wysiłków, zwłaszcza bez odpowiedniego wsparcia instytucjonalnego, był często cytowany jako źródło stresu zawodowego i wypalenia zawodowego.

Najważniejsze informacje z ankiety:

- Około 70% ankietowanych nauczycieli wskazało, że nie ukończyli żadnego specjalistycznego szkolenia przed pracą z uczniami będącymi uchodźcami lub migrantami.
- Ponad 80% respondentów chciałoby się rozwijać zawodowo w trzech kluczowych obszarach: wsparcie drugiego języka, podejście uwzględniające traumę oraz kompetencje międzykulturowe.
- Respondenci podkreślali również bariery administracyjne, takie jak brak przetłumaczonych materiałów, niewystarczająca dostępność tłumaczy i sztywne programy nauczania, które pozostawiały niewiele miejsca na adaptację.
- Pracownicy na obszarach miejskich zgłaszali lepszy dostęp do organizacji pozarządowych i usług uzupełniających, natomiast nauczyciele na obszarach wiejskich twierdzili, że czują się pozbawieni wsparcia i mają ograniczone zasoby.

Obserwacje dotyczące poszczególnych krajów:

- W Polsce nagłe i masowe przybycie ukraińskich uchodźców w 2022 r. stworzyło ogromne zapotrzebowanie na szybkie środki reagowania. Wielu nauczycieli podjęło się nowych obowiązków przy niewielkim wsparciu w zakresie planowania.
- W Turcji, podczas gdy krajowe ramy są bardziej ugruntowane; skala populacji uchodźców wywiera ciągłe obciążenie na instytucje publiczne. Niektóre regiony korzystają z dobrze ustrukturyzowanych programów, ale inne działają przy minimalnej koordynacji.
- W Grecji długotrwałe narażenie na sytuację uchodźców doprowadziło do stopniowego rozwoju polityki, ale jej wdrażanie pozostaje nierównomierne. Nauczyciele w obszarach o dużej gęstości migrantów podkreślali zmęczenie i potrzebę stabilnych, długoterminowych rozwiązań.

Zalecenia z terenu: Nauczyciele i interesariusze podkreślili kilka pilnych priorytetów:

- Rozszerz dostęp do zrównoważonego rozwoju zawodowego dostosowanego do kontekstu.
- Wprowadzenie mediatorów językowych i kulturowych do klas i biur poradnictwa zawodowego.
- Promowanie wzajemnego uczenia się wśród nauczycieli w szkołach i krajach.
- Zintegruj elastyczne programy nauczania i metody nauczania uwzględniające aspekty językowe.

Wnioski: Głosy wyrażone w wywiadach i ankietach podkreślają centralną rolę edukatorów w ułatwianiu integracji i ich podatność na zagrożenia w niedofinansowanych systemach. Ich spostrzeżenia potwierdzają znaczenie budowania potencjału, koordynacji między-agencyjnej i stałych inwestycji. Jako podstawa polityki i praktyki, te ustalenia sygnalizują, że skuteczna integracja uchodźców i migrantów w VET musi być współprojektowana z tymi, którzy ją wdrażają na co dzień

3.3 Zidentyfikowane bariery i potrzeby

Opierając się na wynikach badań danych zastanych oraz jakościowych, ta sekcja identyfikuje najpilniejsze bariery napotymane w integracji uczniów będących uchodźcami i migrantami w systemach VET oraz kluczowe potrzeby wyrażone przez edukatorów i interesariuszy w Polsce, Turcji i Grecji. Wyzwania te utrudniają dostęp do edukacji i ograniczają długoterminowy sukces uczniów i ich włączenie do krajobrazu kształcenia zawodowego.

Bariery integracji edukacyjnej:

Znajomość języka: Istotnym wyzwaniem we wszystkich krajach jest brak odpowiedniego wsparcia językowego w systemach VET. Narzędzia językowe są często ograniczone w zakresie i nie są dostosowane do kontekstów zawodowych, co uniemożliwia uczniom pełne uczestnictwo w szkoleniu. Ponadto brak ustrukturyzowanych programów językowych dostosowanych do terminologii i praktyk konkretnych zawodów tworzy znaczną barierę dla zrozumienia i praktycznego zaangażowania.

Niewystarczająca mediacja kulturowa:

Brak ustrukturyzowanych narzędzi międzykulturowych i mediatorów utrudnia edukatorom poruszanie się po nieporozumieniach kulturowych, co przyczynia się do izolacji społecznej i braku komunikacji w klasie. W wielu przypadkach założenia kulturowe dotyczące stylów uczenia się, ról płciowych i zachowań w klasie nie są uwzględniane, co może utrudniać integrację i prowadzić do problemów dyscyplinarnych.

Ograniczone wsparcie nauczycieli:

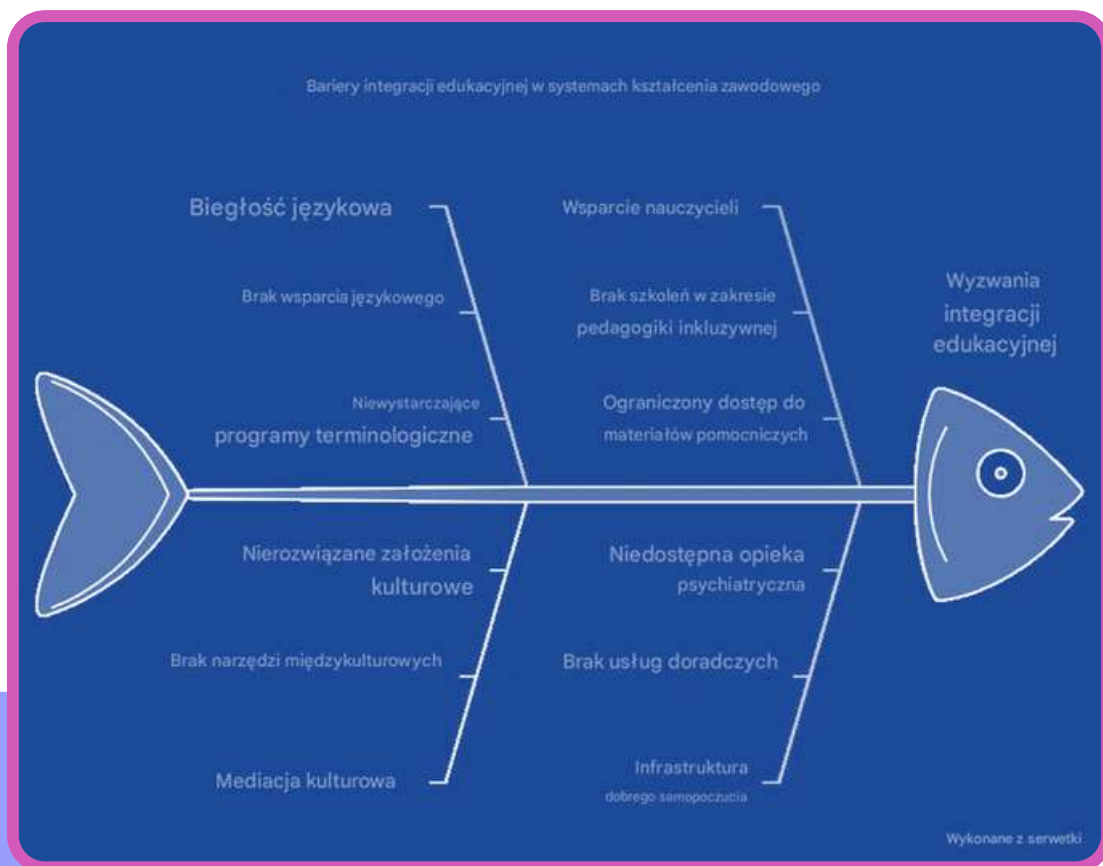
Nauczycielom często brakuje przeszkolenia w zakresie pedagogiki inkluzywnej, nabywania drugiego języka i edukacji uwzględniającej traumę. Większość materiałów pomocniczych jest zlokalizowana i nie dociera do szerszej sieci profesjonalistów VET. Nauczyciele często zgłaszają, że czują się źle przygotowani i nie mają wsparcia, często polegając na osobistej inicjatywie, a nie na instytucjonalnym przewodnictwie.

Niewystarczająca infrastruktura dobrego samopoczucia:

Emocjonalne i psychologiczne potrzeby uczniów często pozostają niezaspokojone z powodu braku usług doradczych, protokołów reagowania na traumę i stałego wsparcia psychospołecznego. W szkołach, w których obecny jest personel pomocniczy, zapotrzebowanie często znacznie przekracza możliwości, a ścieżki skierowań do profesjonalnej opieki zdrowia psychicznego nie zawsze są dostępne lub zaufane przez rodziny.

Rozdrobnione zasoby i wdrażanie:

Nawet jeśli istnieją dobre praktyki lub narzędzia, rzadko są one osadzone w oficjalnych programach nauczania lub systemach rozwoju zawodowego. W rezultacie, przyswajanie pozostaje niespójne i w dużym stopniu zależne od indywidualnej inicjatywy lub zaangażowania lokalnych organizacji pozarządowych. Edukatorzy podkreślili potrzebę zintegrowania praktycznych narzędzi z instytucjonalnymi przepływami pracy i systemami kształcenia nauczycieli.

Dodatkowe bariery zidentyfikowane w określonych kontekstach:

Mobilność i zakłócenia w szkole: Częste przeprowadzki z powodu niestabilności mieszkaniowej lub egzekwowania polityki migracyjnej przerywają ciągłość nauki. Studenci często rozpoczynają i kończą programy szkoleniowe w połowie cyklu, co utrudnia postęp i ocenę.

Zawiłości prawne i administracyjne: Studenci mogą nie posiadać dokumentów wymaganych do rejestracji lub mogą mieć niejasne wymagania kwalifikacyjne dotyczące certyfikacji, ukończenia studiów lub odbycia stażu.

Zaangażowanie rodziców i wsparcie domowe: Nauczyciele zauważyli, że niektórzy uczniowie nie otrzymują wsparcia akademickiego w domu ze względu na ograniczone umiejętności językowe rodziców, zobowiązania zawodowe lub niezajomość systemu edukacji kraju przyjmującego.

Wyrażone potrzeby edukatorów i instytucji:

Dostęp do scentralizowanych zasobów: Edukatorzy wezwali do stworzenia krajowych lub regionalnych platform, które zapewnią wielojęzyczne materiały, przewodniki instruktażowe i studia przypadków dla nauczania inkluzywnego w VET. Powinny one obejmować słowniki zawodowe, ilustrowane zasoby i gotowe modyfikacje lekcji.

Stały rozwój zawodowy: Respondenci podkreślali potrzebę długoterminowych programów szkoleniowych, sieci wymiany rówieśniczej i systemów mentoringu w celu dzielenia się włączającymi strategiami nauczania. Krótkie warsztaty uznano za niewystarczające; nauczyciele chcą ciągłego uczenia się i refleksyjnych modeli praktyki.

Integracja treści językowych i VET: Nauczyciele potrzebują wsparcia w projektowaniu i prowadzeniu lekcji integrujących naukę języka ze szkoleniem zawodowym, zwłaszcza w praktycznych, praktycznych środowiskach. Dostęp do modeli współnauczania i współpracy przedmiot-język został podkreślony jako szczególnie korzystny.

Stabilne partnerstwa instytucjonalne: Aby stworzyć holistyczne struktury wsparcia, potrzebna jest silniejsza współpraca między szkołami, organizacjami pozarządowymi, służbami miejskimi i specjalistami ds. zdrowia psychicznego. Zintegrowane modele usług, w których szkoły działają jako centra społeczności, zostały wymienione jako obiecujące praktyki.

Jasność i wsparcie polityki: Niejasne lub niespójne zasady dotyczące zapisów, oceny i kwalifikowalności uczniów nadal stanowią wyzwanie dla dostawców VET. Nauczyciele domagają się bardziej przejrzystych wytycznych i ochrony prawnej, które wspierają praktykę inkluzywną. Podkreślili znaczenie krajowych ram wykraczających poza reagowanie w sytuacjach awaryjnych i umożliwiających długoterminowe planowanie.

Wnioski: Chociaż istnieją różne narzędzia wspierające integrację w kontekstach VET, są one często rozdrobnione, niewykorzystane lub mają ograniczony zakres. Brak scentralizowanych repozytoriów i systematycznych szkoleń dla profesjonalistów VET oznacza, że wiele z tych narzędzi nie dociera do edukatorów, którzy ich najbardziej potrzebują. W przyszłości istnieje wyraźna potrzeba selekcjonowania, dostosowywania i skalowania najskuteczniejszych zasobów, przy jednoczesnym zapewnieniu nauczycielom stałego wsparcia w celu ich skutecznego wdrażania.

3.4 Dobre praktyki i lokalne innowacje

W odpowiedzi na liczne wyzwania opisane w poprzednich sekcjach, edukatorzy, organizacje pozarządowe i instytucje w Polsce, Turcji i Grecji opracowali innowacyjne i kontekstowe rozwiązania, aby promować integrację uczniów będących uchodźcami i migrantami w środowiskach VET. W tej sekcji przedstawiono wybrane przykłady oddolnych inicjatyw i lokalnych adaptacji, które wykazały pozytywny wpływ.

Programy mentoringu rówieśniczego w Polsce: Systemy mentoringu rówieśniczego zostały wprowadzone w kilku miejskich szkołach zawodowych. W tych systemach starsi uczniowie, często dwujęzyczni lub z doświadczeniami migrantów, wspierają nowych uczniów uchodźców. Programy te pomagają przezwyciężyć bariery językowe, zmniejszyć izolację i stworzyć przyjazną kulturę szkolną.

Mobilne wsparcie językowe w Turcji: W regionach o dużej mobilności uczniów tureckie szkoły zawodowe VET przeprowadziły pilotażowe mobilne zespoły nauczania języków, które rotacyjnie pracują w różnych instytucjach. Zespoły te zapewniają ukierunkowane, krótkoterminowe nauczanie języka w kontekstach zawodowych, zwiększając zdolność uczniów do dostępu do szkoleń praktycznych.

Klasy wstępne z orientacją zawodową w Grecji: Szkoły w Salonikach i Atenach zintegrowały klasy przygotowawcze dla młodzieży uchodźców, które łączą naukę języka greckiego z wprowadzającym szkoleniem zawodowym. To podwójne podejście buduje kompetencje językowe i motywację poprzez łączenie języka z namacalnymi umiejętnościami.

Zestawy narzędzi cyfrowych współtworzone przez nauczycieli: We wszystkich trzech krajach niektóre szkoły i organizacje pozarządowe współpracowały, aby wspólnie tworzyć wielojęzyczne zestawy narzędzi cyfrowych dostosowane do warunków zawodowych. Obejmują one przetłumaczone instrukcje bezpieczeństwa, ilustrowane słowniki zawodowe i przewodniki krok po kroku dotyczące zadań praktycznych.

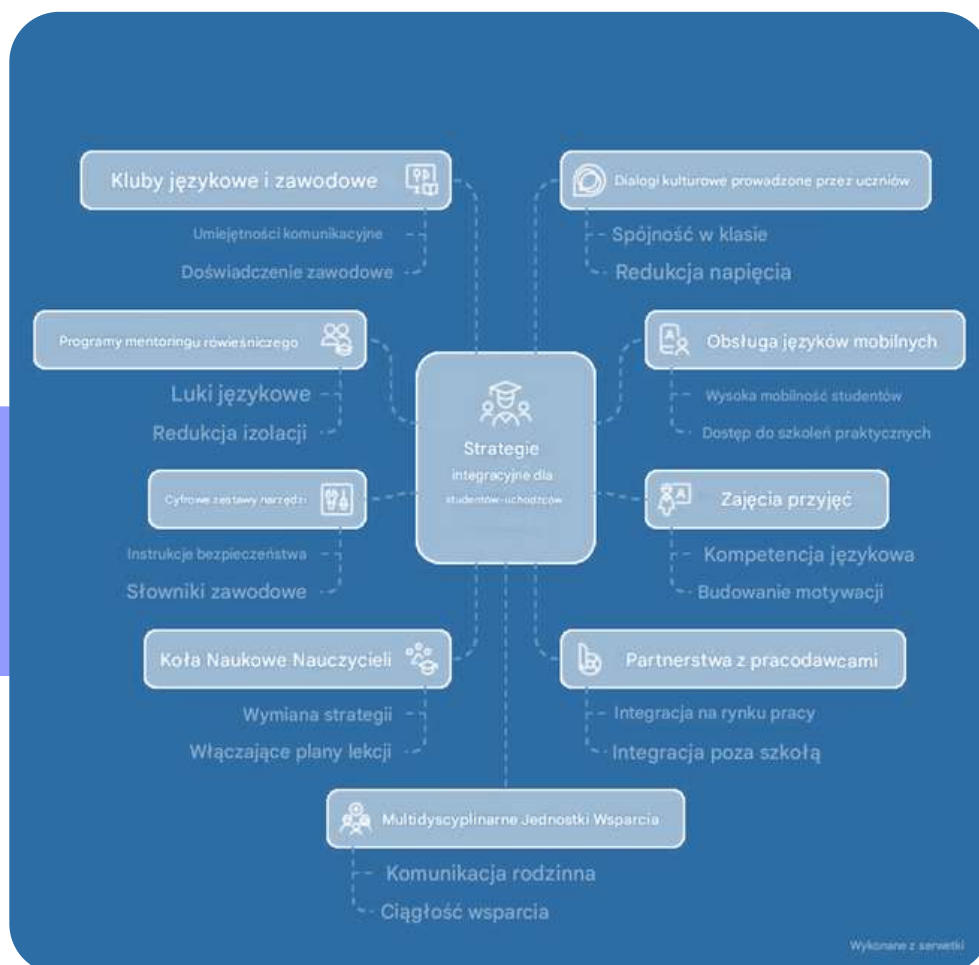
Koła uczenia się nauczycieli: Na obszarach wiejskich w Grecji i Polsce edukatorzy utworzyli nieformalne społeczności uczenia się zawodowego, aby wymieniać się strategiami, zastanawiać się nad doświadczeniami i wspólnie opracowywać inkluzywną plany lekcji. Koła te sprzyjają uczeniu się od rówieśników i zmniejszają izolację zawodową.

Partnerstwa z pracodawcami i organizacjami społecznymi: W Turcji kilka instytucji VET współpracowało z lokalnymi firmami, aby oferować staże dla uczniów uchodźców, łącząc ich z mentorami świadomymi kulturowo. Te doświadczenia wspierają integrację poza szkołą i promują włączenie na rynku pracy.

Kluby językowe i zawodowe w Polsce: Kilka szkół zawodowych uruchomiło kluby pozalekcyjne, w których nauka języka jest osadzona w zadaniach praktycznych, takich jak gotowanie, szycie lub stolarstwo. Te nieformalne przestrzenie oferują zrelaksowane, nieoceniające środowiska dla uczniów uchodźców, aby rozwijać umiejętności komunikacyjne, zdobywając jednocześnie doświadczenie zawodowe.

Dialogi kulturowe prowadzone przez uczniów w Grecji: W szkołach o zróżnicowanej populacji uczniów sesje dialogowe prowadzone przez uczniów zapewniają przestrzeń do dyskusji na temat różnic kulturowych, wspólnych wartości i wzajemnego szacunku. Sesje te zmniejszają napięcia i promują spójność w klasie.

Szkolne multidyscyplinarne jednostki wsparcia w Turcji: Niektóre szkoły zawodowe utworzyły małe zespoły nauczycieli języków, pracowników socjalnych i doradców, aby koordynować wsparcie dla uczniów uchodźców. Jednostki te oferują regularne przeglądy przypadków, koordynują komunikację rodzinną i zapewniają ciągłość wsparcia nawet podczas przejść między poziomami szkolenia.

Te przykłady pokazują, że lokalne innowacje mogą prowadzić do skalowalnych i zrównoważonych praktyk, gdy są wspierane i dzielone. Podkreślają również potencjał działań na poziomie szkoły, zwłaszcza w połączeniu z zachętą instytucjonalną i zaangażowaniem społeczności.

3.5 Wnioski

Rozdział 3 podkreślił wieloaspektowe wyzwania i obiecujące odpowiedzi na integrację uczniów będących uchodźcami i migrantami w kształceniu zawodowym i szkoleniu. Opierając się na kompleksowych badaniach danych zastanych, wywiadach i wynikach ankiet, ustalenia podkreślają pilną potrzebę systemowych ulepszeń w zakresie wsparcia językowego, szkolenia nauczycieli, usług psychospołecznych i zrozumienia międzykulturowego.

Udokumentowane bariery, od luk językowych i niepewności prawnych po niewystarczającą infrastrukturę, spotykają się z rosnącym polem innowacyjnych i zlokalizowanych praktyk, co pokazuje potencjał szerszej adopcji. Jak pokazują przykłady w sekcji 3.4, praktyczne rozwiązania i wysiłki społeczności mogą znacząco wspierać włączanie i sukces uczących się nawet w ograniczonych środowiskach.

Rozdział ten stanowi podstawę strategii przedstawionych w rozdziale 4. W dalszej części nacisk zostanie przesunięty na wyposażenie specjalistów ds. kształcenia zawodowego w konkretne narzędzia i podejścia pedagogiczne odpowiadające realiom opisanym w tym rozdziale, przekształcając wiedzę w działania na rzecz inkluzywnego, skutecznego kształcenia zawodowego.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 4

Zaangażowanie Rodziny i Społeczności

Rozdział 4: Zaangażowanie Rodziny i Społeczności

4.1 Wprowadzenie

W tym rozdziale omówiono rolę zaangażowania rodziny i społeczności we wzmacnianiu odporności psychospołecznej i integracji edukacyjnej młodych uchodźców i migrantów w kształceniu zawodowym. CEKDEV, czerpiąc z bogatego doświadczenia w pracy z przesiedleńcami w Turcji, opracował model zaangażowania uwzględniający różnice kulturowe i traumę, który traktuje rodziny nie jako biernych odbiorców wsparcia, ale jako kluczowych partnerów w rozwoju społeczno-emocjonalnym uczniów.

W przeciwieństwie do tradycyjnych relacji szkoła-rodzina, które są często jednokierunkowe i oparte na autorytecie, podejście CEKDEV jest dialogiczne, partycypacyjne i głęboko zakorzenione we wzajemnym szacunku. Uznając, że rodziny uchodźców często mierzą się z przecinającymi się czynnikami stresującymi — takimi jak niestabilność mieszkaniowa, bezrobocie, bariery językowe i trauma — rozdział przedstawia dostosowane strategie, które odpowiadają rodzinom tam, gdzie się znajdują. Obejmują one wielojęzyczne warsztaty dla rodziców na temat zdrowia psychicznego nastolatków, wizyty domowe prowadzone z mediatorami kulturowymi oraz inkluzywne wydarzenia szkolne, które celebrują różnorodność i odporność społeczności uchodźców.

Rozdział porusza również kwestie tabu kulturowego i stygmatów społecznych otaczających zdrowie psychiczne w wielu społecznościach. CEKDEV wprowadza ramy komunikacji opartej na empatii, które umożliwiają nauczycielom i personelowi szkoły podejście do wrażliwych tematów — takich jak stres psychiczny, problemy behawioralne lub wycofanie się z nauki — bez wywoływania postawy obronnej lub wstydu. To podejście jest kluczowe dla budowania zaufania, przełamywania stygmatyzacji i zapewnienia, że rodziny czują się dostrzegane, szanowane i mają możliwość aktywnego uczestnictwa w edukacji swoich dzieci.

4.2 Kluczowe Strategie

Budowanie zaufania poprzez działania oparte na relacjach

Zaufanie jest kamieniem węgielnym zaangażowania rodziny, zwłaszcza w przypadku pracy z populacjami, które doświadczyły przemocy państwowej, zaniedbania instytucjonalnego lub dyskryminacji w poprzednich środowiskach edukacyjnych. CEKDEV rozpoczyna zaangażowanie od nieformalnych metod dotarcia, takich jak rozmowy telefoniczne w ojczystym języku rodziny, zaproszenia na wydarzenia niezwiązane z nauką lub spersonalizowane wiadomości powitalne od personelu szkoły. Te niewielkie, ale konsekwentne wysiłki sygnalizują, że instytucja jest bezpieczna, pełna szacunku i dostosowana do kultury i historii rodziny.

Ponadto CEKDEV zatrudnia oficerów łącznikowych społeczności — często dwujęzycznych edukatorów lub rodziców-wolontariuszy z tego samego kręgu kulturowego — aby służyć jako pomost między szkołami a rodzinami uchodźców. Osoby te ułatwiają płynniejszą komunikację, zmniejszają nieporozumienia kulturowe i zwiększają częstotliwość i jakość uczestnictwa rodziny.

Projektowanie wielojęzycznych, dostępność warsztatów edukacyjnych dla rodziców

CEKDEV organizuje serię interaktywnych warsztatów dla rodziców, obejmujących takie tematy jak:

- Rozwój nastolatków a trauma
- Jak poruszać się po tureckim systemie edukacji
- Komunikacja bez przemocy w rodzinie
- Radzenie sobie z żalem, wysiedleniem i niepewnością.

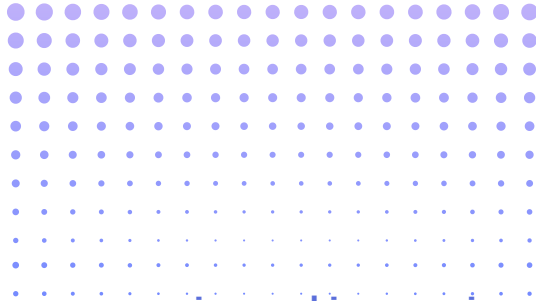
Warsztaty odbywają się w szkołach lub centrach społecznościowych, a materiały są tłumaczone na język arabski, kurdyjski, perski lub inne odpowiednie języki. Sesje często rozpoczynają się wspólnym posiłkiem lub kręgiem opowiadania historii, aby zmniejszyć niepokój i promować więzi rówieśnicze wśród rodzin. Na miejscu zapewniana jest również opieka nad dziećmi, aby zapewnić dostępność dla matek.

Organizowanie wydarzeń integracyjnych, które celebrują tożsamość i przynależność

Działania na rzecz budowania społeczności są kolejnym filarem modelu zaangażowania CEKDEV. Wydarzenia takie jak „Cultural Breakfast Days”, wystawy prowadzone przez rodziny, międzypokoleniowe projekty artystyczne i pokazy dla młodzieży zapewniają rodzinom uchodźców platformy do wyrażania dumy ze swojego dziedzictwa, a jednocześnie nawiązywania kontaktów z lokalnymi rówieśnikami. Wydarzenia te pomagają normalizować różnorodność w przestrzeniach szkolnych, promować współwłasność instytucji i pozwalają rodzicom uchodźców wnieść znaczący wkład w społeczność szkolną – nie tylko jako odbiorcy wsparcia, ale jako aktywni agenci kulturowi.

Co ważne, spotkania te nie są postrzegane jako symboliczne celebracje, lecz jako przestrzenie psychospołecznie celowe, w których tworzą się więzi społeczne, zmniejsza się lęk przed językiem i pielęgnuje się zaufanie między rodziną a szkołą.

4.3 Wspieranie dobrego samopoczucia psychicznego i integracji społecznej

Dobre samopoczucie psychiczne i integracja społeczna nie są elementami pomocniczymi edukacji — są niezbędnymi warunkami do zaistnienia uczenia się. Dla uchodźców i młodzieży migrantów w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) klasa może być przestrzenią uzdrawiania lub miejscem retraumatyzacji. W tym rozdziale przedstawiono kompleksowy, przetestowany w terenie, trzypoziomowy model wsparcia psychospołecznego CEKDEV, zaprojektowany w celu zaspokojenia złożonych i zmieniających się potrzeb uczniów będących uchodźcami.

Model opiera się na uznaniu, że uczniowie doświadczają stresu psychologicznego o różnym nasileniu i w różnych formach — od łagodnych wyzwań adaptacyjnych po złożone objawy traumy. W związku z tym systemy wsparcia muszą być responsywne, elastyczne i skalowalne. Wielopoziomowe podejście CEKDEV obejmuje:

- **Poziom 1:** Uniwersalne strategie zapobiegawcze w celu tworzenia środowisk szkolnych uwzględniających traumę;
- **Poziom 2:** Ukierunkowane interwencje grupowe dla uczniów o umiarkowanym ryzyku psychospołecznym;
- **Poziom 3:** Intensywne, zindywidualizowane wsparcie dla uczniów doświadczających poważnego stresu emocjonalnego.

Ten model nie jest teoretyczny. Jest to wynik ponad 10 lat praktyki stosowanej w tureckich instytucjach VET. Podejście łączy techniki poznawczo-behawioralne i uwzględniające traumę z kreatywnymi, wrażliwymi kulturowo metodami, takimi jak terapia przez sztukę, leczenie narracyjne, mentoring rówieśniczy i zaangażowanie rodziny. Każdy poziom jest opisany poniżej bardziej szczegółowo, z historiami wdrażania w świecie rzeczywistym, takimi jak „Emotion Canvas” i „Empathy Partnerships”, ilustrującymi, w jaki sposób polityka staje się praktyką, a praktyka transformacją.

4.4 Kluczowe Strategie

Uniwersalne strategie bezpieczeństwa emocjonalnego i klimatu szkolnego

Pierwszy poziom koncentruje się na budowaniu bezpiecznego emocjonalnie środowiska szkolnego, które wspiera wszystkich uczniów — nie tylko tych zidentyfikowanych jako „zagrożonych”. Nauczyciele i personel są szkoleni w zakresie praktyk uwzględniających traumę, takich jak rozpoznawanie oznak dysregulacji emocjonalnej, unikanie języka retraumatyzującego i ustalanie przewidywalnych rutyn w klasie. CEKDEV zapewnia nauczycielom pakiety zasobów, które obejmują gry regulujące emocje, skrypty uważności i narzędzia do odprawy.

Nauka społeczno-emocjonalna (SEL) jest osadzona w programie nauczania poprzez krótkie codzienne rytuały, działania refleksyjne i międzykulturowe zachęty do dyskusji. Celem jest normalizacja ekspresji emocjonalnej, promowanie empatii i zmniejszanie stygmatyzacji związanej ze zdrowiem psychicznym. Wydarzenia międzykulturowe i inkluzywne oznakowanie wizualne w całej szkole wzmacniają poczucie przynależności i bezpieczeństwa psychologicznego.

Interwencje grupowe wykorzystujące metody ekspresyjne i relacyjne

Interwencje poziomu 2 są przeznaczone dla uczniów wykazujących wczesne oznaki napięcia psychicznego, w tym uporczywy smutek, wycofanie społeczne lub zaburzenia zachowania. Ci uczniowie są zapraszani do udziału w grupach odporności i wzmocnienia, które wykorzystują kreatywne metody — takie jak rysowanie, poezja, dramat i wspólne opowiadanie historii — w celu ułatwienia przetwarzania emocjonalnego w środowisku o niskim poziomie presji.

Mentorstwo rówieśnicze jest kolejnym filarem poziomu 2. Poprzez „Empathy Partnerships” CEKDEV uczniowie uchodźcy są dopasowywani do przeszkolonych lokalnych rówieśników w celu realizacji wspólnych projektów edukacyjnych, kręgów refleksyjnych i wolontariatu społecznego. Te relacje pomagają młodym uchodźcom budować zaufanie, poprawiać pewność siebie w zakresie języka i zmniejszać izolację. Mentorzy otrzymują szkolenie w zakresie wrażliwości kulturowej, świadomości traumy i rozwiązywania konfliktów, co zapewnia, że partnerstwa są bezpieczne emocjonalnie i wzajemnie wzmacniające.

Intensywne Indywidualne Wsparcie i Reagowanie na Traumę

W przypadku uczniów doświadczających poważnego stresu emocjonalnego — takiego jak stres pourazowy, ataki paniki, zachowania samookaleczające lub objawy dysocjacyjne — CEKDEV aktywuje sieć zindywidualizowanych interwencji. Każdemu uczniowi przydzielany jest psycholog-socjalista, który koordynuje usługi między szkołą, rodziną i specjalistami zdrowia psychicznego. Regularne sesje poradnictwa indywidualnego prowadzą psychologowie przeszkoleni w zakresie interwencji w zakresie traumy dostosowanych do kultury.

Zespoły pierwszej pomocy psychologicznej (PFA) CEKDEV są również przeszkolone w zakresie reagowania na ostre kryzysy w środowisku szkolnym, oferując krótkoterminową stabilizację i ścieżki skierowań. Na tym poziomie mentoring jest zintensyfikowany, często obejmując społeczne wzorce do naśladowania, mentorów zawodowych lub dorosłych sojuszników, którzy wspierają ucznia w jego drodze do wyzdrowienia.

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Innowacyjne cechy modelu CEKDEV

Twórcza Integracja:

Na wszystkich poziomach CEKDEV wykorzystuje interwencje oparte na sztuce i narracji, aby ułatwić uwalnianie emocji, integrację pamięci i tworzenie znaczeń. Projekty takie jak „Digital Historie z Należący” umożliwia studentom dokumentowania ich podróży i na nowo zdefiniować swoją tożsamość poprzez opowiadanie historii i tworzenie mediów.

Międzysektorowa Współpraca:

Model jest obsługiwany przez partnerstwa z lokalnymi klinikami zdrowia, gminami i społecznością centra, zapewnienie owijać pielęgnacja. Rodziny Czy zaangażowany na wskroś procesu, nie tylko jako informatorzy, ale także jako współtwórcy strategii wsparcia.

Monitorowanie i Informacja zwrotna:

CEKDEV stale monitoruje postępy psychospołeczne poprzez samooceny uczniów, obserwacje nauczycieli i anonimowe pętle sprzężenia zwrotnego. Pozwala to dostosować zespołowi interwencje w prawdziwy czas i zapobiegać wypalenia zarówno u studentów i personelu.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 5

Innowacyjne rozwiązania i podejścia

Rozdział 5: Innowacyjne rozwiązania i podejścia

Wprowadzenie

Dla profesjonalistów zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym (VET) pracujących z dziećmi uchodźców zapewnienie skutecznych narzędzi i wsparcia w zakresie integracji w nowym kraju jest niezbędne. Przesiedleni uczniowie często stają w obliczu wyjątkowych wyzwań, w tym barier językowych, różnic kulturowych i psychologicznych skutków traumy. Czynniki te mogą znacząco wpłynąć na ich zdolność do przystosowania się do nowego systemu edukacyjnego i nabycia niezbędnych umiejętności do przyszłej kariery. W tym rozdziale omówiono przykłady narzędzi cyfrowych, interaktywnych metod nauczania i praktyk uwzględniających traumę, które mogą pomóc uczniom będącym uchodźcami w procesie uczenia się i adaptacji.

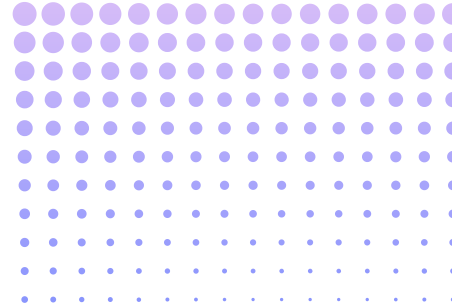
Wykorzystując technologię i innowacyjne podejścia edukacyjne, nauczyciele mogą tworzyć bardziej inkluzywne, angażujące i wspierające środowiska edukacyjne, które odpowiadają szczególnym potrzebom tych uczniów.

Narzędzia cyfrowe, takie jak aplikacje do nauki języków, wirtualne klasy i zasoby multimedialne, zapewniają uczniom elastyczne i dostępne sposoby rozwijania biegłości językowej i umiejętności zawodowych (OECD, 2018) (UNESCO, 2020)

Gamifikacja to zastosowanie elementów projektowania gier, takich jak punkty, nagrody, wyzwania i tabele wyników, w kontekstach niezwiązanych z grami, takich jak edukacja, w celu zwiększenia motywacji i zaangażowania. Po zintegrowaniu z interaktywnymi metodami nauczania, gamifikacja przekształca tradycyjne uczenie się w ekscytujący i dynamiczny proces. Interaktywne metody nauczania, w tym gamifikacja i uczenie się oparte na projektach, pomagają rozwijać motywację, współpracę i krytyczne myślenie, czyniąc doświadczenie uczenia się bardziej dynamicznym i znaczącym (Kapp, 2012), (Deterding, Dixon, Nacke, & Khaled, 2011)

Ponadto praktyki uwzględniające traumę odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu dzieciom uchodźców poczucia bezpieczeństwa, wartości i wsparcia w nowym środowisku edukacyjnym. Wielu przesiedlonych uczniów doświadczyło przeciwności losu, a świadomość wpływu traumy na naukę może pomóc nauczycielom stworzyć atmosferę opiekuńczą, która promuje dobre samopoczucie emocjonalne i sukcesy w nauce. Praktyki te obejmują pielęgnowanie pozytywnych relacji, ograniczanie czynników wyzwalających w klasie i integrowanie strategii uczenia się społeczno-emocjonalnego w celu budowania odporności i pewności siebie (Brunzell, Walters, & Stokes, 2016) (Alisic, 2012)

W tym rozdziale zbadamy praktyczne zastosowania tych trzech elementów, dostarczając spostrzeżeń opartych na badaniach i przykładów z życia wziętych, aby zilustrować, w jaki sposób narzędzia cyfrowe, grywalizacja i praktyki uwzględniające traumę współdziałają, aby poprawić wyniki uczenia się uczniów będących uchodźcami w środowiskach VET. Przyjmując te strategie, edukatorzy mogą wyposażać uczniów będących uchodźcami w umiejętności, wiedzę i wsparcie emocjonalne niezbędne do rozwoju w nowym środowisku i pomyślnej integracji ze społeczeństwem.

Wykorzystując technologię i metody nauczania oparte na dowodach, edukatorzy mogą pokonywać bariery językowe, zwiększać zaangażowanie uczniów i zapewniać poczucie stabilności uczniom, którzy doświadczyli przesiedlenia. Niniejszy rozdział ma na celu wyposażenie edukatorów VET w wykonalne strategie i głębsze zrozumienie tego, jak stworzyć inkluzywne, wspierające środowisko edukacyjne, które stawia na pierwszym miejscu zarówno osiągnięcia akademickie, jak i dobre samopoczucie emocjonalne.

5.1 Narzędzia cyfrowe do rozwoju języka i umiejętności

W dzisiejszym krajobrazie edukacyjnym narzędzia cyfrowe stały się kamieniem węgielnym dla poprawy wyników nauczania, szczególnie dla dzieci uchodźców w środowiskach kształcenia i szkolenia zawodowego (VET). Narzędzia te mogą być kluczowe w pomaganiu uczniom w pokonywaniu barier językowych, rozwijaniu niezbędnych umiejętności i angażowaniu się w treści w sposób, który jest zarówno dostępny, jak i dostosowany do ich unikalnych potrzeb.

Dla uczniów uchodźców przyswajanie języka jest często jedną z pierwszych i najważniejszych barier do pokonania w ich edukacyjnej podróży. Narzędzia cyfrowe, takie jak aplikacje i platformy do nauki języków, oferują spersonalizowane doświadczenia edukacyjne dostosowane do różnych poziomów zaawansowania. Platformy takie jak Duolingo, Babbel i Memrise zapewniają angażujące, oparte na grach lekcje języka, które pomagają uczniom rozwijać słownictwo, poprawiać wymowę i rozumieć struktury gramatyczne.

Duolingo to popularna platforma do nauki języków, która oferuje interaktywne, przypominające gry lekcje, które pomagają użytkownikom uczyć się i ćwiczyć różne języki. Jest to doskonałe narzędzie dla dzieci uchodźców, wspierające ich naukę języka za pomocą interaktywnych lekcji języka polskiego dostosowanych do różnych poziomów zaawansowania.

Memrise to aplikacja do nauki języków, która ma pomóc użytkownikom w nauce nowych języków i poszerzaniu słownictwa poprzez interaktywne techniki i angażujące treści. Skupia się na praktycznej nauce języka, wykorzystując powtarzanie i naukę w odstępach czasu, aby pomóc uczniom zachować słownictwo i gramatykę. Dzięki temu jest szczególnie przydatna dla dzieci, które dopiero zaczynają naukę języka polskiego.

Busuu to aplikacja do nauki języków, która oferuje kursy języka polskiego wraz z ćwiczeniami poprawiającymi umiejętności mówienia, słuchania i pisania. Jest znana z dobrze ustrukturyzowanych kursów, funkcji społecznościowej nauki i spersonalizowanych opinii od rodzimych użytkowników języka, co czyni ją doskonałym wyborem dla każdego, kto chce nauczyć się nowego języka.

Platformy te pozwalają również uczniom na ćwiczenie umiejętności językowych w interaktywnym i bezstresowym środowisku, co może okazać się szczególnie korzystne dla tych, którzy wahają się lub mają obawy przed mówieniem w nowym języku.

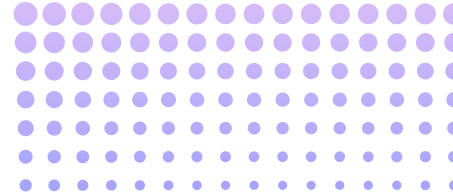
Ponadto Tłumacz Google i Tłumacz Microsoft mogą pomóc uczniom w komunikacji w czasie rzeczywistym, ułatwiając im zrozumienie instrukcji pisemnych i ustnych, co ma kluczowe znaczenie w środowisku kształcenia zawodowego, w którym często używa się terminologii technicznej.

Oprócz nauki języka, narzędzia cyfrowe mogą wspierać rozwój szerokiego zakresu umiejętności zawodowych. Narzędzia interaktywne, takie jak Kahoot!, Quizlet i Nearpod, zapewniają angażujący sposób na utrwalenie wiedzy przez uczniów. Platformy te oferują quizy, fiszki i interaktywne lekcje, które można dostosować do konkretnych potrzeb klasy. W przypadku uczniów będących uchodźcami narzędzia te można dostosować tak, aby skupiały się zarówno na podstawowych umiejętnościach, takich jak umiejętność czytania i pisania oraz liczenia, jak i na bardziej szczegółowych umiejętnościach technicznych potrzebnych do wybranej przez nich ścieżki zawodowej.

Na przykład student-uchodźca studiujący stolarstwo mógłby wykorzystać symulacje cyfrowe lub filmy na YouTube lub Coursera, aby zdobyć praktyczne doświadczenie w korzystaniu z narzędzi i technik, zanim zaczniesz pracować w fizycznym warsztacie.

Narzędzia takie jak Zoom, Microsoft Teams i Slack ułatwiają komunikację i współpracę w czasie rzeczywistym, umożliwiając uczniom kontakt z rówieśnikami i instruktorami nawet poza godzinami lekcyjnymi. Platformy te pomagają zasypać przepaść między uczniami, którzy mogą czuć się odizolowani z powodu barier językowych lub nieznajomości systemu edukacyjnego.

Ponadto narzędzia te oferują elastyczność w zakresie obsługi asynchronicznej nauki, umożliwiając uczniom ponowne przeglądanie lekcji, przeglądanie materiałów i poszukiwanie wyjaśnień w razie potrzeby. To podejście jest szczególnie ważne dla uczniów, którzy mogą potrzebować dodatkowego czasu na zrozumienie nowych pojęć lub muszą pracować w różnych harmonogramach z powodu obowiązków rodzinnych lub pracy w niepełnym wymiarze godzin.

Narzędzia cyfrowe mogą być również wykorzystywane do zapewnienia uczniom dostępu do niezbędnych zasobów i wsparcia emocjonalnego. Społeczności i platformy internetowe oferują uczniom-uchodźcom bezpieczną przestrzeń do nawiązywania kontaktów z innymi osobami, które mają podobne doświadczenia. W Europie platformy takie jak International Rescue Committee zapewnia takie przestrzenie, wspierając wsparcie i oferując dostęp do poradnictwa i zasobów zdrowia psychicznego. Inicjatywy te są kluczowe dla zaspokojenia specyficznych potrzeb emocjonalnych uczniów uchodźców, co jest istotnym elementem edukacji uwzględniającej traumę.

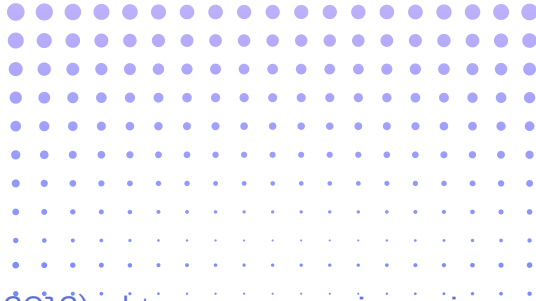
UNHCR wdraża inicjatywy cyfrowe w całej Europie, aby zwiększyć możliwości kształcenia zawodowego i zatrudnienia uchodźców. Kluczowym elementem jest Platforma Zatrudnienia Uchodźców (REP), narzędzie cyfrowe, które łączy uchodźców z potencjalnymi pracodawcami, usprawnia procesy pośrednictwa pracy i zapewnia dostęp do podstawowych usług, takich jak szkolenia zawodowe i wsparcie zatrudnienia. Ponadto UNHCR współpracuje z organizacjami takimi jak Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) i Niemiecka Korporacja Współpracy Międzynarodowej (GIZ), aby ułatwić uchodźcom udział w programach kształcenia i szkolenia technicznego i zawodowego (TVET). Programy te koncentrują się na rozwijaniu umiejętności ekologicznych i cyfrowych, dostosowaniu szkoleń do bieżących wymagań branży i wspieraniu ekonomicznej integracji uchodźców. Poprzez te działania UNHCR dąży do wyposażenia uchodźców w niezbędne narzędzia, aby mogli oni znaleźć zatrudnienie i pomyślnie zintegrować się ze swoimi nowymi społecznościami.

5.2 Interaktywne metody nauczania i grywalizacja

Interaktywne metody nauczania to strategie nauczania mające na celu aktywne angażowanie uczniów w proces uczenia się. Metody te wykraczają poza tradycyjne nauczanie oparte na wykładach, zachęcając uczniów do aktywnego uczestnictwa, współpracy i praktycznego stosowania swojej wiedzy. Celem jest stworzenie dynamicznego i partycypacyjnego środowiska uczenia się, w którym uczniowie nie są biernymi odbiorcami informacji, ale aktywnymi uczestnikami własnego uczenia się.

Do powszechnie stosowanych interaktywnych metod nauczania zalicza się naukę zespołową, naukę opartą na rozwiązywaniu problemów (PBL), odgrywanie ról i symulacje, technologie interaktywne oraz nauczanie rówieśnicze.

Skuteczność nauczania interaktywnego opiera się na tym, że kładzie nacisk na doświadczenie praktyczne, myślenie krytyczne i naukę skoncentrowaną na uczniu, co pomaga uczynić abstrakcyjne koncepcje bardziej namacalnymi i istotnymi.

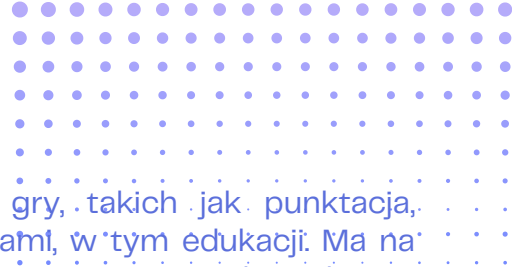

Według Schunka (Schunk, 2012), aktywne zaangażowanie w proces uczenia się poprawia zapamiętywanie i zrozumienie przez uczniów. Interaktywne metody sprzyjają wyższym poziomom zaangażowania poznawczego, wymagając od uczniów krytycznego myślenia, podejmowania decyzji i stosowania tego, czego się nauczyli. Kiedy uczniowie są aktywnie zaangażowani w naukę, istnieje większe prawdopodobieństwo, że skutecznie zapamiętają i zastosują wiedzę.

Interaktywne metody nauczania, szczególnie te oparte na współpracy, promują naukę społeczną. Poprzez działania takie jak praca grupowa, odgrywanie ról i nauczanie rówieśnicze uczniowie mogą ćwiczyć komunikację, pracę zespołową i umiejętności rozwiązywania konfliktów. Jest to kluczowe w środowiskach o zróżnicowanej populacji uczniów, takich jak edukacja uchodźców, gdzie projekty współpracy mogą pomóc w budowaniu umiejętności globalnej współpracy. (Daniels, Pears, & Cajander, 2010)

Poprzez angażowanie się w działania praktyczne i rozwiązywanie problemów w świecie rzeczywistym uczniowie rozwijają umiejętności myślenia wyższego rzędu, takie jak analiza, synteza i ocena. Jest to niezbędne dla uczniów uchodźców, którzy mogą potrzebować szybkiej adaptacji do nowych środowisk edukacyjnych i rozwiązywania nieznanych problemów. Jonassen (Jonassen, 1999) podkreślił znaczenie uczenia się opartego na rozwiązywaniu problemów w rozwijaniu krytycznego myślenia i pomaganiu uczniom w stawianiu czoła wyzwaniom realnego świata.

Metody interaktywne często zapewniają uczniom większą autonomię w nauce. Kiedy uczniowie mają możliwość wyboru sposobu podejścia do zadań lub swobodę pracy z rówieśnikami, są bardziej zmotywowani do wzięcia odpowiedzialności za swoją naukę. Jest to szczególnie istotne dla uczniów uchodźców, którzy mogą napotkać bariery edukacyjne, ponieważ zapewnienie autonomii może zwiększyć ich wewnętrzną motywację. (Deci & Ryan, 1985)

Gamifikacja odnosi się do stosowania elementów i zasad gry, takich jak punktacja, rywalizacja, poziomy i nagrody, w kontekstach niebędących grami, w tym edukacji. Ma na celu zwiększenie motywacji, zaangażowania i wyników uczenia się poprzez przekształcanie zwykłych zadań w zabawne, angażujące wyzwania. Gamifikacja łączy mechanikę gry, taką jak punkty, odznaki, tabele wyników i poziomy, do środowisk edukacyjnych, dzięki czemu nauka staje się bardziej interaktywna i przyjemna.

Jednym z głównych powodów, dla których grywalizacja jest skuteczna, jest jej zdolność do zwiększania zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej motywacji. Zapewniając nagrody, uznanie i poczucie postępu, grywalizacja czerpie z psychologii motywacyjnej. Ryan i Deci (Deci E. L., 2000) podkreślili, w jaki sposób elementy grywalizacji, takie jak nagrody i wyzwania, mogą zwiększać wewnętrzną motywację, wzmacniając poczucie osiągnięcia i kompetencji.

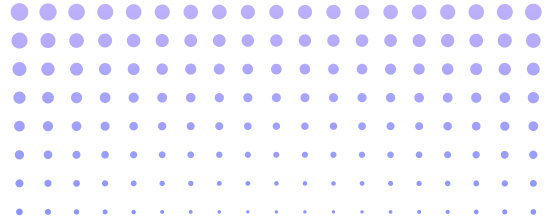
Grywalizacja wprowadza elementy zarówno rywalizacji, jak i współpracy. Kapp (Kapp, 2012) twierdził, że rywalizacja motywuje uczniów do wysiłku, natomiast współpraca w grach grupowych sprzyja pracy zespołowej i interakcjom społecznym.

Grywalizacja pozwala uczniom otrzymywać natychmiastową informację zwrotną za pomocą punktów, odznak i poziomów, co zachęca do ciągłego doskonalenia. Ta pętla informacji zwrotnej jest niezbędna, aby pomóc uczniom śledzić ich postępy i wprowadzać zmiany w ich strategiach uczenia się. Anderson & Rainie (Anderson, 2012) podkreślił, że natychmiastowa informacja zwrotna dostarczana w środowisku gier pomaga uczniom korygować błędy i doskonalić się, co może mieć kluczowe znaczenie dla uczniów zmagających się z barierami akademickimi i językowymi.

ABCmouse to platforma edukacyjna przeznaczona dla małych dzieci, zazwyczaj w wieku od 2 do 8 lat, aby mogły uczyć się podstawowych umiejętności w zabawny i angażujący sposób. Oferuje kompleksowy program nauczania obejmujący takie przedmioty jak czytanie, matematyka, nauki ścisłe, sztuka i muzyka. Poprzez interaktywne zajęcia, gry, filmy i quizy pomaga dzieciom rozwijać podstawowe umiejętności podczas przygotowywania się do szkoły.

Tynker to internetowa platforma kodowania dla dzieci, która wprowadza koncepcje programowania w zabawny i interaktywny sposób. Oferuje kursy, które uczą dzieci, jak tworzyć gry, animacje, strony internetowe i wiele więcej, używając wizualnych języków programowania i narzędzi do kodowania. Zaprojektowana dla dzieci w wieku od 5 lat, Tynker sprawia, że kodowanie jest dostępne i przyjemne dzięki lekcjom z elementami gry, interaktywnym zajęciom i praktycznym projektem.

Quizlet to internetowe narzędzie do nauki, które pomaga uczniom w każdym wieku uczyć się i zapamiętywać informacje za pomocą interaktywnych fiszek, quizów i różnych trybów nauki. Ulepsza naukę, oferując dostosowywalne materiały do nauki z takich przedmiotów jak języki, nauki ścisłe, historia i matematyka. Fiszek można również wykorzystywać w grach, takich jak konkursy quizowe, dzięki czemu proces nauki staje się angażujący i oparty na współpracy.

5.3 Praktyki edukacyjne uwzględniające traumę

Edukacja uwzględniająca traumę to coś więcej niż samo stwierdzenie obecności traumy; obejmuje ona także zrozumienie, w jaki sposób trauma może wpływać na zachowanie uczniów, naukę i ogólne samopoczucie (SAMHSA: Substance Abuse and Mental Health Services Administration). (SAMHSA, 2014)

Podejście uwzględniające traumę zapewnia, że środowiska edukacyjne są bezpieczne, wspierające i reagujące na potrzeby uczniów, którzy doświadczyli traumy. Obejmuje to pielęgnowanie kultury zaufania, bezpieczeństwa i wzmocnienia. (Kolk, 2014)

Kluczowe zasady edukacji uwzględniającej traumę koncentrują się na tworzeniu wspierającego i inkluzywnego środowiska edukacyjnego. Zasady te obejmują bezpieczeństwo, wiarygodność i przejrzystość, wsparcie rówieśnicze, współpracę i wzajemność, wzmocnienie poprzez głos i wybór oraz świadomość czynników kulturowych, historycznych i związanych z płcią.

Stosując te zasady, nauczyciele mogą stworzyć środowisko, w którym uczniowie czują się szanowani, doceniani i wspierani, co pomaga w ograniczeniu negatywnego wpływu traumy na ich naukę.

Dla studentów-uchodźców, z których wielu mogło doświadczyć straty, przemocy lub przesiedlenia, bezpieczeństwo emocjonalne jest niezbędne. Praktyki uwzględniające traumę pomagają studentom czuć się bezpiecznie, co jest pierwszym krokiem do uzdrowienia. Według van der Kolka (Kolk, 2014), trauma zaburza funkcjonowanie mózgu, co może mieć wpływ na zdolność ucznia do skupienia się, regulowania emocji i angażowania się w naukę. Praktyki uwzględniające traumę, takie jak tworzenie przewidywalnego środowiska i oferowanie wsparcia emocjonalnego, mogą pomóc tym uczniom odzyskać poczucie stabilności i bezpieczeństwa w klasie.

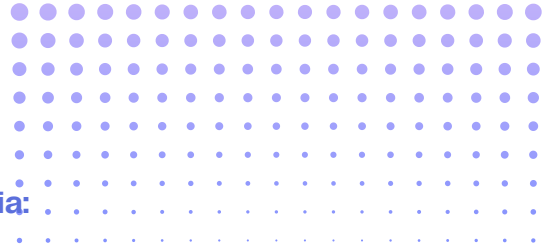
Podejście uwzględniające traumę nie tylko zajmuje się bezpośrednimi skutkami traumy; buduje również długoterminową odporność. Poprzez tworzenie środowiska zaufania, wsparcia i wzmocnienia, praktyki uwzględniające traumę mogą pomóc studentom-uchodźcom w budowaniu mechanizmów radzenia sobie i wzmacnianiu ich odporności emocjonalnej. Siegel i Bryson (Siegel & Bryson, 2011) twierdzą, że zapewnienie uczniom możliwości pocucia więzi i wsparcia pomaga im rozwinąć poczucie sprawczości i kontroli nad swoim życiem, co ma kluczowe znaczenie w obliczu traumy.

Praktyki uwzględniające traumę pomagają stworzyć kulturę klasy, która jest inkluzywna, wyrozumiała i reagująca na zróżnicowane potrzeby uczniów. Promując szacunek, empatię i zrozumienie, edukatorzy tworzą środowisko, w którym uczniowie czują się widziani i słyszani, redukując problemy behawioralne i poprawiając ogólną dynamikę klasy. (Harris & Fallot, 2001)

Jest to szczególnie ważne w przypadku klas, w których uczą się uczniowie będący uchodźcami, którzy mogą odczuwać izolację i wyobcowanie.

Dzieci uchodźców często stają w obliczu wyzwań emocjonalnych związanych z przeszłą traumą. Cyfrowe narzędzia i zasoby dla dobrego samopoczucia psychicznego mogą wspierać ich dostosowanie emocjonalne i poprawiać integrację ze środowiskiem szkolnym.

Aplikacje dla zdrowia psychicznego i dobrego samopoczucia:

Headspace to aplikacja do uważności i medytacji zaprojektowana, aby pomóc użytkownikom w redukcji stresu, poprawie koncentracji i poprawie ogólnego samopoczucia. Oferuje sesje medytacji z przewodnikiem, ćwiczenia oddechowe i praktyki uważności wspierające zdrowie psychiczne i odporność emocjonalną. Dzięki przyjaznemu dla użytkownika interfejsowi i praktycznemu podejściu jest dostępna zarówno dla początkujących, jak i doświadczonych medytujących. Medytacje z przewodnikiem i ćwiczenia relaksacyjne mogą również pomóc dzieciom radzić sobie ze stresem i lękiem.

Calm to aplikacja do uważności i medytacji, która pomaga użytkownikom radzić sobie ze stresem, poprawia sen i pielęgnuje relaks. Oferuje sesje medytacji z przewodnikiem, opowieści na dobranoc, ćwiczenia oddechowe i kojącą muzykę, aby promować jasność umysłu i dobre samopoczucie emocjonalne. Znana ze swojej spokojnej atmosfery, aplikacja Calm jest cennym narzędziem do zmniejszania lęku i poprawy snu, szczególnie dla dzieci, które doświadczyły traumy.

Praktyki edukacyjne uwzględniające traumę:

MOOC (Massive Open Online Courses) zapewniają możliwości rozwoju zawodowego dla edukatorów. Platformy takie jak Coursera i FutureLearn oferują kursy na temat praktyk uwzględniających traumę, pomagając nauczycielom VET lepiej wspierać dzieci uchodźców. [Coursera](#) i [FutureLearn](#) oferują szeroki zakres kursów prowadzonych przez ekspertów, które obejmują strategie tworzenia bezpiecznych i wspierających środowisk edukacyjnych. Teachers' Professional Communities oferują edukatorom przestrzeń do wymiany najlepszych praktyk w zakresie wspierania dzieci uchodźców z traumą. Platformy takie jak [Academia.edu](#) zapewniają dostęp do badań naukowych i dyskusji, podczas gdy [Związek Nauczycielstwa Polskiego \(ZNP\)](#) oferuje zasoby, szkolenia i profesjonalną sieć dla edukatorów w Polsce.

Wnioski:

Integracja dzieci uchodźców w środowisku kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) wymaga wieloaspektowego podejścia, które uwzględnia wyjątkowe wyzwania, z jakimi mierzą się ci uczniowie. Od barier językowych po traumę, uczniowie uchodźcy często wymagają dostosowanego wsparcia, aby odnieść sukces w swojej edukacyjnej podróży. Jednak dzięki innowacyjnym rozwiązaniom, takim jak integracja narzędzi cyfrowych, interaktywne metody nauczania i praktyki uwzględniające traumę, edukatorzy mogą tworzyć środowiska, które są zarówno inkluzywne, jak i wzmacniające dla tych uczniów.

Jedną z najpoważniejszych barier, z którymi dzieci uchodźców stykają się, wchodząc do nowego systemu edukacyjnego, jest język. Język nie jest tylko medium komunikacji, ale jest głęboko powiązany z nabywaniem umiejętności i zrozumieniem treści kursu. Podjęcie tego wyzwania jest niezbędne do pomyślnej integracji dzieci uchodźców z edukacją zawodową. Platformy cyfrowe przeznaczone do nauki języków okazały się skutecznym rozwiązaniem, ponieważ umożliwiają spersonalizowane, dostępne doświadczenia edukacyjne, które można dostosować do zróżnicowanych potrzeb uczniów. Narzędzia te mogą być szczególnie korzystne dla dzieci uchodźców, które mogły nie mieć stałego dostępu do formalnej edukacji w swoich krajach ojczystych.

Oprócz nauki języka, kształcenie zawodowe musi wyposażać uczniów w praktyczne umiejętności, które przygotowują ich do pracy. Rola narzędzi cyfrowych w tym obszarze nie może być przeceniona. Poprzez symulacje, filmy i interaktywne platformy uczniowie mogą angażować się w treści zawodowe w sposób immersyjny i praktyczny, zanim zastosują swoją wiedzę w rzeczywistych warunkach.

Ta elastyczność nie tylko sprawia, że nauka jest bardziej dostępna, ale także pozwala uczniom budować pewność siebie w swoich umiejętnościach w środowisku wspierającym i bez presji.

Ponadto interaktywne metody nauczania, takie jak grywalizacja, uczenie się we współpracy i podejścia oparte na projektach, wykazały znaczną obietnicę angażowania uczniów, szczególnie tych z marginalizowanych środowisk. Metody te zachęcają do aktywnego uczestnictwa i sprzyjają środowisku współpracy i kreatywności. W przypadku dzieci uchodźców takie metody mogą przełamać izolację, którą mogą odczuwać, ponieważ zapewniają możliwości interakcji społecznych i wsparcia rówieśniczego, które są kluczowe dla ich rozwoju emocjonalnego i społecznego.

Zastosowanie tych strategii w ramach kształcenia zawodowego pomaga rozwijać nie tylko kompetencje techniczne, ale także niezbędne umiejętności miękkie, takie jak praca zespołowa, komunikacja i rozwiązywanie problemów. Są to kompetencje wysoko cenione przez pracodawców i przyczyniające się do szerszego celu integracji z siłą roboczą i społeczeństwem.

Równie ważne jest włączenie praktyk uwzględniających traumę do środowiska edukacyjnego. Wiele dzieci uchodźców przybywa z poważnymi wyzwaniami emocjonalnymi i psychologicznymi z powodu doświadczeń wojny, przesiedlenia i straty. Podejście uwzględniające traumę zapewnia, że edukatorzy rozumieją wpływ traumy na naukę i zachowanie oraz są przygotowani do zapewnienia niezbędnego wsparcia emocjonalnego i psychologicznego.

Stworzenie bezpiecznego, przewidywalnego środowiska ma kluczowe znaczenie dla pomocy uczniom w poczuciu się wystarczająco bezpiecznie, aby zaangażować się w naukę. Ponadto pielęgnowanie pozytywnych, opartych na zaufaniu relacji między uczniami a nauczycielami jest kluczowe dla stworzenia poczucia przynależności, co jest niezbędne zarówno do uzdrowienia emocjonalnego, jak i sukcesu akademickiego. Edukatorzy, którzy są wrażliwi na traumę, jaką noszą w sobie dzieci uchodźców, są lepiej w stanie zapewnić niezbędne wsparcie i zasoby, aby ułatwić im naukę i rozwój.

Łącząc technologię z opieką uwzględniającą traumę, edukatorzy mogą zaoferować uczniom-uchodźcom holistyczne podejście do nauki. Ta integracja zapewnia, że uczniowie nie tylko mają dostęp do innowacyjnych, skutecznych narzędzi do nauki, ale są również wspierani w sposób uwzględniający ich wyjątkowe potrzeby emocjonalne i psychologiczne. Narzędzia cyfrowe i strategie nauczania uwzględniające traumę mogą działać w tandemie, aby stworzyć środowisko, które jest zarówno angażujące, jak i uzdrawiające, umożliwiając uczniom rozwój akademicki, a jednocześnie dbając o ich dobre samopoczucie emocjonalne.

Nie można pominąć znaczenia zaangażowania społeczności i rodziny w pomyślną integrację dzieci uchodźców w systemach VET. Członkowie rodziny i lokalne społeczności odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu dodatkowego wsparcia uczniom, pomagając im stawiać czoła wyzwaniom.

Tworzenie silnych partnerstw między szkołami, rodzinami i lokalnymi organizacjami wzmacnia ogólny system wsparcia dla uczniów uchodźców. Inicjatywy kierowane przez społeczność mogą pomóc w przezwyciężeniu luki między instytucją edukacyjną a szerszym kontekstem społecznym, w którym żyją dzieci uchodźców, zapewniając zarówno praktyczną pomoc, jak i wsparcie emocjonalne uczniom i ich rodzinom.

Podsumowując, integracja dzieci uchodźców z edukacją zawodową i szkoleniami wymaga kompleksowego, empatycznego podejścia. Poprzez wykorzystanie narzędzi cyfrowych, metod interaktywnych, praktyk uwzględniających traumę i silne zaangażowanie społeczności, edukatorzy mogą zapewnić uczniom uchodźców możliwości, których potrzebują, aby odnieść sukces. Skupiając się na holistycznym rozwoju tych uczniów — zajmując się ich potrzebami akademickimi, emocjonalnymi i społecznymi — edukatorzy mogą pomóc im nie tylko zdobyć umiejętności zawodowe, ale także rozwinąć odporność, pewność siebie i poczucie przynależności, które są niezbędne do pomyślnej przyszłości w ich nowym społeczeństwie. To podejście ostatecznie przyczynia się do szerszego celu spójności społecznej i integracji siły roboczej, zapewniając uchodźcom narzędzia, których potrzebują, aby odbudować swoje życie i wnieść znaczący wkład w swoje nowe społeczności.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 6

Najlepsze praktyki z krajów partnerskich

Rozdział 6: Najlepsze praktyki z krajów partnerskich

Wstęp:

W tym rozdziale przedstawiono dogłębny przegląd najlepszych praktyk wdrożonych przez kraje partnerskie, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu polskiego, w celu wsparcia integracji dzieci i młodzieży uchodźców, zwłaszcza z Ukrainy, w lokalnych systemach edukacyjnych i zawodowych. Praktyki te demonstrują wielowarstwowe podejście, które obejmuje zarówno instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe, podkreślając skoordynowane wysiłki w takich obszarach, jak wsparcie językowe, opieka psychospołeczna, doradztwo zawodowe, mieszkalnictwo i zatrudnienie. Poprzez prezentowanie konkretnych przykładów inicjatyw krajowych i społecznościowych, ten rozdział oferuje praktyczne spostrzeżenia na temat tego, w jaki sposób kompleksowe struktury wsparcia mogą ułatwiać edukacyjną, społeczną i zawodową integrację uchodźców. Celem jest dostarczenie personelowi VET i interesariuszom rzeczywistych modeli i strategii programowych, które mogą zainspirować dalsze działania i współpracę na różnych poziomach społeczeństwa.

6.1 Studium przypadku: Programy integracji społeczności migracyjnych w Polsce

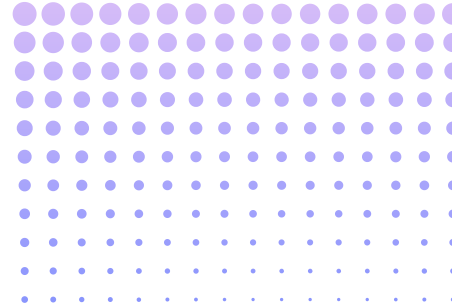
Polski Czerwony Krzyż (Polski Czerwony Krzyż) Czerwony Krzyż (PCK) odegrał kluczową rolę w świadczeniu kompleksowej pomocy ukraińskim uchodźcom w Polsce od początku konfliktu na Ukrainie 24 lutego 2022 r. W ciągu ostatnich dwóch lat PCK udzieliło wsparcia około 1,8 mln Ukraińców, a łączna wartość pomocy przekroczyła 304 mln zł. (<https://pck.pl/polski-czerwony-krzyz-liderem-we-wszechstronnej-pomocy-ukrainie-i-uchodzcom>)

PCK prowadzi nowoczesne Centra Integracyjne oferujące kursy dla dorosłych i dzieci. Centra te zapewniają uchodźcom bezpieczną przestrzeń do uczęszczania na kursy zawodowe i językowe, zdobywania nowych kwalifikacji i uczestniczenia w zajęciach kulturalnych i integracyjnych. Dla dzieci dostępne są specjalne sale zabaw i warsztaty, a seniorzy mogą uczestniczyć w polsko-ukraińskich klubach seniora.

We współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) PCK uruchomiło projekt „Wspólnie do Niezależności”. Inicjatywa ta ma na celu pomoc obywatelom Ukrainy objętym ochroną czasową w osiągnięciu samodzielności. Wsparcie obejmuje pomoc finansową na mieszkanie, indywidualne doradztwo zawodowe, kursy języka polskiego i działania z zakresu integracji kulturowej. Projekt ma trwać do 31 marca 2026 r.

Polska Fundacja Centrum Pomocy Międzynarodowej – organizacja humanitarna, specjalizująca się w pomocy międzynarodowej w Polsce. Od 2022 r. Fundacja PCPM wspiera liczne inicjatywy edukacyjne.

W 2023 roku łącznie 34 700 dzieci skorzystało z pomocy ukraińskojęzycznych asystentów nauczycieli. Od października 2022 roku Centrum Edukacyjne PCPM w Warszawie zapewniło bezpłatną edukację opartą na ukraińskim programie nauczania ponad 220 uczniom, a około 200 kolejnych znajduje się na liście oczekujących. Projekt, zarządzany przez Fundację PCPM w ramach programu „Gotówka za pracę”, jest finansowany przez mBank i Fundację Pfizera, strategicznego partnera szkoły. Centrum Edukacyjno-Kreatywne PCPM w Warszawie (do sierpnia 2023 roku) oferowało opiekę nad dziećmi, wsparcie psychologiczne i lekcje języka polskiego, z których skorzystało 35 604 osób, finansowane przez mBank.

W ramach projektu „Wsparcie edukacji uchodźców w Polsce”, finansowanego przez CARE, odnowiono 107 klas w 26 szkołach (Warszawa, Supraśl, Lublin, Siedlce, Bydgoszcz, Białystok). Szkoły, które nie zostały wybrane do remontu, otrzymały laptopy, projektory, meble i oprogramowanie.

PCPM we współpracy z organizacjami sponsorującymi zapewniło zakwaterowanie i pomoc finansową ukraińskim uchodźcom. 543 starszych Ukraińców otrzymało 1000 zł miesięcznie przez sześć miesięcy za pośrednictwem HelpAge International. 380 osób w trudnej sytuacji otrzymało podobne wsparcie za pośrednictwem Norwegian Refugee Rada (NRC). 1333 osoby (654 rodziny) otrzymały trzymiesięczną pomoc finansową na osiedlenie się w Polsce. 16 rodzin przeniosło się z mieszkań zbiorowych do mieszkań prywatnych z dopłatami do czynszu finansowane przez NIVEA.

W 2023 r. PCPM kontynuowało program „Cash for Work”, oferując krótkoterminowe zatrudnienie w celu wsparcia samorządów lokalnych, szkół i uchodźców z Ukrainy. Program zapewnił pracę 1359 osobom w 24 polskich miastach, głównie w edukacji i kulturze, w tym 70 ukraińskim artystom zatrudnionym w teatrach, muzeach, bibliotekach i centrach kultury. Ponadto PCPM zatrudniło 30 psychologów w szkołach, poradniach i ośrodkach kultury, ośrodków i instytucji kulturalnych.

PCPM przeprowadziło również projekt językowy i szkolenia zawodowe, finansowany przez Coca-Cola Foundation i we współpracy z CARE, z którego skorzystało ponad 1100 uchodźców, głównie z Ukrainy. Program obejmował kursy języka polskiego i szkolenia zawodowe, takie jak gościnność, opieka nad dziećmi, role kasjera i kosmetologia. Ponadto PCPM zorganizowało warsztaty dotyczące rynku pracy i zajęcia z języka polskiego w Lublinie, z których skorzystało 66 uczestników.

6.2 Przykłady programów integracyjnych w szkołach polskich.

Polski system szkolny opracował wiele programów integracyjnych, aby pomóc dzieciom uchodźców i migrantów dostosować się do lokalnych środowisk edukacyjnych. Programy te mają na celu pokonanie barier językowych, zapewnienie wsparcia społecznego i zapewnienie płynnego przejścia do polskich szkół.

„Wiedza do potęgi” to program tutorski zainicjowany przez Fundację Ocalenie (Fundacja Ratunkowa) ma na celu wspieranie edukacji młodzieży zagranicznej, przede wszystkim tej, która ma trudności w nauce i jest zagrożona przerwaniem nauki. Uczestnicy otrzymują pomoc poprzez indywidualne sesje korepetycyjne, warsztaty, spotkania grupowe i wyjścia kulturalne. Personel programu utrzymuje stały kontakt z rodzinami uczestników, oferując niezbędne wsparcie.

(<https://centrum.ocalenie.org.pl/warszawa/ml-odziez-i-dzieci#2>)

"Polski jak drugi język" to program oferowany w miastach takich jak Warszawa, Kraków i Wrocław, gdzie mieszka wielu uchodźców. Wiele szkół zapewnia specjalistyczne zajęcia z języka polskiego dla uczniów, którzy nie są rodzinnymi użytkownikami języka.

Jednym z przykładów jest program "język polski jako drugi", który pomaga dzieciom uchodźców i migrantów w budowaniu podstawowych umiejętności języka polskiego, umożliwiając im korzystanie z materiałów klasowych i interakcję z rówieśnikami. Jest to część większego, finansowanego przez państwo wysiłku mającego na celu zapewnienie wsparcia językowego i zmniejszenie luk akademickich spowodowanych barierami językowymi. (<https://www.instytutjezykowy.pl/pl/kurs-jezyka-polskiego>)

Praktyki integracyjne w International School of Krakow oferuje praktyki integracyjne, w ramach których dzieci uchodźców są włączane do klas ogólnodostępnych, ale otrzymują dodatkowe wsparcie, takie jak asystenci językowi. Zaangażowanie szkoły w integrację oznacza, że uczniowie uchodźcy uczestniczą w zajęciach szkolnych, takich jak sport i sztuka, razem z polskimi dziećmi. Ta integracja pomaga przełamywać bariery i zachęca uczniów do wzajemnego szacunku. (<https://iskrakow.org/>)

6.3 Przykłady programów integracji społecznej w zakresie kształcenia zawodowego (VET) w Polsce.

Programy integracji społeczności opisane poniżej koncentrują się na wspieraniu uchodźców i migrantów w ich integracji z polską siłą roboczą poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe (VET). Te inicjatywy pomagają osobom uznawać zagraniczne kwalifikacje, poprawiać umiejętności językowe i nawiązywać kontakty z pracodawcami, co ostatecznie ułatwia płynniejsze przejścia na rynek pracy i lokalne społeczeństwo. Poniższe programy zapewniają kompleksową pomoc, od uznawania kwalifikacji po targi pracy i usługi doradcze.

PCPM przeprowadziło również projekt językowy i szkolenia zawodowe, finansowany przez Coca-Cola Foundation i we współpracy z CARE, z którego skorzystało ponad 1100 uchodźców, głównie z Ukrainy. Program obejmował kursy języka polskiego i szkolenia zawodowe, takie jak gościnność, opieka nad dziećmi, role kasjera i kosmetologia. Ponadto PCPM zorganizowało warsztaty dotyczące rynku pracy i zajęcia z języka polskiego w Lublinie, z których skorzystało 66 uczestników.

6.2 Przykłady programów integracyjnych w szkołach polskich.

Polski system szkolny opracował wiele programów integracyjnych, aby pomóc dzieciom uchodźców i migrantów dostosować się do lokalnych środowisk edukacyjnych. Programy te mają na celu pokonanie barier językowych, zapewnienie wsparcia społecznego i zapewnienie płynnego przejścia do polskich szkół.

„Wiedza do potęgi” to program tutorski zainicjowany przez Fundację Ocalenie (Fundacja Ratunkowa) ma na celu wspieranie edukacji młodzieży zagranicznej, przede wszystkim tej, która ma trudności w nauce i jest zagrożona przerwaniem nauki. Uczestnicy otrzymują pomoc poprzez indywidualne sesje korepetycyjne, warsztaty, spotkania grupowe i wyjścia kulturalne. Personel programu utrzymuje stały kontakt z rodzinami uczestników, oferując niezbędne wsparcie.

(<https://centrum.ocalenie.org.pl/warszawa/ml-odziez-i-dzieci#2>)

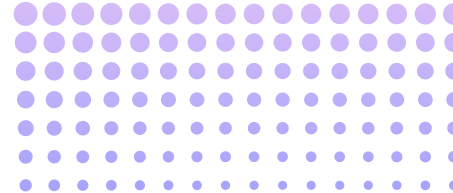
"Polski jak drugi język" to program oferowany w miastach takich jak Warszawa, Kraków i Wrocław, gdzie mieszka wielu uchodźców. Wiele szkół zapewnia specjalistyczne zajęcia z języka polskiego dla uczniów, którzy nie są rodzinnymi użytkownikami języka.

Jednym z przykładów jest program "język polski jako drugi", który pomaga dzieciom uchodźców i migrantów w budowaniu podstawowych umiejętności języka polskiego, umożliwiając im korzystanie z materiałów klasowych i interakcję z rówieśnikami. Jest to część większego, finansowanego przez państwo wysiłku mającego na celu zapewnienie wsparcia językowego i zmniejszenie luk akademickich spowodowanych barierami językowymi. (<https://www.instytutjezykowy.pl/pl/kurs-jezyka-polskiego>)

Praktyki integracyjne w International School of Krakow oferuje praktyki integracyjne, w ramach których dzieci uchodźców są włączane do klas ogólnodostępnych, ale otrzymują dodatkowe wsparcie, takie jak asystenci językowi. Zaangażowanie szkoły w integrację oznacza, że uczniowie uchodźcy uczestniczą w zajęciach szkolnych, takich jak sport i sztuka, razem z polskimi dziećmi. Ta integracja pomaga przełamywać bariery i zachęca uczniów do wzajemnego szacunku. (<https://iskrakow.org/>)

6.3 Przykłady programów integracji społecznej w zakresie kształcenia zawodowego (VET) w Polsce.

Programy integracji społeczności opisane poniżej koncentrują się na wspieraniu uchodźców i migrantów w ich integracji z polską siłą roboczą poprzez kształcenie i szkolenie zawodowe (VET). Te inicjatywy pomagają osobom uznawać zagraniczne kwalifikacje, poprawiać umiejętności językowe i nawiązywać kontakty z pracodawcami, co ostatecznie ułatwia płynniejsze przejścia na rynek pracy i lokalne społeczeństwo. Poniższe programy zapewniają kompleksową pomoc, od uznawania kwalifikacji po targi pracy i usługi doradcze.

Program uznawania zagranicznych kwalifikacji przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA). W przypadku uchodźców z kwalifikacjami zawodowymi uzyskanymi poza Polską, Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej oferuje program, który pomaga w uznawaniu zagranicznych dyplomów i kwalifikacji. Jest to kluczowa część polskiej strategii kształcenia zawodowego, której celem jest integracja wykwalifikowanych migrantów z rynkiem pracy. Na przykład lekarz z Syrii może mieć ocenione swoje kwalifikacje, co pozwoli mu kontynuować praktykę w Polsce po ukończeniu niezbędnych kursów pomostowych. (<https://www.nawa.gov.pl/uznawalnosc/podjecie-pracy-w-polsce/zawody-regulowane>.)

Wrocławskie Centrum Integracji – Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji. Projekt Wrocławskiego Centrum Integracji, finansowany przez IOM, skierowany jest do migrantów i uchodźców mieszkających w Polsce, którzy potrzebują wsparcia w różnych obszarach swojego życia, od zatrudnienia, przez legalny pobyt, życie codzienne, po rozwijanie umiejętności zawodowych i naukę języka polskiego. Projekt pomaga poprzez organizowanie specjalistycznych konsultacji, kursów online i klubów językowych rozwijać umiejętności i wiedzę migrantów.

(<https://fundacjaукраина.eu/pl/projekt/wroclaw-centrum-integracji-miedzynarodowa-organizacja-dla-migracji/>.)

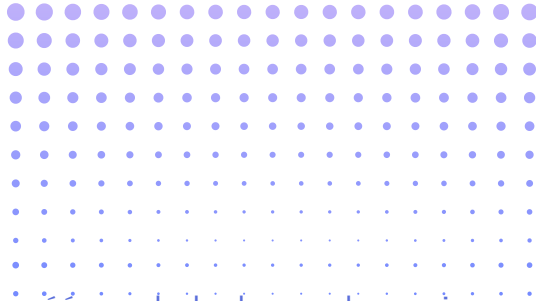
Targi Pracy to jeden z projektów Fundacji Ukraina, którego celem jest zapewnienie cudzoziemcom mieszkającym na Dolnym Śląsku możliwości znalezienia stabilizacji finansowej i niezależności. Celem targów pracy jest stworzenie wspólnej przestrzeni dla cudzoziemców i uchodźców z Ukrainy o różnym doświadczeniu i umiejętnościach, poszukujących zatrudnienia we Wrocławiu, a także dla lokalnych pracodawców zmagających się z niedoborem pracowników.

(<https://fundacjaукраина.eu/pl/aktywnosc/targi-pracy/>.)

Usługi doradcze dla uchodźców z Ukrainy – Ochotniczych Hufców Pracy (OHP) mają na celu pomóc nowo przybyłym Ukraińcom aktywnie poruszać się po rynku pracy. Uczestnicy zajęć są zapraszani na indywidualne spotkania, podczas których doradcy pomagają w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych, które ułatwią zainteresowanym kontakt z pracodawcami.

(<https://ohp.pl/aktualnosci/komenda-lubelskie/zajecia-doradcze-dla-uchodzcow-z-ukrainy>.)

Polskie podejście do integracji dzieci uchodźców ze społeczeństwem oferuje cenne lekcje dla innych krajów, które stoją przed podobnymi wyzwaniami. Działania integracyjne odzwierciedlają kompleksowe zrozumienie złożoności związanej ze wspieraniem dzieci, które uciekły ze stref konfliktu. Jednym ze znaczących wniosków jest znaczenie zapewnienia dzieciom uchodźców dostępu do dostosowanego wsparcia edukacyjnego wykraczającego poza tradycyjne nauczanie. Programy, które są ukierunkowane konkretnie na nabywanie języka, adaptację kulturową i dobre samopoczucie emocjonalne, są kluczowe dla zapewnienia, że dzieci uchodźców nie pozostaną w tyle pod względem akademickim lub społecznym.

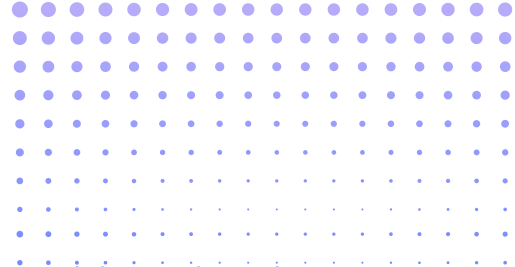
W Polsce nacisk na inkluzywność w szkołach, w połączeniu ze wsparciem językowym i specjalistycznym korepetycjami, sprzyja tworzeniu środowiska, w którym dzieci uchodźców mogą się rozwijać. Zamiast być izolowane w oddzielnych klasach, dzieci są integrowane w regularnych środowiskach szkolnych, w których mogą wchodzić w interakcje z polskimi rówieśnikami. To nie tylko przyspiesza naukę języka, ale także pomaga przełamywać bariery kulturowe i promować wzajemny szacunek. Szkoły, które oferują zajęcia pozalekcyjne, takie jak sport i sztuka, dodatkowo przyczyniają się do rozwoju emocjonalnego i społecznego dzieci, zapewniając im możliwości budowania przyjaźni i rozwijania poczucia przynależności.

Ponadto holistyczne podejście organizacji takich jak Polski Czerwony Krzyż i Fundacja PCPM do tworzenia bezpiecznych przestrzeni dla dzieci uchodźców, aby mogły uczestniczyć w programach edukacyjnych i zawodowych, ma kluczowe znaczenie. Te centra oferują więcej niż tylko zajęcia – tworzą społeczności, w których dzieci mogą znaleźć wsparcie emocjonalne, wchodzić w interakcje z innymi osobami mierzącymi się z podobnymi wyzwaniami i uczyć się podstawowych umiejętności życiowych. Takie inicjatywy odgrywają zasadniczą rolę w budowaniu odporności i niezależności wśród dzieci uchodźców, zapewniając im narzędzia potrzebne do pomyślnej przyszłości.

Ważną lekcją wyciągniętą z tych studiów przypadków jest wartość współpracy międzysektorowej. Zaangażowanie samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych i podmiotów prywatnych w finansowanie i wspieranie tych programów zapewnia bardziej zrównoważony i szeroko zakrojony wpływ. Współpracując, te zainteresowane strony tworzą sieć zasobów, która zajmuje się zarówno natychmiastowymi, jak i długoterminowymi potrzebami dzieci uchodźców.

Podsumowując, programy integracyjne w Polsce podkreślają zasadniczą rolę edukacji, integracji społecznej i wsparcia społeczności w pomaganiu dzieciom uchodźców w dostosowaniu się do nowego życia. Podejście Polski służy jako model skutecznego łączenia dzieci uchodźców z ich nowymi społecznościami, zapewniając, że nie tylko zostaną one powitane, ale także otrzymają możliwości, których potrzebują, aby odnieść sukces w nowym środowisku.

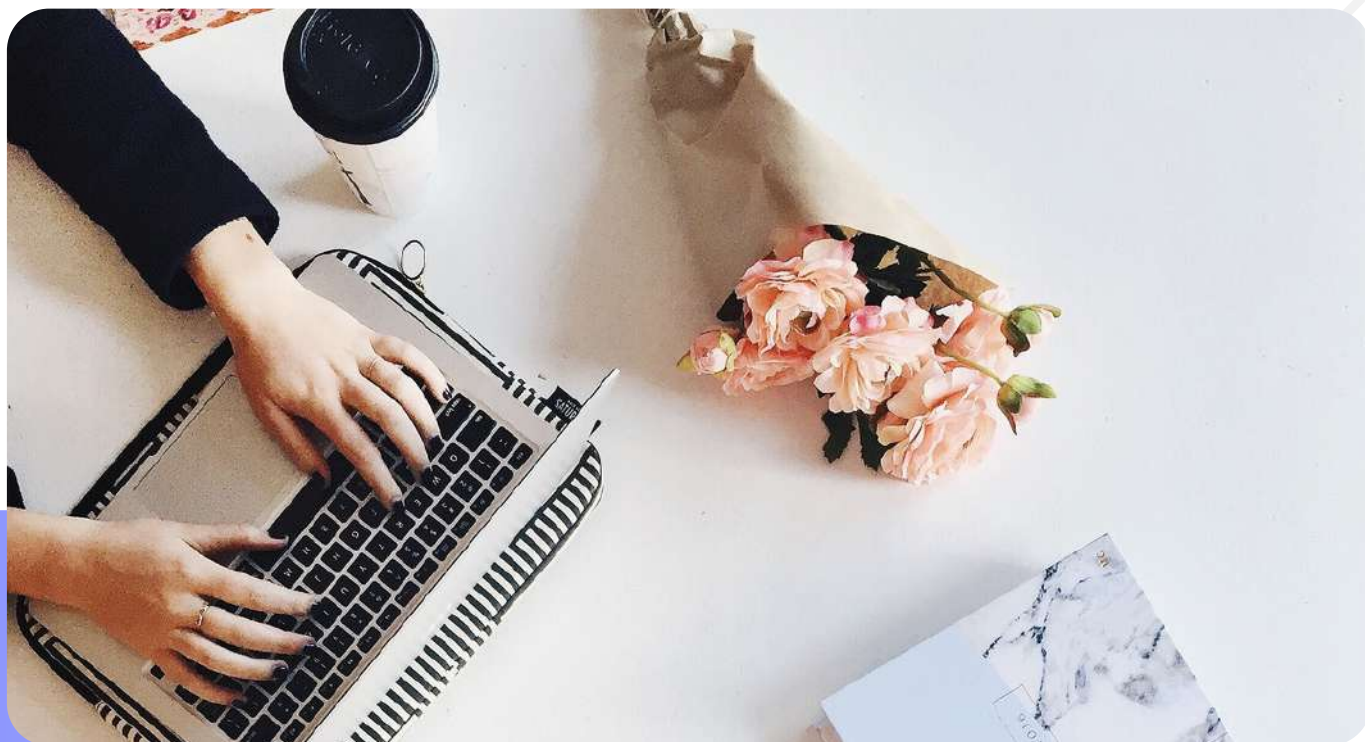
Wnioski z Polski

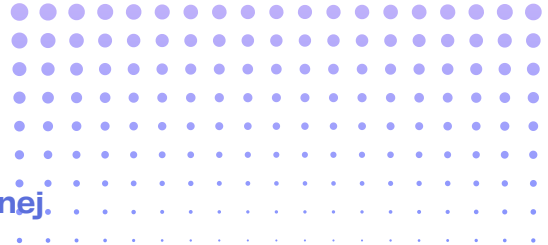
Inicjatywy opisane w tym rozdziale odzwierciedlają holistyczną i dobrze skoordynowaną odpowiedź na wyzwania, z którymi mierzą się dzieci i młodzież uchodźcza. Od nowoczesnych centrów integracyjnych prowadzonych przez Polski Czerwony Krzyż po specjalistyczne programy edukacyjne prowadzone przez Fundację PCPM i praktyki integracyjne przyjęte przez szkoły w całej Polsce, te przykłady podkreślają wartość ukierunkowanych, dostępnych i skoncentrowanych na człowieku rozwiązań. Co godne uwagi, programy łączące naukę języków, orientację kulturową, wsparcie psychologiczne i rozwój kariery okazują się najskuteczniejsze w promowaniu długoterminowej niezależności i integracji społecznej. Ponadto partnerstwa międzysektorowe między organizacjami pozarządowymi, władzami lokalnymi, międzynarodowymi darczyńcami i instytucjami edukacyjnymi odgrywają kluczową rolę w skalowaniu i podtrzymywaniu tych wysiłków. Łącznie najlepsze praktyki przedstawione tutaj pokazują, w jaki sposób ustrukturyzowane, integracyjne i oparte na współpracy podejścia mogą tworzyć znaczące możliwości dla uczących się uchodźców, pozwalając im nie tylko dostosować się do nowego środowiska, ale także aktywnie w nim uczestniczyć i rozwijać się.

6.4 Dobre Praktyki z Turcji

Interwencje terenowe CEKDEV w tureckim krajobrazie VET odzwierciedlają głębokie zrozumienie wyzwań społeczno-emocjonalnych, językowych i systemowych, z którymi mierzy się młodzież uchodźcza. Inicjatywy szczegółowo opisane w tym rozdziale to coś więcej niż odizolowane projekty – to zintegrowane, skalowalne praktyki, które oferują znaczący wpływ w środowiskach o ograniczonych zasobach. Opierając się zarówno na działaniach na poziomie klasy, jak i społeczności, najlepsze praktyki CEKDEV odzwierciedlają holistyczną filozofię, która stawia na pierwszym miejscu uzdrawianie, włączanie i współwłasność między szkołami, uczniami, rodzinami i społecznościami.

Każda inicjatywa przedstawiona tutaj została opracowana poprzez iteracyjne projektowanie, bezpośrednie testowanie w terenie i ciągłe opinie od nauczycieli, uczniów i opiekunów. W dalszej części przyjrzymy się sześciu przykładowym praktykom, analizując ich logikę wdrażania, wpływ i adaptacyjność w różnych ekosystemach edukacyjnych.

Emotion Canvas – Program refleksyjnej edukacji emocjonalnej.

Cel: Zwiększenie świadomości emocjonalnej i regulacji poprzez wizualną, niewerbalną ekspresję emocjonalną.

„Emotion Canvas” został pierwotnie zaprojektowany, aby poradzić sobie z niechęcią wielu uczniów uchodźców do werbalizacji emocji z powodu traumy, ograniczeń językowych lub norm kulturowych dotyczących ekspresji emocjonalnej. Raz w tygodniu uczniowie mają czas na wizualną mapę swojego stanu emocjonalnego za pomocą kodów kolorów, symboli i krótkich podpisów. Ten refleksyjny rytuał buduje słownictwo emocjonalne i zapewnia nauczycielom wgląd w klimat emocjonalny klasy.

Wdrażanie obejmuje nauczycieli klasowych, którzy zostali przeszkoleni w zakresie technik ułatwiania uwzględniających traumę. Są oni instruowani, aby nie interpretować rysunków diagnostycznie, ale otwierać delikatny dialog, gdy jest to konieczne. Wzory w odpowiedziach uczniów są śledzone w czasie, aby zidentyfikować zmiany w samopoczuciu emocjonalnym lub oznaki niepokoju.

Wpływ: Szkoły korzystające z tego programu zgłosiły 40% wzrost zdolności uczniów do nazywania i regulowania emocji. Nauczyciele poczuli się lepiej przygotowani do inicjowania wczesnych interwencji wsparcia, a wielu uczniów, którzy wcześniej wykazali wycofanie behawioralne, stało się bardziej ekspresyjnych i zaangażowanych.

Family Café – Platforma wspólnej refleksji rodzic-nauczyciel

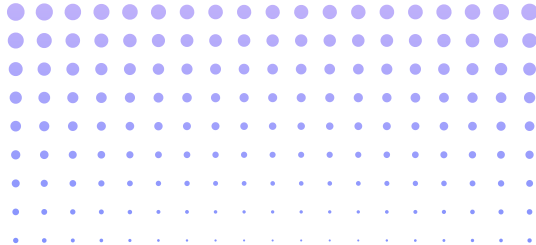
Cel: Budowanie trwałych, opartych na zaufaniu relacji między rodzicami uchodźców a szkołami zawodowymi.

W wielu rodzinach uchodźców formalne przestrzenie szkolne mogą wydawać się onieśmielające lub nieznane. Family Café rozwiązuje ten problem, oferując comiesięczne nieformalne spotkania organizowane w salach szkolnych lub centrach społecznościowych. Rodzice są zapraszani do dzielenia się herbatą, przekąskami i otwartego dialogu z edukatorami na temat zmieniających się tematów, takich jak stres nastolatków, polityka szkolna i codzienne życie rodzinne w czasie przesiedlenia.

Każda kawiarnia jest zaprojektowana z uwzględnieniem wrażliwości kulturowej. Materiały wizualne są tłumaczone na wiele języków, a przeszkoleni mediatorzy kulturowi ułatwiają rozmowy. Często występy prowadzone przez uczniów lub prezentacje projektów są wykorzystywane do inicjowania zaangażowania rodziców.

Wyzwania: Początkowo frekwencja była niska z powodu ograniczeń logistycznych i wahania. CEKDEV zareagowało, koordynując opiekę nad dziećmi podczas sesji i oferując wsparcie transportowe za pośrednictwem partnerstw municypalnych.

Skutek: Od tego czasu Family Café odnotowało 200% wzrost zaangażowania rodziców w ciągu dwóch lat. Dane jakościowe pokazują, że rodzice czują się „mniej samotni” i „bardziej szanowani”, a nauczyciele zgłaszają częstszą i bardziej konstruktywną komunikację rodzinną.

Są one później eksponowane na korytarzach szkolnych, wywołując szersze rozmowy na temat przynależności i różnorodności.

Wpływ: Ankiety przeprowadzone po programie wykazują wzrost zaufania i zmniejszenie liczby przypadków znęcania się lub izolacji. Nauczyciele zgłaszają poprawę pracy zespołowej między grupami językowymi i kulturowymi. Program jest obecnie wspierany przez lokalne rady młodzieżowe i związki zawodowe nauczycieli.

Most do przynależności – wsparcie w przejściu do szkoły dla młodzieży będącej uchodźcami

Cel: Wsparcie emocjonalnego i akademickiego dostosowania uczniów-uchodźców w pierwszych sześciu miesiącach nauki w szkole zawodowej.

Ten przejściowy program adaptacyjny obejmuje indywidualną ocenę potrzeb, sesje orientacyjne w małych grupach i cotygodniowe „kręgi meldunkowe”. Obejmuje również system kumpi, badania przesiewowe w kierunku zdrowia psychicznego (niekliniczne) i wydarzenia orientacyjne dla rodziców.

Treść jest dostosowana do poziomu językowego uczniów i współprowadzona przez przeszkolonych absolwentów uchodźców z tej samej szkoły. Emocjonalne meldunki obejmują kreatywne formaty, takie jak karty emoji, odgrywanie ról i refleksję opartą na ruchu.

Wpływ: Szkoły, które wdrożyły model Bridge to Belonging, odnotowały 30% spadek liczby osób rezygnujących z nauki w pierwszym roku i znacznie wyższy udział w programach pozalekcyjnych.

Uczniowie zgłaszali, że czuli się „mile widziani i wspierani od pierwszego dnia”.

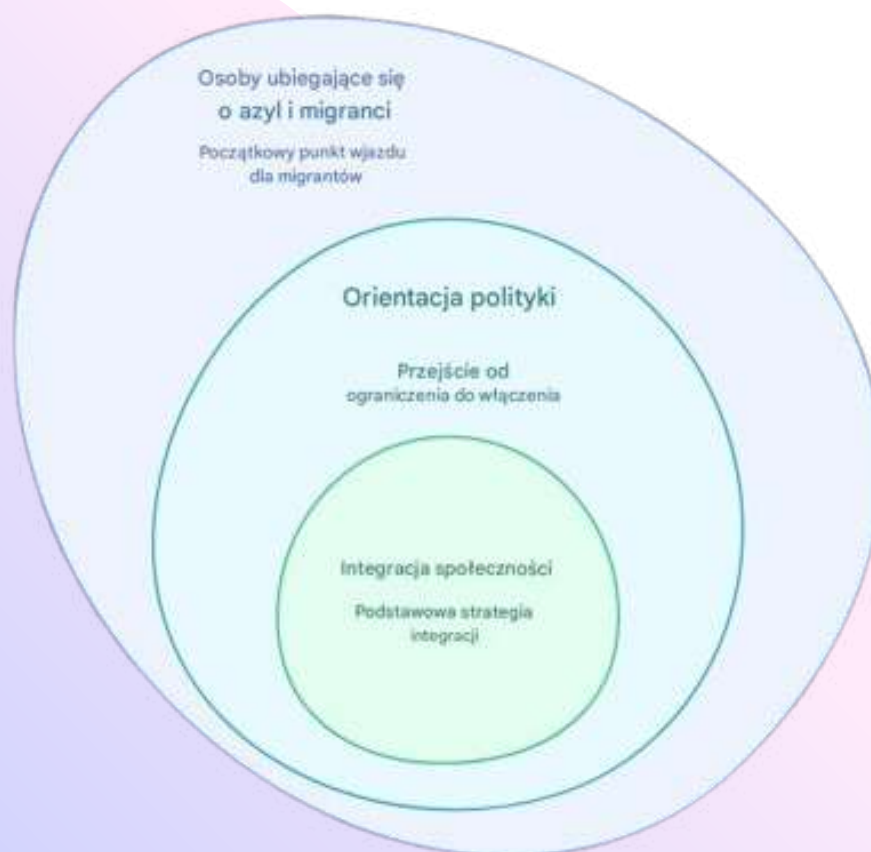
Wnioski z Turcji

Te sześć inicjatyw — obejmujących poziom emocjonalny, rodzinny, pedagogiczny, społeczny i systemowy — odzwierciedla zaangażowanie CEKDEV w prawdziwie holistyczny ekosystem wsparcia psychospołecznego. Ich adaptowalność sprawia, że są istotne w różnych krajach, kulturach i instytucjonalnych możliwościach. Inwestując w emocjonalne dobre samopoczucie i sprawczość młodzieży uchodźców, systemy VET mogą stać się nie tylko miejscami budowania umiejętności, ale także krajobrazami uzdrowienia, godności i przynależności.

6.5 Studium przypadku: Inicjatywy w zakresie praktyk zawodowych dla uchodźców w Grecji

Od 2015 roku Grecja jest jednym z głównych punktów wjazdu do UE, przyjmując ponad 1,4 miliona osób ubiegających się o azyl i migrantów. Chociaż liczba przyjazdów rocznie drastycznie spadła – z 857 000 osób przybywających drogą morską w 2015 roku do 32 425 nowych wniosków o azyl w 2023 roku (Ministerstwo Migracji i Azylu, <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2025/01/Annual-Asylum-Report-2024.pdf>), w kraju nadal przebywa około 176 000 beneficjentów ochrony międzynarodowej i osób ubiegających się o azyl w trakcie rozpatrywania ich wniosków azylowych (UNHCR Grecja, https://data.unhcr.org/en/documents/details/115042_2025). Ta długotrwała obecność doprowadziła do zdecydowanej zmiany polityki: od izolacji w punktach zapalnych na wyspach do integracji opartej na społecznościach na kontynencie, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkalnictwa miejskiego, nauki języków i ścieżek zawodowych. Poniższe greckie studia przypadków pokazują, jak gminy, organizacje pozarządowe, instytucje edukacyjne i pracodawcy wdrożyli tę zmianę, oferując sprawdzone rozwiązania dla praktyków kształcenia i szkolenia zawodowego w całej Europie.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Studium przypadku: programy integracji społeczności greckiej

Przejście Grecji od systemu przyjęć doraźnych do integracji opartej na społeczności od 2017 roku opiera się na dwóch flagowych programach finansowanych przez UE, które łączą w jednym miejscu mieszkalnictwo, usługi socjalne i naukę. Przenosząc rodziny z obozów na wyspach do zwykłych dzielnic mieszkalnych i łącząc wsparcie w zakresie wynajmu z nauką języka, kształceniem i szkoleniem zawodowym oraz szansą na zatrudnienie, programy te stworzyły żywe laboratorium, którego wnioski znajdują odzwierciedlenie w systemach kształcenia i szkolenia zawodowego w Europie. Na kolejnych stronach przedstawiono kluczowe cechy, rezultaty i możliwości transferu programów ESTIA i HELIOS, w oparciu o krajowe dane ewaluacyjne i wywiady z interesariuszami zebrane na potrzeby badania syntetycznego projektu HELP-VET.

ESTIA I–II (2016–2022)

Pomoc doraźna na rzecz integracji i mieszkalnictwa

Zakres i partnerstwo – Program zarządzany przez Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (FAO) (faza I) i Greckie Ministerstwo Migracji i Azylu (faza II), we współpracy z 21 gminami i organizacjami pozarządowymi. Program ESTIA zapewnił ponad 25 000 mieszkań miejskich i budynków współdzielonych w Atenach, Salonikach, Larisie i dwunastu innych miastach w szczytowym okresie, zapewniając zakwaterowanie 93 600 osobom ubiegającym się o azyl i uchodźcom w latach 2016–2023 (UNHCR Grecja, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/88995>, __grudzień 2023).

Wykorzystanie integracji – Rodziny mieszkały w bliskiej odległości od lokalnych szkół. Dane z monitoringu pokazują, że 78% dzieci w wieku szkolnym zapisało się do formalnej edukacji w ciągu dwóch miesięcy od przyjazdu, w porównaniu z mniej niż 30% w obozach na kontynencie (Ministerstwo Edukacji, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2024/Refugee_Education_Statistics_2023.pdf).

Mnożnik ekonomiczny – Miesięczne opłaty za wynajem (średnio 350 euro) i pomoc pieniężna wniosły około 115 milionów euro rocznie do lokalnych gospodarek, wspierając 2800 prywatnych właścicieli nieruchomości i dziesiątki małych firm (Komisja Europejska, komunikat prasowy https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_17_2121/IP_17_2121_EN.pdf, 2 kwietnia 2018 r.).

Drogi wyjścia – Badanie uzupełniające przeprowadzone przez Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) w 2022 r. wykazało, że 62% gospodarstw domowych, które opuściły ESTIA, znalazło niezależne mieszkania lub przeniosło się do HELIOS, co sugeruje progresywną, a nie cyrkularną drabinę mieszkaniową (UNHCR Grecja, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/96739>, 2022).

Lekcje dla VET – Koncentracja beneficjentów w obszarach miejskich umożliwiła szkołom zawodowym zorganizowanie popołudniowych zajęć z języka greckiego jako drugiego języka, a miejskie centra zatrudnienia organizowały programy praktyk w budownictwie i gastronomii, aby uzupełnić niedobory kadrowe. Nauczyciele, którzy uczestniczyli w wywiadzie w ramach projektu HELP-VET, docenili zalety przebywania przez migrantów w mieszkaniach, takie jak „regularne godziny pracy i miejsce do odrabiania lekcji”, które są warunkiem uczestnictwa w VET.

HELIOS (2019–nadal)

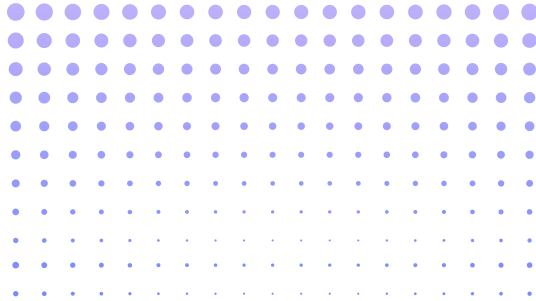
Greckie wsparcie integracyjne dla beneficjentów ochrony międzynarodowej

Model pięcioletni – Program HELIOS, realizowany przez DOM Greece, oferuje (1) 480 godzin kursów języka greckiego i z zakresu umiejętności życiowych, (2) doradztwo w zakresie zatrudnienia, (3) dopłaty do czynszu do 5 euro/m² przez sześć miesięcy, (4) działania networkingowe w społeczności oraz (5) indywidualny monitoring integracji. (DOM, https://greece.iom.int/sites/g/files/tmzbd11086/files/helios-factsheet-october-2024-bw2_english.pdf).

Wyniki – Niezależne ewaluacje wskazują, że 39% absolwentów znalazło formalne zatrudnienie lub płatne praktyki w ciągu dziewięciu miesięcy, a 27% uczestniczyło w dotowanych stażach – wskaźniki te znacznie przekraczają średnią krajową dla uchodźców (19%) (DOM Grecja, newsletter HELIOS, październik 2024 r.). Kobiety stanowiły 42% osób, które znalazły pracę, co odzwierciedla celowe bony na opiekę nad dziećmi powiązane z programem.

Powiązanie z sektorem VET – Kursy językowe HELIOS korzystają z programu nauczania zgodnego z programem VET, opracowanego we współpracy z Instytutem Kształcenia Ustawicznego, co ułatwia bezpośrednie uznanie kwalifikacji przez publiczne instytucje zawodowe. Lokalne biura OAED (DYPA) wydają certyfikaty kompetencji, które nauczyciele VET uważają za „niezbędne do łączenia umiejętności nieformalnych z certyfikowanymi ścieżkami kształcenia”. (wywiad w Larissie, październik 2024 r.) (<https://greece.iom.int/hellenic-integration-support-beneficiaries-international-protection-and-temporary-protection-helios>).

Zrównoważony rozwój

Chociaż finansowanie nadal zależy od EGF, koszt programu (2200 euro na uczestnika) stanowi około jednej trzeciej kosztów dłuższego pobytu w obozach, a gminy argumentują, że model „płać w miarę postępów” mógłby zostać włączony do greckiego zasobu mieszkań socjalnych.

Główne wnioski dla krajów partnerskich:

1. **Łączenie mieszkalnictwa i nauki** – Mieszkalnictwo miejskie otwiera dostęp do edukacji i kształcenia zawodowego; bez niego wsparcie językowe rzadko przekłada się na kwalifikacje.
2. **Integracja usług zatrudnienia** – Dopasowanie ofert pracy do kursów przyspiesza autonomię i zmniejsza koszty opieki społecznej.
3. **Zaangażowanie gmin ma znaczenie** – Koordynacja prowadzona przez gminy zapewnia bliskość usług beneficjentom i promuje akceptację społeczną.
4. **Monitorowanie oparte na danych** – Regularne monitorowanie (co sześć i dwanaście miesięcy) jest niezbędne do ustalenia, czy beneficjenci przechodzą z dotowanych czynszów do mieszkań na wolnym rynku oraz z kursów do pracy.

Leczenie limbo (2018–2022)

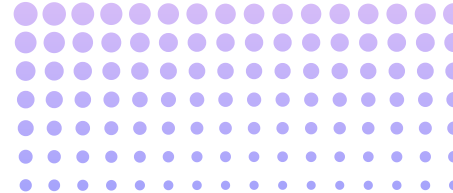
Akcja pilotażowa na rzecz innowacji miejskich – Gmina Ateny
Model wymiany okrężnej – Gmina ułatwiła wynajem 75 pustych mieszkań prywatnych, w których mieszkało około 375 osób uznanych za uchodźców. W zamian lokatorzy wspierali projekty lokalne za pośrednictwem platformy zaangażowania obywatelskiego synAthina, uczestnicząc jednocześnie w 360-godzinnym szkoleniu z języka greckiego, technologii informacyjno-komunikacyjnych i umiejętności oferowanych przez Uniwersytet Narodowy im. Kapodistriasa w Atenach.

Wyniki – Monitoring UIA pokazuje, że 83% uczestników zdało egzamin z języka greckiego na poziomie A2, a 41% znalazło pracę lub ukończyło kursy zawodowe w ciągu 12 miesięcy.

Właściciele nieruchomości zainwestowali 1,3 miliona euro w remont nieużywanych mieszkań, pomagając w ten sposób zwalczyć 30% wskaźnik pustostanów w Atenach. (<https://eutropian.org/curing-the-limbo/>).

Dane dotyczące kształcenia zawodowego – Powiązanie dopłat do czynszu z uczestnictwem w kursach zapewniło wysoki wskaźnik ukończenia kursów, a wymóg pracy wolontariackiej rozwinął sieci kontaktów społecznych, co było zaletą przy poszukiwaniu staży.

REACT Saloniki (2016–2023).

Współpraca w celu pomocy uchodźcom w Salonikach

Konsorcjum wielostronne – Kierowane przez gminę Saloniki, we współpracy z Wysokim Komisarzem Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców i dziewięcioma organizacjami pozarządowymi (ARSIS, PRAKSIS, YMCA itp.), REACT zabezpieczyło 888 mieszkań w trzech sąsiednich gminach i umożliwiło każdej rodzinie kontakt z pracownikiem socjalnym.

Usługi integracyjne – Dzieci zostały zapisane do lokalnych szkół w ciągu czterech tygodni (90% frekwencji), dorośli uczestniczyli w krótkich programach kształcenia zawodowego organizowanych przez Grecką Organizację Zatrudnienia Siły Roboczej (Greek Manpower Employment Organization) w dziedzinach gastronomii, logistyki i fryzjerstwa, a Miejskie Centra Kształcenia Ustawicznego oferowały kursy językowe.

Wyniki – Według studium przypadku URBACT, 30% gospodarstw domowych przeprowadziło się do mieszkań na wynajem, a 28% dorosłych podpisało formalne umowy o pracę w ciągu roku. Komisje ds. relacji ze społecznością zmniejszyły liczbę skarg sąsiedzkich o 60%. (<https://urbact.eu/networks/arrival-cities/refugees-thessaloniki>)

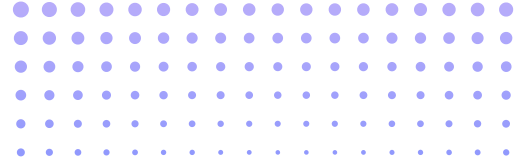
Dane dotyczące kształcenia zawodowego – Standardowe procedury operacyjne (SoP) skodyfikowały ścieżki kierowania uczniów z mieszkań do szkół językowych i placówek kształcenia zawodowego, a przemyślana strategia rozproszenia zapobiegała przeciążaniu poszczególnych okręgów szkolnych.

Przykłady programów integracyjnych w szkołach i edukacji dorosłych

Grecki ekosystem edukacyjny dla uchodźców i migrantów obejmuje pełne spektrum kształcenia, od kursów wstępnych dla dzieci po wieczorowe kursy czytania i pisania dla dorosłych. Poniższe inicjatywy pokazują, jak różne podmioty (państwo, samorządy, organizacje pozarządowe, uniwersytety i sektor cyfrowy) wypełniają konkretne luki w nauce języków, kursach reintegracyjnych i przejściu do kształcenia i szkolenia zawodowego.

Ośrodki recepcyjne dla uchodźców oferujące edukację: Ministerstwo organizuje zajęcia popołudniowe w ośrodkach zakwaterowania lub w ich pobliżu, oferując nowo przybyłym uczniom intensywne kursy języka greckiego i podstawowe umiejętności przed rozpoczęciem nauki w szkołach ogólnodostępnych. Pomimo barier transportowych, program DYEP, o ile są dostępne miejsca, skraca opóźnienia w zapisach: 78% uczestniczących dzieci jest przenoszonych do szkół ogólnodostępnych w ciągu sześciu miesięcy (Ministerstwo Edukacji, <https://diavgeia.gov.gr/doc/ΨΞQT46NKΠΔ-ΘΞ6/Δ4/2023>).

Szkoły międzykulturowe: Dwadzieścia dwie szkoły podstawowe i średnie w Atenach, Salonikach, Wolos i na Krecie oferują rozbudowany program nauki języka greckiego, programy nauczania wielokulturowego oraz stałe szkolenia zawodowe dla nauczycieli. Ewaluacje wykazują wyższy wskaźnik frekwencji i postępów językowych w porównaniu ze szkołami ogólnodostępnymi o podobnej strukturze demograficznej (Eurydice Grecja, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/greece/ongoing-reforms-and-policy-developments>).

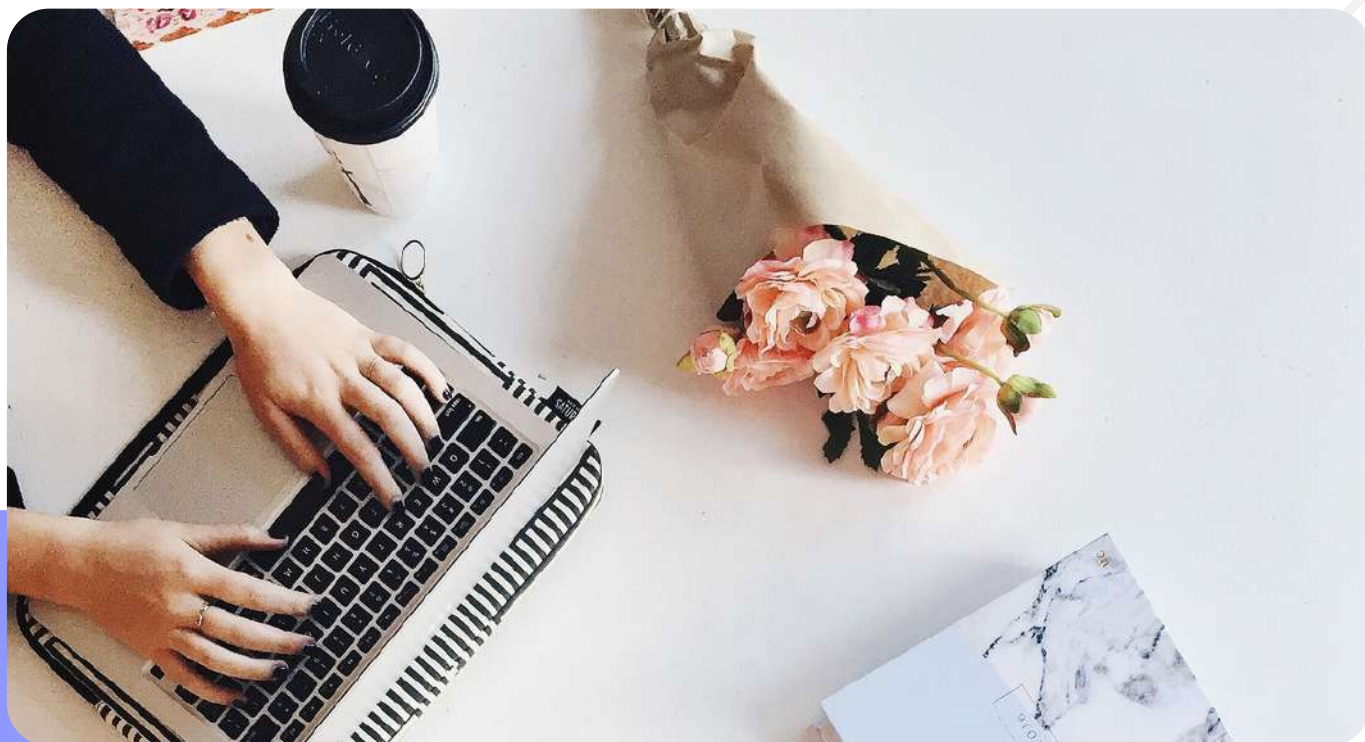

Ośrodki nauczania społecznego (organizacje pozarządowe – gmina): Współpraca między organizacjami takimi jak METADRASI, Solidarity Now i miejskimi ośrodkami integracji imigrantów oferuje kluby do odrabiania prac domowych w weekendy, zajęcia przygotowujące do egzaminów oraz warsztaty promujące zaangażowanie rodziców. Nauczanie indywidualne w połączeniu z pracą z rodzinami ma związek z poprawą znajomości języka greckiego i frekwencją w szkole (Raport Roczny METADRASI 2024, Ministerstwo Edukacji 2023).

Miejskie Centra Kształcenia Ustawicznego: Ponad 150 oddziałów KEDIVIM w całym kraju oferuje bezpłatne lub niedrogie 25-godzinne kursy języka greckiego, podstawowe umiejętności z zakresu ICT oraz doradztwo zawodowe dla dorosłych. Listy oczekujących w ośrodkach miejskich świadczą o nadmiernym zapotrzebowaniu (Eurydice Grecja, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/greece/adult-education>).

Ścieżki pomostowe i drugiej szansy (SDE + kursy przejściowe): Aby pomóc starszej młodzieży i dorosłym, którzy nie ukończyli obowiązkowego kształcenia, Ministerstwo oferuje wieczorowe szkoły drugiej szansy (SDE) oraz krótkie programy „pomostowe”, które łączą naukę języka greckiego z podstawami matematyki i doradztwem zawodowym. Elastyczny plan zajęć (wieczorami/weekendami) i modułowe programy nauczania pozwalają pogodzić pracę i obowiązki rodzinne. Jednocześnie programy zapoznawcze w ramach praktyk zawodowych łączą uczniów z instytucjami kształcenia zawodowego (Eurydice Grecja, <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/greece/second-chance-schools>).

Nauczanie mieszane i cyfrowy portal szkolny: Od 2021 roku elektroniczna biblioteka Ministerstwa „Cyfrowa Szkoła” oraz hybrydowe programy pilotażowe po pandemii umożliwiają młodzieży łączącej obowiązki opiekuńcze z pracą dostęp do kursów języka greckiego w celach akademickich, nagrywanych na tabletach dostarczanych przez organizacje pozarządowe. Elastyczne plany zajęć i materiały wizualne są szczególnie przydatne dla uczniów, którzy przerwali naukę (Ministerstwo Edukacji, <https://dschool.edu.gov.gr/sites/default/files/annual-report-2024.pdf>).

Uniwersyteckie warsztaty doskonalenia zawodowego (CPD) i wolontariatu dydaktycznego: Uniwersytet Arystotelesa, Grecki Uniwersytet Otwarty i inne instytucje szkolnictwa wyższego oferują certyfikowane kursy doskonalenia zawodowego (CPD) z zakresu nauczania języków obcych i komunikacji międzykulturowej, a studenci-wolontariusze organizują warsztaty wspierające odrabianie prac domowych w obszarach o dużej koncentracji uchodźców. Do 2022 roku certyfikaty uzyskało ponad 700 nauczycieli (Uniwersytet Arystotelesa w Salonikach, https://www.auth.gr/sites/default/files/CPD_Report_2024.pdf).

EPALE, eTwinning i Sieci Nauczycielskie: Grecy nauczyciele korzystają z platform UE i grup rówieśniczych WhatsApp do wymiany dwujęzycznych planów lekcji, organizowania wirtualnych obserwacji pracy i tłumaczenia glosariuszy VET. Respondenci ankiety w ramach projektu HELP-VET przypisują tym sieciom „szybsze rozwiązywanie problemów i mniejszą izolację” (EPALE Grecja, https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/epale_greece_activity_report_2024.pdf).

Nowe czynniki sukcesu

1. **Ścieżka wielostopniowa** – połączenie kursów przygotowawczych (DYEP) z regularną edukacją szkolną pomaga dzieciom robić postępy w nauce.
2. **Umiejętność czytania i pisania w całej rodzinie** – frekwencja dzieci w szkole poprawia się, gdy rodzice mają dostęp do kursów KDVM lub kursów języka greckiego oferowanych przez organizacje pozarządowe.
3. **Elastyczne, mieszane modele** – nagrane mikrolekcje i wieczorne sesje SDE dają pracującej młodzieży i matkom drugą szansę na praktykę poza klasą.
4. **Społeczności nauczycielskie i CPD** – ciągła wymiana doświadczeń i certyfikowane kursy uniwersyteckie rekompensują fragmentaryczne formalne szkolenie i przyspieszają innowacje w klasie.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Programy integracyjne w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego

Grecki ekosystem kształcenia i szkolenia zawodowego dla uchodźców i migrantów ewoluował od doraźnych seminariów do ustrukturyzowanych, zorientowanych na rezultaty programów, które integrują naukę języków, szkolenia zawodowe i kontakty z rzeczywistym rynkiem pracy w jedną, spójną ścieżkę. Oto sześć flagowych inicjatyw ze szczegółową specyfikacją techniczną – projektowaniem kursów, ścieżkami certyfikacji, pakietami finansowania i szczegółowymi statystykami monitoringu na rok 2024.

HELIOS VET & Employability Track: sześciomiesięczny program DOM i OAED łączący naukę języka, rozwój umiejętności i zdobywanie praktycznego doświadczenia zawodowego.

- **Wskaźnik ukończenia:** 4489/5210 uczestników (86%).
- **Wyniki rekrutacji:** 1983 oferty pracy (38%) w ciągu sześciu miesięcy; średni czas znalezienia pracy wyniósł 3,4 miesiąca.
- **Wynagrodzenie początkowe:** 970 euro brutto/miesiąc (w porównaniu do 590 euro przed programem; +64%).
- **Podział według sektorów:** hotelarstwo 37%, budownictwo 18%, handel detaliczny 14%, sektor rolno-spożywczy 11%, inne 20%.
- **Płeć:** 42% kobiet, wskaźnik zatrudnienia kobiet 34% w porównaniu do 38% ogółem

(Badanie IOM Tracer 2024, <https://greece.iom.int/sites/g/files/tmzbd1l086/files/helios-vet-track-factsheet-october-2024.pdf>).

Moduły kształcenia nauczycieli pod auspicjami uniwersytetów (AUTH i HOU) – certyfikat EQF na poziomie 6, 15 punktów ECTS dla nauczycieli szkół zawodowych i średnich.

– **Absolwenci:** 732 (2022–24) Wskaźnik rezygnacji: 6%.

– **Wpływ:** Roczne badanie kontrolne wykazało 11-punktową redukcję absencji na zajęciach i 9-punktowy wzrost wskaźników zdawalności egzaminów A2 wśród uczniów klas prowadzonych przez absolwentów.

Satysfakcja: Średnia ocena programu 4,7/5

(Raport AUTH CPD 2024, https://www.auth.gr/sites/default/files/CPD_Report_2024.pdf).

EPALE i Erasmus+ KA2 Peer Networks – repozytorium Moodle i inkubator projektów koordynowany przez IKY.

– **Zasoby:** 186 dwujęzycznych pakietów lekcji, 24 słowniki techniczne, z których 67% zawiera narrację audio.

– **Udział użytkowników:** 8900 pobrań, 3200 komentarzy kolegów, 2600 aktywnych nauczycieli (EPALE Analytics 2024).

– **Innowacja:** Projekt pilotażowy KA2 „SkillUp4Ref” Otwarte Odznaki v2.1; 214 studentów otrzymało cyfrowe odznaki uznawane za przenoszenie jednostek kredytowych IEK

(Raport z działalności EPALE 2024, https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/epale_greece_activity_report_2024.pdf).

Centrum Integracji Migrantów w Atenach (MIC) – Centrum doradztwa zawodowego i współpracy: Przestrzeń o powierzchni 1100 m² łącząca coaching biznesowy z mikrodotacjami.

– **Startupy uruchomione w 2023 r.:** 120 (76 aktywnych AFM po 12 miesiącach, 75% przetrwania po 24 miesiącach).

– **Założycielki:** 63% (kąci opieką nad dziećmi z 15 miejscami dla małych dzieci).

– **Średni obrót w pierwszym roku:** 28 400 euro; średnio 2,3 utworzonych miejsc pracy na przedsiębiorstwo

(Roczny raport MIC 2024, https://athensmigration.gov.gr/docs/MIC_AnnualReport_2024.pdf).

Cisco–OAED Digital Skills Academies (Skills on Demand) – szkoły zawodowe oferujące kursy IT Essentials (70 godzin), CCNA (210 godzin) i CyberOps (120 godzin).

– **Wskaźniki zdawalności egzaminów 2024:** CCNA 200–301 – 78% (średni wynik 825/1000), CyberOps – 71%.

– **Zatrudnienie absolwentów:** 45% w dziale wsparcia IT w ciągu czterech miesięcy.

– **Średnia pensja początkowa:** 1150 euro brutto.

– **Płeć:** Kobiety 29% (11% od wprowadzenia bonów na opiekę nad dziećmi)

(OAED–Cisco Dashboard 2025, <https://www.oaed.gr/en/cisco-skills-on-demand>).

Blue Generation Maritime Careers Pathway – program finansowany przez EOG mający na celu podniesienie kwalifikacji w sektorze morskim dla osób w wieku 15–29 lat.

– **Liczba uczestników w 2024 r.:** 278 (52% uchodźców, 48% Greków).

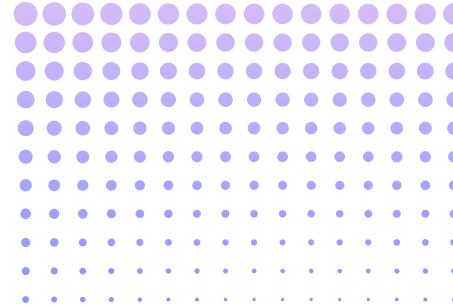
– **Certyfikacja:** 91% zdało egzaminy Greckiej Straży Przybrzeżnej z języka angielskiego w żegludze, 100% zdało egzaminy STCW z zakresu podstawowego bezpieczeństwa.

Stanowiska stażowe: obsadzono 70/75 osób (93%).

– **Zatrudnienie:** 147 podpisanych umów o pracę na statkach, średnie wynagrodzenie 1050 euro + wyżywienie.

– **Postęp:** 14% zapisało się do instytucji szkolnictwa wyższego kształcących oficerów

(Raport z postępów Blue Generation 2024, https://www.bluegeneration.org/wp-content/uploads/2024/11/BG_Greece_ProgressReport2024.pdf).

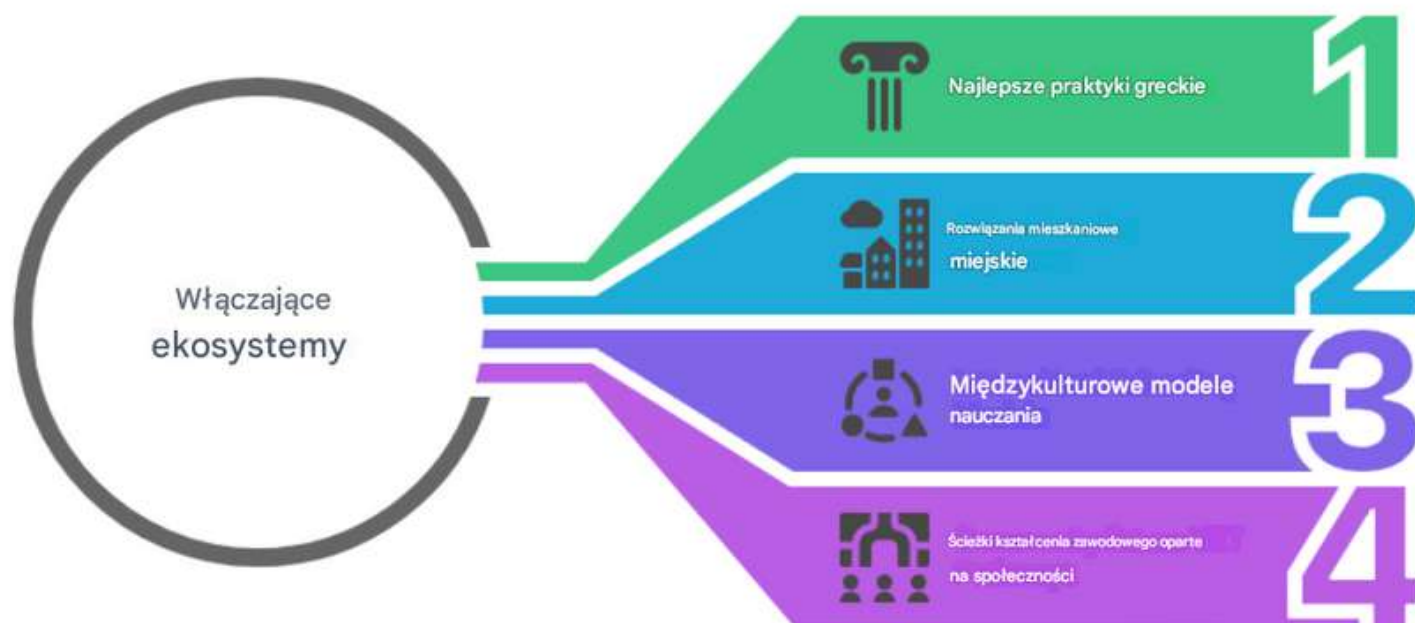
Praktyczne porady dla dostawców kształcenia zawodowego:

- Dostosowanie kodów mikropoświadczeń do krajowego rejestru Ministerstwa Edukacji i Spraw Religijnych w celu ułatwienia ich uznawania przez pracodawców.
- Połącz dodatki związane z uczestnictwem (czynsz, transport) ze szczegółowymi danymi usług rynku pracy, aby ograniczyć przedwczesne rezygnacje.
- Monitoruj wzrost płac i czas trwania umowy, a nie tylko wejście na rynek pracy, korzystając z ankiet uzupełniających prowadzonych co 3, 6 i 12 miesięcy.
- Wprowadzenie otwartych odznak/portfeli Europass, aby migranci mogli przenosić swoje certyfikaty przez granice.
- Usuwanie barier związanych z płcią: opieka nad dziećmi w miejscu pracy, modułowe kursy wieczorowe, specjalne bony.
- Udostępniaj anonimowe panele wskaźników KPI (ukończenie, zatrudnienie, wynagrodzenie) pomiędzy centrami kształcenia zawodowego w celu porównawczej oceny wyników.
- Dostosowanie kodów mikropoświadczeń do krajowego rejestru OAED w celu ułatwienia ich uznawania przez pracodawców.
- Połącz dodatki związane z uczestnictwem (czynsz, transport) ze szczegółowymi danymi dotyczącymi nauki w formie cyfrowej, aby zwiększyć efektywność ukończenia kursu.
- Wdrożenie pilotażowe Otwartych Odznak lub Europass cyfrowe portfolio, dzięki któremu migranci będą mogli przenosić swoje kwalifikacje przez granice.
- Wprowadź opiekę nad dziećmi i elastyczne godziny pracy, tak jak ma to miejsce w akademiach MIC i Cisco, aby usunąć bariery utrudniające udział kobiet.
- Zastosowanie ankiet uzupełniających (co 3, 6, 12 miesięcy) w celu udokumentowania wyników dotyczących zatrudnienia i wynagrodzeń, a następnie uwzględnienie tych danych w opracowywaniu programów nauczania.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Synteza – Lekcje dotyczące transferu transnarodowego

1. Stabilność mieszkaniowa sprzyja nauce. Model mieszkań ESTIA pokazuje, że frekwencja w szkole i uczestnictwo w kształceniu zawodowym wzrasta, gdy rodziny mieszkają z mieszkańcami.

2. Język + szkolenie zawodowe = szybsze wejście na rynek pracy. HELIOS pokazuje, że połączenie nauki języka greckiego na poziomie A2 z pracą podwaja szanse na zatrudnienie w porównaniu z nauką samego języka.

3. Zarządzanie całą społecznością jest kluczowe. Udałe inicjatywy łączą ministerstwa, gminy, organizacje pozarządowe, pracodawców i centra kształcenia i szkolenia zawodowego, zmniejszając fragmentację i luki w finansowaniu. (Badanie podsumowujące HELP-VET, 2025)

Nauczyciele i decydenci w całej Europie mogą tworzyć inkluzywne ekosystemy, w których dzieci i młodzież uchodźców będą mogły rozwijać się pod względem akademickim, społecznym i ekonomicznym, adaptując najlepsze praktyki z Grecji, rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa miejskiego, międzykulturowe modele edukacji szkolnej oraz oparte na społecznościach ścieżki kształcenia i szkolenia zawodowego.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 7

Praktyczne narzędzia, działania i szablony

Rozdział 7: Praktyczne narzędzia, działania i szablony

Wprowadzenie

W tym rozdziale zebrano szeroki zakres praktycznych zasobów zaprojektowanych w celu zwiększenia integracji osób ze środowisk migracyjnych, w szczególności uchodźców, z polskim systemem edukacyjnym, poprzez ukierunkowany rozwój języka i zaangażowanie społeczne. Zawarte w niniejszym rozdziale narzędzia i działania odnoszą się do różnych kontekstów uczenia się – od poziomu początkującego do zaawansowanego – i wspierają zarówno formalne nauczanie, jak i nieformalne środowiska uczenia się. Materiały, czerpiąc z programów krajowych i projektów społecznie innowacyjnych, zawierają ustrukturyzowane scenariusze lekcji, ćwiczenia z odgrywaniem ról, strategie pracy grupowej i szablony reagujące na kulturę, które promują komunikację, myślenie krytyczne i codzienne używanie języka. Ponadto rozdział podkreśla znaczenie budowania więzi społecznych, kompetencji międzykulturowych i pewności siebie wśród uczniów poprzez symulowanie sytuacji z życia codziennego i zachęcanie do interakcji. Niezależnie od tego, czy odbywa się to poprzez gry fabularne oparte na rynku, gry grupowe oparte na współpracy czy codzienne moduły konwersacyjne, zasoby te są dostosowane, aby pomóc uczniom poruszać się w nowym otoczeniu, jednocześnie rozwijając niezbędne umiejętności językowe i społeczne.

7.1 Ćwiczenia rozwijające język

W tym rozdziale przedstawiono kompleksowy zbiór praktycznych narzędzi, działań i szablonów mających na celu wspieranie integracji edukacyjnej i społecznej obcokrajowców, w szczególności tych uczących się języka polskiego jako drugiego. Zasoby i działania opisane w tym rozdziale mają na celu ułatwienie rozwoju językowego, wspieranie kompetencji międzykulturowych i promowanie więzi społecznych wśród studentów. Te narzędzia mogą być wykorzystywane przez nauczycieli do tworzenia angażujących, interaktywnych i kulturowo istotnych doświadczeń edukacyjnych, które pomogą uczniom w dostosowaniu się do nowego środowiska.

Materiały zawarte w tym rozdziale obejmują szeroki zakres poziomów i kontekstów znajomości języka, od początkujących do bardziej zaawansowanych uczniów, od codziennego praktycznego używania języka do działań integracyjnych kulturowych i społecznych. Ćwiczenia obejmują mieszankę materiałów pisemnych, scenariuszy interaktywnych i działań z odgrywaniem ról, które mają na celu stworzenie immersyjnych doświadczeń edukacyjnych dla zagranicznych uczniów.

Ponadto rozdział ten zawiera działania mające na celu pomóc uczniom nie tylko opanować język polski, ale także rozwinąć pewność siebie w stosowaniu umiejętności językowych w sytuacjach z życia codziennego. Działania takie jak odgrywanie ról na rynku, ćwiczenia grupowe i programy odkrywania kultury pomagają uczniom ćwiczyć komunikację, rozwiązywanie problemów i interakcje społeczne w środowisku wspierającym. Narzędzia te są również uzupełniane metodami oceny w klasie i szablonami śledzenia postępów, które umożliwiają nauczycielom monitorowanie i ocenę rozwoju językowego uczniów w czasie.

Niezależnie od tego, czy jesteś nauczycielem poszukującym nowych sposobów zaangażowania uczniów, czy uczniem szukającym zajęć do samodzielnej nauki, ten rozdział oferuje bogaty zestaw zasobów, które wzbogacą doświadczenie edukacyjne i wspomogą integrację z językiem polskim i kulturą polską.

Materiały edukacyjne dla studentów zagranicznych uczących się języka polskiego

Zestaw materiałów edukacyjnych został opracowany w ramach inicjatywy innowacji społecznych „Język edukacji i integracji (JEI)” – zbiór materiałów mających na celu pomoc zagranicznym studentom w nauce użytecznego języka polskiego. Materiały te powstały w ramach grantu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój edukacji opartej na wiedzy”. Projekt został zrealizowany we współpracy z INKUBATOREM INNOWACJI SPOŁECZNYCH POPOJUTRZE 2.0, w ramach obszaru „Edukacja”. Zasoby te mają na celu pomoc zagranicznym studentom w integracji ze środowiskiem języka polskiego poprzez oferowanie praktycznych i istotnych umiejętności językowych. (Link: <https://migrant.poznan.pl/pl/publikacje/zestawy-materialow-edukacyjnych-opracowanych-w-ramach-innowacji-spoecznej-jezyka-edukacji-i-integracji-jei-materialow-do-nauki-jezyka-polskiego-uzytecznego-dla-studentow-obcokrajowych/>)
Polski na dobry początek” nie Dobry Start) (Poziom A1)

Materiały edukacyjne zatytułowane „Język polski na dobry start” są przeznaczone dla początkujących na poziomie A1 i skupiają się na podstawowych aspektach języka polskiego. Materiały te zostały stworzone przez Fundację Linguae Mundi Foreign Language Learning Foundation w celu zapewnienia praktycznych umiejętności językowych osobom dorosłym, zwłaszcza tym, które chcą się osiedlić w Polsce. Zasób ten stanowi punkt wyjścia dla studentów zagranicznych, którzy potrzebują podstawowych umiejętności komunikacyjnych do codziennego życia i pracy w Polsce. Zainteresowanym stronom, które chcą skorzystać z tych materiałów, zaleca się bezpośredni kontakt z Fundacją w celu uzyskania pozwolenia. (Link: <https://www.gov.pl/web/udsc/-materialy-dydaktyczne-do-nauki-jezyka-polskiego>)
„Z polskim na co dzień” (Poziom A2 z elementami B1)

Zestaw edukacyjny „Z polskim na co dzień”, zawierający materiały dla uczniów na poziomie A2 z elementami B1, został opracowany w ramach projektu „Wsparcie materialno-edukacyjne dla cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce”. Inicjatywa ta była współfinansowana ze środków Krajowego Programu Funduszu Azylowego w zakresie Migracji i Integracji. Zapewnia ona podstawowe umiejętności językowe dla dorosłych cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce, kładąc nacisk na komunikację w codziennych sytuacjach. Materiały mają na celu poprawę ich biegłości językowej w praktycznych, życiowych kontekstach. Część 2 tego materiału obejmuje poziom B1, z elementami obejmującymi również poziom B2. Zasób ten może być również wykorzystany dla innych grup obcokrajowców uczących się. (Link: <https://www.gov.pl/web/udsc/materialy-dydaktyczne-do-nauki-jezyka-polskiego---dla-doroslych>)

Polski dla dzieci

Ten zestaw materiałów został stworzony specjalnie dla małoletnich cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce. Został opracowany w ramach projektu „Materialne i edukacyjne wsparcie dla cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce”, współfinansowanego przez Krajowy Fundusz Azylu, Migracji i Integracji. Materiały mają na celu pomóc dzieciom w nabyciu podstawowych umiejętności języka polskiego, które są niezbędne do ich integracji z polskim systemem edukacji i społeczeństwem. Chociaż materiały te zostały zaprojektowane z myślą o małoletnich, mogą być również przydatne dla innych grup cudzoziemców, którzy wymagają podstawowej nauki języka. (Link: <https://www.gov.pl/web/udsc/materialy-dydaktyczne-do-nauki-jezyka-polskiego---dla-dzieci>)

Garść pomysłów na ćwiczenia bez żadnego przygotowania

Jeśli szukasz szybkich i łatwych ćwiczeń, które zaangażują uczniów w naukę języka polskiego, ten zasób zawiera kreatywne pomysły, które nie wymagają wcześniejszego przygotowania. Ćwiczenia są idealne dla nauczycieli, którzy potrzebują spontanicznego rozwiązania na swoje lekcje i można je łatwo dostosować do różnych poziomów uczniów. Pomysły obejmują zabawne, interaktywne gry i praktyczne zadania, które pomagają wzmocnić słownictwo i rozumienie języka. (Link: <https://blog.e-polish.eu/garsc-pomyslow-na-cwiczenia-bez-zadnego-przygotowania/> Autor Paulina Kuc)

E-polish.eu

E-polish.eu to internetowa platforma przeznaczona zarówno dla osób uczących się, jak i nauczycieli języka polskiego. Platforma ta oferuje różnorodne zasoby wspomagające naukę języka polskiego, w tym interaktywne lekcje, ćwiczenia i narzędzia edukacyjne. Jest dostosowana do wszystkich poziomów zaawansowania i oferuje przyjazne środowisko dla osób, które chcą poprawić swoje umiejętności w zakresie języka polskiego. Nauczyciele mogą również skorzystać z platformy, uzyskując dostęp do materiałów, które łatwo zintegrować z lekcjami. (Link: <https://e-polish.eu/polski-dla-obcokrajowcow>.)

Scenariusz „Na targu”

Krok	Opis	Czas
Cel	Celem tej aktywności jest zanurzenie uczniów w scenariuszu z prawdziwego świata, pomagając im ćwiczyć i wzmacniać umiejętności języka polskiego w transakcyjnym, społecznym kontekście. Symulując środowisko rynkowe, uczniowie będą angażować się w praktyczną komunikację, używając negocjacji,	-
Materiały potrzebne	- Pieniądze do zabawy : Do transakcji między klientami a sklepikarzami. - Przedmioty przedstawiające żywność i produkty : Prawdziwe lub zabawkowe przedmioty, takie jak owoce, warzywa, chleb, napoje, ubrania itp. do zorganizowania targu. - Mapa lub układ lokalnego targu lub sklepu : Pomaga uczniom poruszać się po klasie, symulując prawdziwe środowisko targowe. - Metki cenowe lub cenniki : Opcjonalne, ale przydatne, aby dać uczniom pojęcie o kosztach przedmiotów, które będą kupować i sprzedawać. - Karty ze słownictwem polskim : Karty zawierające frazy i słownictwo dotyczące zakupów i negocjacji (np. „Chciałbym kupić...”, „Ile to kosztuje?”, „Czy mają Państwo zniżkę?” itp.), aby pokierować rozmowami uczniów.	-

Scenariusz „Na targu”

Krok	Opis	Czas
1. Wprowadzenie i wyjaśnienie	W tej fazie wyjaśnij cel aktywności: ćwiczenie umiejętności językowych w rzeczywistej, praktycznej sytuacji. Klasa będzie symulować rynek, a uczniowie będą odgrywać role klientów i właścicieli sklepów. Wprowadź kluczowe polskie zwroty związane z zakupami, targowaniem się i ogólną interakcją społeczną (np.	10 minut
Rola nauczyciela	Upewnij się, że uczniowie rozumieją zadanie, udzielając jasnych wyjaśnień i instrukcji. Pokaż, jak wymawiać kluczowe frazy, demonstrując odpowiednie wyrażenia i intonacje. Angażuj uczniów, zadając pytania i zachęcając ich do powtarzania fraz na głos. Bądź dostępny do wsparcia przez całą aktywność.	-

Scenariusz „Na targu”

2. Ustaw rynek	Podziel klasę na kilka „sklepów” lub straganów targowych (np. stoisko z owocami, piekarnia, sklep odzieżowy). Ułóż przedmioty w oddzielnych obszarach i zapewnij każdemu „sklepiarzowi” listę produktów, metki cenowe lub inne istotne informacje dotyczące jego sklepu. Przygotuj prostą mapę, którą uczniowie będą mogli śledzić, aby mogli łatwo poruszać się po przestrzeni targowej. Po zakończeniu konfiguracji podziel klasę na dwie grupy: „sklepiarzy” i „klientów”. Sklepiarze zarządzają swoimi produktami, podczas gdy klienci używają języka polskiego do zakupu towarów.	5 minut
Rola nauczyciela	Przydziel uczniom role, upewniając się, że każdy uczeń jasno rozumie swoje obowiązki. Rozdaj pieniądze do zabawy „klientom”, a listy produktów, metki cenowe i inne niezbędne przedmioty „sklepiarzom”. Przejrzyj konfigurację, aby upewnić się, że wszyscy uczniowie rozumieją, jak poruszać się po rynku i jak komunikować się po polsku. Daj uczniom kilka minut na przygotowanie się do swoich ról, zwłaszcza jeśli muszą zapoznać się ze swoim „sklepem” lub towarami, które będą sprzedawać.	-
3. Odgrywanie ról i symulacja rynku	To główna część zajęć, w której uczniowie wcielą w życie wszystko, czego się nauczyli. Klienci będą chodzić po klasie, pytać o ceny, targować się i kupować przedmioty od właścicieli sklepów, używając poznanych polskich zwrotów. Właściciele sklepów będą nawiązywać kontakt z klientami, odpowiadać na pytania i obsługiwać transakcje. Właściciele sklepów mogą również ćwiczyć rekomendowanie produktów, oferowanie alternatyw lub prowadzenie przyjacielskiej rozmowy. Klienci muszą kupić co najmniej 3 różne przedmioty w różnych sklepach.	20 minut (10 minut na rundę)

Scenariusz „Na targu”

Rotacja zadań	Po 10 minutach zmień role, aby każdy miał szansę być zarówno klientem, jak i sprzedawcą. W drugiej rundzie zachęcaj uczniów do używania szerszego zakresu słownictwa, w tym słów związanych z ilościami, konkretnymi produktami lub innymi uprzejmymi prośbami (np. „Potrzebuję dwóch jabłek”, „Czy mogę dostać zniżkę na ten przedmiot?”, „Czy mają Państwo coś innego w tym kolorze ?” itp.). Rzuć im wyzwanie, aby negocjowali ceny i eksperymentowali z różnymi typami interakcji.	-
4. Dyskusja i refleksja	Po ćwiczeniu odgrywania ról zbierz uczniów na refleksyjną dyskusję grupową. Zachęć ich do dzielenia się swoimi przemyśleniami, wyzwaniem i sukcesami podczas symulacji. Kilka pytań pomocniczych, które pomogą w ożywieniu rozmowy: Jakie zwroty okazały się dla Ciebie najbardziej przydatne podczas negocjacji lub proszenia o zniżkę? Czy napotkałeś jakieś trudne słownictwo lub sytuacje? Jak przebiegała interakcja ze sklepikarzami? Czy czułeś się komfortowo prosząc o zniżkę lub targując się?	10 minut
Rola nauczyciela	Ułatw sesję refleksji, zadając pytania pomocnicze i zachęcając każdego ucznia do dzielenia się swoimi doświadczeniami. Podkreśl wszelkie językowe lub kulturowe aspekty, które pojawiły się podczas aktywności. Przekaż pozytywne opinie na temat skutecznego używania języka i zaoferuj konstruktywne opinie na temat obszarów wymagających poprawy. Omów, w jaki sposób aktywność mogła pomóc uczniom zwiększyć pewność siebie w używaniu języka polskiego w sytuacjach z życia codziennego, takich jak zakupy.	-

Scenariusz „Na targu”

5. Podsumowanie i ocena	Na koniec aktywności podaj krótkie podsumowanie tego, co uczniowie osiągnęli podczas symulacji. Przejrzyj kluczowe zwroty lub słownictwo używane w aktywności. Opcjonalnie rozdaj krótki quiz lub arkusz roboczy, aby ocenić zapamiętywanie zwrotów poznanych podczas ćwiczenia. Możesz również poprosić uczniów o zastanowienie się nad własnymi postępami poprzez ocenę poziomu komfortu w używaniu języka polskiego w sytuacjach z życia codziennego, takich jak zakupy. Podaj kilka uwag końcowych i sugestii dotyczących kontynuowania praktyki językowej.	5 minut
Rola nauczyciela	Przekaż indywidualną informację zwrotną i świętuj postępy, jakie poczynili uczniowie. Wzmacniaj pozytywne zachowania i używanie języka podczas zajęć. Zaproponuj sugestie dotyczące dalszej praktyki poza klasą, np. korzystanie z aplikacji do nauki języków lub odwiedzanie prawdziwych rynków w Polsce. Zachęcaj uczniów do dalszego używania poznanych dziś zwrotów w codziennym życiu.	-
Całkowity czas	-	50 minut

Scenariusz „Na targu”

Wariacje i rozszerzenia	1. Dodaj kontekst kulturowy : Wprowadź polskie zwyczaje zakupowe, takie jak targowanie się na targowiskach na świeżym powietrzu, gdzie ceny mogą nie być stałe. Omów różnice między małymi lokalnymi sklepami a większymi sklepami w Polsce. 2. Rozszerz zadanie na większe grupy : Jeśli klasa jest duża, ustaw kilka „targów” w pomieszczeniu i pozwól uczniom zmieniać się między nimi, zapewniając, że każdy będzie miał okazję być zarówno klientem, jak i sprzedawcą. 3. Stwórz „specjalne prośby” : Dodaj więcej złożoności, przypisując klientom i sprzedawcom określone zadania (np. klient prosi o opcję wegetariańską lub sprzedawcy skończył się produkt i musi zaoferować podobny). 4. Użyj technologii : Włącz narzędzia cyfrowe w celu dodatkowej praktyki. Użyj aplikacji takich jak Duolingo lub Babbel do ćwiczenia słownictwa lub stwórz wirtualne doświadczenie zakupowe, w którym uczniowie symulują zakup towarów online w języku polskim.	-
Wniosek	Ta aktywność ma na celu pomóc uczniom budować pewność siebie i płynność w używaniu języka polskiego w rzeczywistych sytuacjach, takich jak zakupy na targu. Ćwicząc w immersyjnym i interaktywnym środowisku, uczniowie nie tylko wzmacniają swoje umiejętności językowe, ale także zyskują wgląd w polską kulturę, w tym style komunikacji i nawyki zakupowe. Odgrywanie ról pomaga wzmocnić więzi społeczne i stosowanie języka w codziennych zadaniach. Uczniowie opuszczają aktywność czując się bardziej przygotowani do używania języka polskiego w rzeczywistych interakcjach, szczególnie podczas podróży lub mieszkania w Polsce.	-

7.2 Scenariusze rozwiązywania problemów i odgrywanie ról

Poniższe programy i materiały oferują praktyczne strategie integrowania scenariuszy rozwiązywania problemów i odgrywania ról w nauczaniu języków. Te zasoby są zaprojektowane, aby pomóc nauczycielom rozwijać krytyczne myślenie, umiejętności komunikacyjne i kompetencje międzykulturowe w sytuacjach z życia wziętych. Poprzez włączenie tych podejść nauczyciele mogą tworzyć dynamiczne środowiska edukacyjne, które pozwalają uczniom ćwiczyć umiejętności językowe w realistycznych kontekstach, a także zdobywać wgląd w niuanse kulturowe i codzienne wyzwania. Każdy z poniższych przykładów zapewnia wyjątkowe możliwości zarówno nauczycielom, jak i uczniom, aby zaangażować się w materiał w sposób interaktywny i znaczący.

Zeszyt ćwiczeń. Autor Tomasz Róg

Ten „Zeszyt ćwiczeń” jest niezbędnym źródłem wiedzy na temat rozwijania kompetencji międzykulturowych w nauczaniu języków obcych. Jest przeznaczony dla nauczycieli, którzy chcą włączyć podejście międzykulturowe do swoich lekcji. Zeszyt ćwiczeń zawiera kluczowe koncepcje dotyczące zrozumienia dynamiki międzykulturowej, a także praktyczne zadania do obserwacji podczas lekcji. Oferuje również kompleksowe wskazówki dotyczące przygotowywania, prowadzenia i refleksji nad lekcjami z perspektywy międzykulturowej. Nauczyciele znajdą cenne pomysły na planowanie lekcji, alternatywne metody nauczania oraz inspirację w zasobach internetowych i literaturze. Ten zeszyt ćwiczeń jest idealny dla nauczycieli, którzy chcą wzbogacić swój program nauczania o elementy międzykulturowe i stworzyć bardziej inkluzywne, świadome kulturowo doświadczenia edukacyjne dla swoich uczniów.

Link:

<https://ore.edu.pl/wp-content/plugins/downloadattachments/includes/download.php?id=15097>(Róg, 2017).

„Z języka polskiego każdego dnia” Pauli Mandziej

„Z Ogranicz polski każdego „dnia ” (Z językiem polskim na co dzień) to kompleksowy podręcznik przeznaczony dla osób uczących się języka polskiego jako obcego. Podręcznik jest podzielony na dwie części, z których każda zawiera 10 modułów. Każdy moduł dotyczy szeregu sytuacji komunikacyjnych z życia codziennego, z którymi uczący się mogą się spotkać w życiu codziennym. Moduły te obejmują takie tematy, jak uzyskiwanie i udostępnianie danych osobowych, reagowanie na sytuacje awaryjne, angażowanie się w dialog z ratownikami medycznymi i robienie zakupów w sklepie. Ponadto podręcznik zawiera sekcje dotyczące składania skarg, umawiania spotkań z właścicielami nieruchomości i innych ważnych codziennych scenariuszy. Każdy moduł ma na celu pomóc uczącym się ćwiczyć i rozwijać umiejętności językowe w praktycznych kontekstach. Ten podręcznik jest idealny dla osób, które chcą poprawić swoje kompetencje komunikacyjne i nabrać pewności siebie w używaniu języka polskiego w różnych codziennych sytuacjach. Linki: <https://www.gov.pl/attachment/Od525271-427b-4ae8-ae8c-735b3084452c>(Madziej, 2023) <https://www.gov.pl/attachment/77220820-6e9e-4a8d-8427-1d9988e31775>(Madziej, 2023)

„Językowa podróż po Polsce” Szostaka-Króla

„Językowa podróż po Polsce” (A Linguistic Journey Through Poland) to podręcznik przeznaczony do nauczania języka polskiego jako obcego dzieci i młodzieży, szczególnie w wieku od 11 do 15 lat, rozpoczynających naukę w polskich szkołach. Podręcznik koncentruje się na różnych sytuacjach komunikacyjnych, które są znane młodym uczniom, zapewniając im umiejętności językowe potrzebne w scenariuszach z życia wziętych. Tematy poruszane w podręczniku obejmują powitania i pożegnania, autoprezentację, opisywanie codziennych czynności, wizyty u pielęgniarki szkolnej i zakupy w szkolnym sklepie. Podejście koncentruje się na tworzeniu przyjaznego i angażującego środowiska dla młodych uczniów, ułatwiając im ćwiczenie języka w sytuacjach, z którymi prawdopodobnie zetkną się w codziennym życiu. Ten zasób jest szczególnie przydatny dla uczniów, którzy rozpoczynają naukę języka polskiego i muszą budować podstawowe umiejętności językowe w sposób wspierający i oparty na kontekście. Link: <https://www.gov.pl/attachment/440d2b16-17e1-457c-a7a9-3f1b31ed1eb0>

7.3 Aktywności grupowe służące budowaniu więzi społecznych

Poniższe zasoby oferują różne ćwiczenia i scenariusze zaprojektowane w celu poprawy komunikacji, współpracy i integracji między osobami, szczególnie w grupach lub w klasie. Te działania są skuteczne w rozwijaniu kluczowych umiejętności, takich jak praca zespołowa i świadomość międzykulturowa, i mogą być stosowane zarówno w środowiskach edukacyjnych, jak i społecznych w celu promowania integracji i zaangażowania. Poniżej znajdują się szczegółowe opisy i linki do każdego zasobu, które dostarczają praktycznych spostrzeżeń na temat tego, jak takie ćwiczenia i scenariusze mogą być wdrażane dla różnych uczniów.

a) „15 prostych ćwiczeń i rozwiązań, które budują wyniki, poprawiają wnioski i komunikację w grupie i klasie” autorstwa dr. Michał Czakon oferuje zestaw praktycznych ćwiczeń mających na celu poprawę współpracy i komunikacji w grupach. Ten zasób jest przeznaczony do wdrożenia w ciągu semestru, oferując 15 ćwiczeń, które koncentrują się na rozwijaniu określonych obszarów kompetencji. Każde ćwiczenie można dostosować do zajęć w klasie lub innych sesji edukacyjnych i jest szczególnie korzystne dla wspierania silniejszej dynamiki grupy i poprawy umiejętności rozwiązywania problemów i komunikacji uczniów. Ćwiczenia te są idealne dla nauczycieli poszukujących ustrukturyzowanych zajęć, które pomogą uczniom budować silniejsze relacje interpersonalne i poprawić ich zdolność do pracy w zespole. (Link: <https://cdw.edu.pl/15-prostych-cwiczen-i-pomyslow-na-zajecia-budujacych-wspolprace-i-poprawiajacych-relacje-i-komunikacje-w-grupie-i-klasie/#1-budowa-wiezy-z-papieru> (Czakon, 2023)).

b) „Gra w owocowe pole” to gra integracyjna i scenariusz warsztatowy zaprojektowany specjalnie dla dzieci i nastolatków z doświadczeniem migracyjnym. Gra została opracowana, aby służyć jako angażujące i edukacyjne narzędzie do integracji, łącząc zabawę i naukę w sposób, który sprzyja socjalizacji i wymianie kulturowej. Chociaż pierwotnie została stworzona dla młodych mieszkańców Centrum dla Cudzoziemców, można ją dostosować do użytku w innych miejscach, w których spotykają się dzieci lub młodzież z różnych środowisk. Scenariusz promuje współpracę, umiejętności językowe i zrozumienie różnych kultur w zabawny i interaktywny sposób. (Link: <https://emic.com.pl/assets/Serwis/Documents/graintegracyjna-v2.pdf> (Żulewska, 2022)).

c) „Odkrywamy Polskę i Warszawę – w rozmowie i w terenie: program klubu dyskusyjnego dla migrantów” to projekt opracowany przez Fundację Polskie Forum Migracyjne. Program ten ma na celu połączenie nauki języka z aktywną eksploracją, oferując uczestnikom możliwość angażowania się w rozmowy, interaktywne ćwiczenia i wycieczki terenowe. Łącząc praktyczną praktykę językową z eksploracją kulturową, uczestnicy mogą dowiedzieć się więcej o polskich tradycjach, historii i współczesnej kulturze. Program ma na celu stworzenie inkluzywnego środowiska dla migrantów, umożliwiając im głębsze poznanie polskiego społeczeństwa przy jednoczesnym doskonaleniu umiejętności językowych. (Link: <https://forummigracyjne.org/wp-content/uploads/2024/11/Klub-Dyskusyjny-NCK.pdf>).

7.4 Oceny w klasie i śledzenie postępów

Oceny w klasie i śledzenie postępów są niezbędnymi elementami procesu edukacyjnego, szczególnie w nauce języków. Umożliwiają one nauczycielom ocenę wiedzy, umiejętności i rozwoju językowego uczniów w czasie, zapewniając, że uczniowie otrzymują niezbędne wsparcie w celu zwiększenia ich biegłości. Poprzez systematyczne monitorowanie postępów nauczyciele mogą identyfikować obszary, w których uczniowie się wyróżniają, oraz obszary, które wymagają dalszej uwagi, ułatwiając bardziej dostosowane i efektywne doświadczenie edukacyjne.

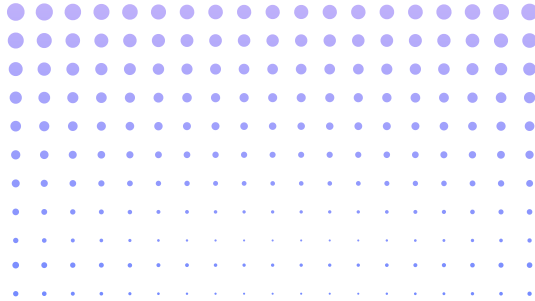
Jedną z podstawowych metod oceny biegłości językowej są ankiety samooceny. Te narzędzia pozwalają uczniom ocenić własne umiejętności i pewność siebie w kluczowych obszarach, takich jak mówienie, pisanie i słuchanie. Zaangażowanie w samoocenę zachęca uczniów do refleksji nad ich ścieżką edukacyjną, wzmacniając poczucie własności i odpowiedzialności za postępy. Ta refleksyjna praktyka nie tylko zwiększa samoświadomość, ale także promuje krytyczne myślenie i autonomię w procesie uczenia się. (sanako.com)

Listy kontrolne oceny nauczyciela są kolejnym cennym narzędziem w monitorowaniu postępów ucznia. Te listy kontrolne umożliwiają nauczycielom systematyczną ocenę wyników uczniów w oparciu o konkretne umiejętności językowe i kompetencje. Wykorzystując takie listy kontrolne, nauczyciele mogą zapewnić ukierunkowane informacje zwrotne, podkreślając mocne strony i identyfikując obszary wymagające poprawy. To ustrukturyzowane podejście zapewnia, że oceny są kompleksowe i zgodne z celami nauczania, przyczyniając się do bardziej obiektywnej oceny wyników ucznia. (schoolytics.com)

Formularze oceny koleżeńskej oferują wspólne podejście do oceny biegłości językowej. Poprzez oceny koleżeńskie uczniowie oceniają nawzajem swoją mowę, wymowę i stosowanie gramatyki. Ta metoda nie tylko zapewnia różne perspektywy dotyczące umiejętności ucznia, ale także zachęca do tworzenia sprzyjającego środowiska edukacyjnego, w którym uczniowie uczą się od siebie nawzajem. Oceny koleżeńskie mogą poprawić umiejętności krytycznego myślenia i promować głębsze zrozumienie niuansów językowych, ponieważ uczniowie angażują się w konstruktywne opinie i dyskusje. (eric.ed.gov)

Arkusze śledzenia postępów są pomocne w dokumentowaniu indywidualnych udoskonaleń w czasie. Te ustrukturyzowane formaty pozwalają zarówno nauczycielom, jak i uczniom monitorować postępy w biegłości językowej, zapewniając jasny zapis rozwoju. Regularne aktualizowanie arkuszy śledzenia postępów pomaga w wyznaczaniu realistycznych celów, dostosowywaniu strategii uczenia się i utrzymywaniu motywacji. Służą jako wizualna reprezentacja rozwoju, wzmacniając związek między wysiłkiem a osiągnięciem. (readingrockets.org)

Quizy wiedzy i testy oparte na umiejętnościach to formalne lub nieformalne oceny, które oceniają słownictwo, gramatykę i zrozumienie. Oceny te zapewniają natychmiastową informację zwrotną, pozwalając zarówno uczniom, jak i nauczycielom zidentyfikować obszary, które wymagają uwagi. Włączenie różnych typów ocen, w tym quizów i testów, zapewnia kompleksową ocenę umiejętności językowych, dostosowując się do różnych stylów uczenia się i preferencji. Ta różnorodność metod oceny przyczynia się do bardziej holistycznego zrozumienia biegłości językowej ucznia. (sanako.com)

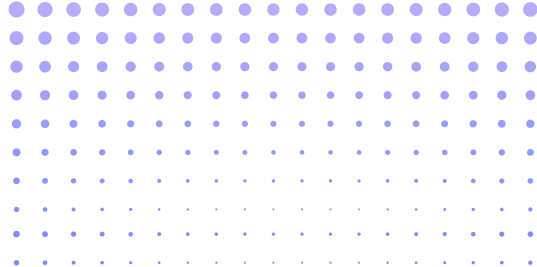

Włączenie tych metod oceny do procesu nauki języka nie tylko wzbogaca doświadczenie edukacyjne, ale także pozwala uczniom aktywnie uczestniczyć w ich drodze do nauki. Wykorzystując połączenie samooceny, ocen nauczycieli, opinii rówieśników, śledzenia postępów i formalnych ocen, nauczyciele mogą stworzyć dynamiczne i responsywne środowisko nauki, które zaspokaja zróżnicowane potrzeby uczniów. To kompleksowe podejście zapewnia, że uczący się języka otrzymują wsparcie i wskazówki niezbędne do osiągnięcia pełnego potencjału.

Wzory list kontrolnych ewaluacji można znaleźć w załącznikach.

Wnioski z polskich narzędzi i praktyk

Narzędzia i działania przedstawione w tym rozdziale stanowią praktyczną podstawę dla edukatorów i animatorów, którzy chcą tworzyć inkluzywne i responsywne środowiska edukacyjne dla uczniów będących uchodźcami i migrantami. Każdy zasób został wybrany lub opracowany w celu zaspokojenia konkretnych potrzeb, takich jak nabywanie słownictwa, konstruowanie zdań, interakcja mówiona i praktyczne zastosowanie języka polskiego. Włączenie szablonów śledzenia postępów, narzędzi oceny i gier tematycznych pozwala nauczycielom mierzyć rozwój uczniów i odpowiednio dostosowywać nauczanie. Równie ważne są scenariusze i ćwiczenia, które zachęcają uczniów do dzielenia się swoimi doświadczeniami kulturowymi, angażowania się w pracę zespołową i rozwijania poczucia przynależności. Poprzez integrację tych materiałów w klasie edukatorzy mogą ułatwić nie tylko biegłość językową, ale także integrację emocjonalną i społeczną. Rozdział podkreśla rolę ustrukturyzowanego, opartego na doświadczeniu uczenia się we wspieraniu holistycznego rozwoju uczniów będących uchodźcami, co czyni je niezbędnym elementem skutecznych praktyk kształcenia zawodowego i językowego.

7.5 Praktyczne Narzędzia i Aktywności z Turcji

Praktyczne narzędzia wdrażania wsparcia psychospołecznego – przegląd

Podczas gdy modele teoretyczne i ramy strategiczne są niezbędne do kształtowania inkluzywnych i uwzględniających traumę środowisk VET, edukatorzy i personel pomocniczy potrzebują również namacalnych, łatwych do wdrożenia narzędzi, które mogą stosować w czasie rzeczywistym. CEKDEV, dzięki wieloletniej bezpośredniej pracy z młodzieżą uchodźczą i migrującą, opracował zestaw narzędzi obejmujących elastyczne zasoby do rozwiązywania kwestii regulacji emocjonalnej, refleksji uczniów, struktur mentoringu i zaangażowania rodziców.

Każde narzędzie przedstawione w tym rozdziale zostało przetestowane w kontekście VET i udoskonalone dzięki opiniom nauczycieli, pracowników młodzieżowych i samych uczniów. Skupiono się na dostępności, elastyczności kulturowej i bezpieczeństwie emocjonalnym. Wszystkie narzędzia obejmują instrukcje krok po kroku, listy materiałów, wskazówki dotyczące adaptacji oraz opcjonalne metody refleksji lub oceny. Niezależnie od tego, czy pracujesz w miejskiej szkole o dużej przepustowości, czy w środowisku o ograniczonych zasobach, narzędzia te są zaprojektowane tak, aby płynnie integrować się z codziennym rytmem instytucji edukacyjnych.

Mapowanie emocji – Arkusz roboczy

Cel: Pomoc uczniom w wizualizacji, etykietowaniu i refleksji nad ich stanami emocjonalnymi w ustrukturyzowanym, wizualnym formacie.

Opis:

To narzędzie składa się z pustej sylwetki człowieka lub wykresu wyrazu twarzy, na którym uczniowie kolorują, cieniują lub rysują symbole, aby wskazać, gdzie i jak odczuwają emocje w swoim ciele. Dodatkowe podpowiedzi, takie jak „Jakiego koloru jest twój gniew?” lub „Gdzie chowasz swoją nadzieję?”, są używane w celu pogłębienia ćwiczenia. Arkusz roboczy, idealny zarówno do ustawień indywidualnych, jak i grupowych, jest używany jako cotygodniowe narzędzie do sprawdzania postępów.

Sposób użycia:

- Rozdaj arkusze robocze na początku lub na końcu tygodnia.
- Poproś uczniów o cichą refleksję i wypełnienie go bez presji dzielenia się.
- Opcjonalnie zaproś wolontariuszy do omówienia swoich map w małych grupach.
- Prowadź folder na cotygodniowe mapy każdego ucznia, aby śledzić zmiany w czasie.

Oczekiwane rezultaty:

Poprawa umiejętności czytania ze zrozumieniem emocji, zwiększony dialog uczeń–nauczyciel i wczesna identyfikacja uczniów potrzebujących dodatkowego wsparcia.

Formularz meldunkowy mentora

Cel: Ustrukturyzowanie spójnych, refleksyjnych rozmów między uczniami-uchodźcami a ich wyznaczonymi mentorami lub zaufanymi dorosłymi.

Opis:

Ten formularz do wydrukowania jest przeznaczony do dwutygodniowych rozmów mentor-uczeń. Zawiera podpowiedzi, takie jak „Jedna rzecz, z której jesteś dumny w tym tygodniu”, „Coś, w czym potrzebuję pomocy” i „Cel, nad którym pracuję”. Formularz jest prosty, wielojęzyczny (w razie potrzeby) i można go wypełnić słowami lub symbolami. Sekcja na notatki mentora zachęca do proaktywnego śledzenia.

Wskazówki dotyczące wdrażania:

- Przydziel ciche, przewidywalne miejsce do odpraw (np. kącik biblioteczny).
- Za każdym razem korzystaj z tego samego mentora, aby budować zaufanie i ciągłość emocjonalną.
- Pozwól na elastyczność — niektórzy uczniowie mogą preferować rysowanie lub opowiadanie historii zamiast pisania.

Oczekiwane rezultaty:

Wzmocnione więzi uczeń-dorosły, lepsze monitorowanie dobrego samopoczucia i motywacji oraz zmniejszenie problemów behawioralnych dzięki wczesnej interwencji.

Szablon planowania warsztatów dla rodziców

Cel: Wsparcie nauczycieli w projektowaniu inkluzywnych, dostępnych językowo i kulturowo szanujących warsztatów dla rodziców.

Opis:

Ten szablon zawiera siedem bloków planowania:

1. Tytuł warsztatu
2. Cele
3. Kluczowe przesłania
4. Format (prezentacja, dyskusja, praca grupowa)
5. Potrzeby językowe/tłumaczeniowe
6. Planowanie opieki nad dziećmi/żywności/transportu
7. Mechanizmy informacji zwrotnej i działań następczych

Jest on przeznaczony do ponownego wykorzystania w wielu warsztatach i zawiera przykładowy harmonogram i listę kontrolną dla logistyki.

Najlepsze praktyki:

- Współplanuj z mediatorem społeczności lub przedstawicielem rodziców uchodźców.
- Wybieraj tematy na podstawie odpowiedzi z ankiety dla rodziców (np. poruszanie się po systemie szkolnym, zachowanie nastolatków, bezpieczeństwo cyfrowe).
- Zawsze kończ otwartą dyskusją i anonimowymi formularzami informacji zwrotnej.

Oczekiwane rezultaty:

Większe zaangażowanie rodziców, bardziej zaufane relacje i bardziej zakorzenione kulturowo zaangażowanie rodziny i szkoły.

Strony dziennika psychospołecznego

Cel: Wspieranie autorefleksji i regulacji emocji poprzez kierowane „podpowiedzi” do prowadzenia dziennika.

Opis:

Te strony do wydrukowania zawierają ustrukturyzowane podpowiedzi, w kategoriach takich jak „Mój tydzień w trzech uczuciach”, „Wyzwanie, które pokonałem”, „Chwila, w której czułem się bezpiecznie” i „Gdyby moje emocje były pogodą...”. Format umożliwia zarówno pisanie, jak i rysowanie odpowiedzi. Uczniowie mogą wypełniać dzienniki co tydzień, co dwa tygodnie lub w zaplanowanych okresach refleksji.

Sposób użycia:

- Rozdaj jedną stronę dziennika pod koniec każdego tygodnia.
- Zapewnij poufność: uczniowie mogą przestać ją prywatnie lub przechowywać w osobistym folderze.
- Zezwól na dalsze dyskusje z doradcami, jeśli pojawią się niepokojące tematy.

Możliwość dostosowania:

Używaj w formie cyfrowej na tabletach lub tłumacz na języki ojczyste za pomocą podpowiedzi obrazkowych dla młodszych uczniów lub uczniów o niskich umiejętnościach czytania i pisania.

Oczekiwane rezultaty:

Poprawione przetwarzanie emocjonalne, rozwój wewnętrznych strategii radzenia sobie i zwiększona zdolność do wyrażania siebie.

„Talia kart „Uczucia i potrzeby”

Cel: Wsparcie uczniów w identyfikowaniu tego, co czują i czego potrzebują, przy użyciu pomocy wizualnych.

Opis:

Talia zawiera karty z uczuciami (szczęśliwy, zdezorientowany, sfrustrowany, podekscytowany) i potrzebami (odpoczynek, pomoc, przyjaźń, bezpieczeństwo) przedstawionymi za pomocą obrazów i prostych słów. Może być używana w porannych kręgach, sesjach jeden na jeden lub w sytuacjach rozwiązywania konfliktów.

Przykładowe działania:

- Każdy uczeń wybiera jedną kartę „uczucia” i jedną „potrzeby” podczas meldowania się.
- Używaj kart w parach, aby opisać fikcyjny lub prawdziwy scenariusz.
- Stwórz „ścianę uczuć klasowych” z cotygodniowymi aktualizacjami.

Oczekiwane rezultaty:

Rozwój słownictwa w celu emocjonalnej ekspresji i poprawa komunikacji z rówieśnikami.

Plakat protokołu reagowania kryzysowego

Cel: Jasna komunikacja tego, co należy zrobić w czasie kryzysu emocjonalnego lub wybuchu złości ucznia.

Opis:

Ten wizualny plakat przedstawia proste, wrażliwe na traumę kroki, które powinien wykonać personel szkoły:

1. Zachowaj spokój
2. Zapewnij bezpieczeństwo fizyczne
3. Używaj języka uziemiającego
4. Zapewnij przestrzeń lub narzędzia sensoryczne
5. Skonsultuj się z doradcą/zespołem PFA

Umieszczenie:

Umieść w pokojach nauczycielskich, gabinetach doradców i przy biurkach administracyjnych.

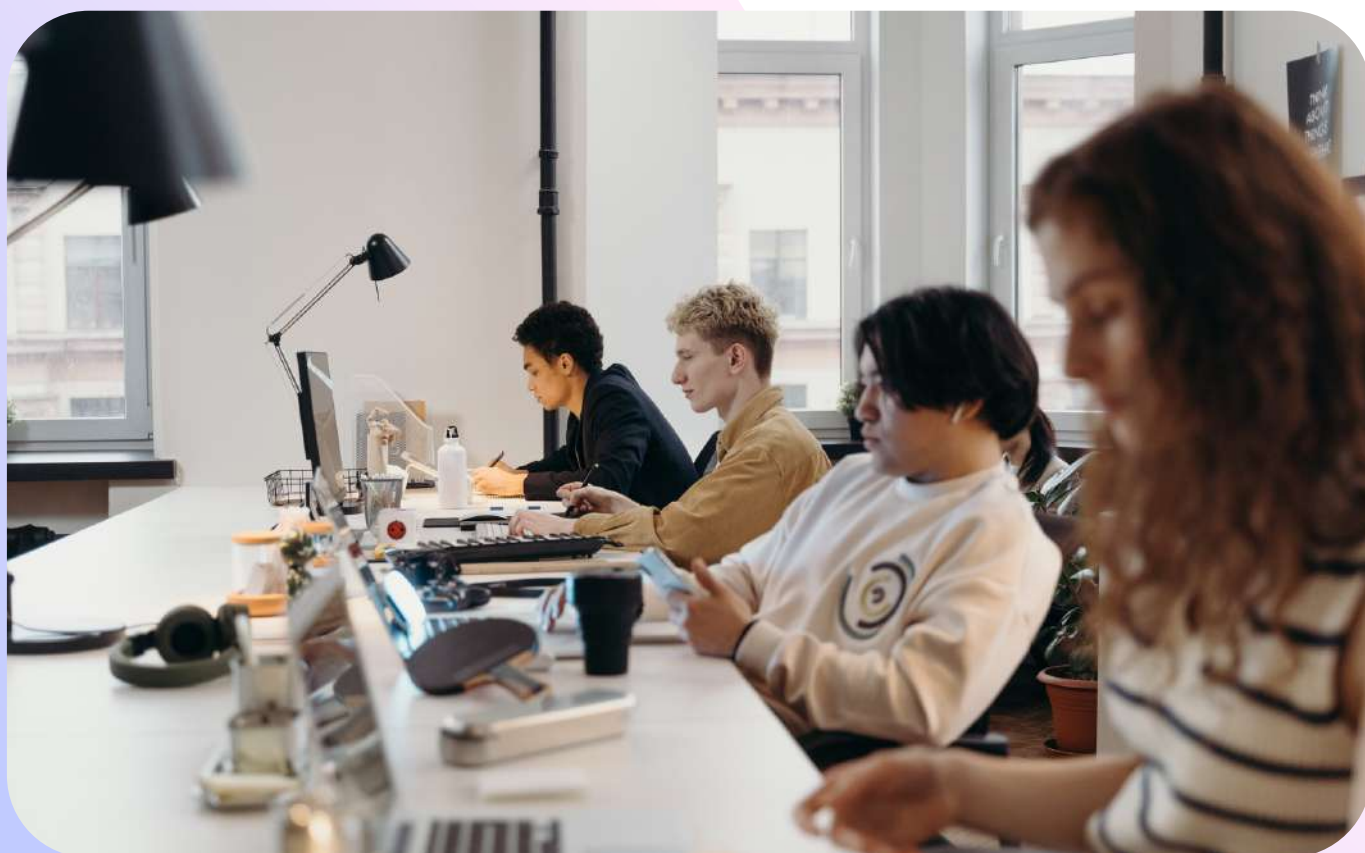
Oczekiwane rezultaty:

Bardziej spójne reakcje personelu na kryzysy, zmniejszone ryzyko retraumatyzacji i bezpieczniejsze środowisko szkolne.

Wnioski z Turcji

Te narzędzia odzwierciedlają zaangażowanie CEKDEV w uczynienie wsparcia psychospołecznego praktycznym i dostępnym, nawet w środowiskach o ograniczonych zasobach. Ich elastyczność pozwala na adaptację kulturową, językową i instytucjonalną, podczas gdy ich ugruntowanie w praktyce uwzględniającej traumę i skoncentrowanej na uczniu zapewnia, że bezpieczeństwo emocjonalne pozostaje centralnym punktem wszystkich wysiłków edukacyjnych.

Wyposażając edukatorów i pracowników pierwszej linii w te praktyczne zasoby, CEKDEV nie tylko łączy teorię z praktyką, ale także pomaga zapewnić, że młodzież uchodźców i migrantów jest spotykana nie tylko z oczekiwaniami, ale także z empatią, spójnością i troską.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 8

Załączniki

Rozdział 8: Załączniki

Wprowadzenie

Sekcja załączników oferuje kompleksowy zbiór materiałów uzupełniających, które wspierają praktyczne zastosowanie strategii i narzędzi omawianych w niniejszym podręczniku. Zawiera szczegółowe scenariusze lekcji, formularze samooceny, listy kontrolne oceny zgodne z CEFR oraz szablony instruktażowe specjalnie dostosowane do nauczycieli pracujących z uczniami będącymi uchodźcami i migrantami.

Materiały te są zakorzenione w rzeczywistych programach edukacyjnych i zawierają przykłady wdrażania działań ukierunkowanych na nabywanie języka, naukę międzykulturową i uczestnictwo w klasie. Ponadto dodatki zawierają starannie dobrane linki do platform edukacyjnych, inicjatyw krajowych i zasobów do nauki języka polskiego opracowanych dla różnych grup wiekowych i poziomów zaawansowania.

Nauczyciele znajdą również katalog przydatnych kontaktów, w tym instytucji publicznych, lokalnych organizacji i usług online, oferujących wsparcie logistyczne, prawne i psychospołeczne dla rodzin migrantów. Ogólnie rzecz biorąc, ta sekcja została zaprojektowana tak, aby działać jako praktyczna biblioteka referencyjna zarówno do nauczania, jak i koordynacji usług wsparcia w sektorach VET i edukacji dorosłych.

Scenariusz lekcji – „Powitanie i pożegnanie”

Element	Bliższe dane
Scenariusz lekcji dla uczniów w wieku 7-12 lat	
Temat	Pozdrowienia i pożegnania
Poziom	A2
Czas trwania	45 minut
Cele	– Rozwój umiejętności mówienia: doskonalenie umiejętności komunikacyjnych w zakresie krótkich autoprezentacji. – Wzmocnienie słownictwa związanego z powitaniami i pożegnaniami. – Wzmocnienie wybranych pojęć gramatycznych: koniugacja czasownika „nazywać” się). – Rozwijanie umiejętności czytania ze zrozumieniem. – Zrozumienie różnic kulturowych w praktykach powitania i pożegnania.
Metody nauczania i formy pracy	– Dyskusja, zajęcia praktyczne – Praca indywidualna, grupowa – Ćwiczenia z załączników 1 i 2
Materiały dydaktyczne	– Arkusze papieru, markery, ćwiczenia z załączników 1 i 2

Scenariusz lekcji – „Powitanie i pożegnanie”

Plan lekcji

1. Przełamanie lodów – „Kąg imion” (5 minut) :

Rozpocznij lekcję grą przełamującą lody, aby uczniowie poczuli się komfortowo. Poproś każdego ucznia, aby powiedział swoje imię, a następnie podał słowo zaczynające się na tę samą literę co jego imię (np. „Cześć, nazywam się Kasia i uwielbiam książki”). Ta gra pomoże uczniom poczuć się bardziej swobodnie przed zaangażowaniem się w zajęcia i zachęci do interakcji.

2. **Wprowadzenie do tematu (5 minut) :** Po przełamaniu lodów wprowadź temat powitań i pożegnań. Wspólnie z uczniami zapisz na tablicy powszechnie znane polskie zwroty powitalne i pożegnalne (np. „ Cześć ”, „ Dzień dobry ”, "Do widzenia ").

3. **Klasyfikowanie powitań jako formalne lub nieformalne (5 minut) :** Wspólnie z uczniami podziel powitania i pożegnania na dwie kategorie: formalne i nieformalne. Użyj tabeli na tablicy, aby uporządkować frazy.

4. **Ćwiczenie leksykalne (10 minut) :** Przedstaw uczniom pomieszany tekst (załącznik 1) i poproś ich o uporządkowanie zdań w logicznej kolejności. Po wykonaniu zadania przeczytajcie wspólnie poprawnie uporządkowany tekst.

5. **Dialogi odgrywania ról (15 minut) :** Podziel uczniów na grupy i poproś ich o przygotowanie krótkich scenariuszy odgrywania ról opartych na następujących sytuacjach:

- Scenariusz 1: Zapytaj kolegę z klasy o imię i przedstaw się. - Scenariusz 2: Przywitaj się z babcią, która przyszła na twoje urodziny. - Scenariusz 3: Przedstaw się dyrektorowi szkoły. Po przygotowaniu scen każda grupa zaprezentuje swój scenariusz klasie. 6. **Podsumowanie (5 minut) :** Zakończ lekcję słowami krótka dyskusja na temat różnic w powitaniach i pożegnaniach w różnych krajach. Zachęć uczniów do podzielenia się zwyczajami powitania w ich krajach.

7. **Samoocena (5 minut) :** Pod koniec lekcji poproś uczniów o ocenę ich własnych osiągnięć za pomocą arkusza samooceny (znajdującego się w portfolio międzykulturowym).

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Scenariusz lekcji – „Powitanie i pożegnanie”

Praca domowa	Portfolio międzykulturowe : Narysuj autoportret, który mógłbyś dać koledze z klasy, którego poznałeś na dzisiejszej lekcji. W dymku napisz, jak byś się przedstawił.
Załącznik 1. Tekst pomieszany	1. Cześć, jestem Ania . 2. Nazywam się Michał , miło mi Cię poznać. 3. Jak masz na imię? 4. Cześć! Jak się masz?

Listy kontrolne oceny

Formularz oceny ucznia

Wypełnij ten formularz, aby ocenić wyniki ucznia.

Nazwa *

ImięNazwisko

Klasa/rok Poziom * ☐

Przedmiot/Kierunek studiów *

Data oceny * ☐

Data

Oceniający *

ImięNazwisko

Wyniki w nauce * ☐

1

2

3

4

5

6

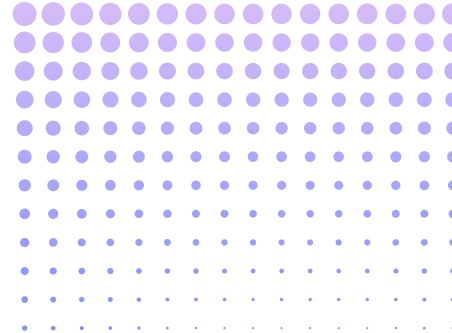
7

8

9

10

Bardzo biednyPrzeciętnyDoskonały

Udział i zaangażowanie *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Bardzo biedny Przeciętny Doskonały

Frekwencja *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Bardzo biedny Przeciętny Doskonały

Zachowanie *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Bardzo biedny Przeciętny Doskonały

Praca zespołowa *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

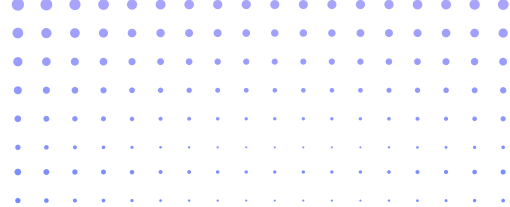
Bardzo biedny Przeciętny Doskonały

Ogólna ocena *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

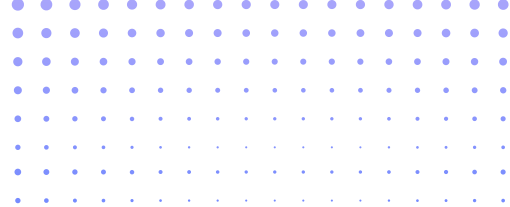
Bardzo biedny Przeciętny Doskonały

Komentarze/obserwacje

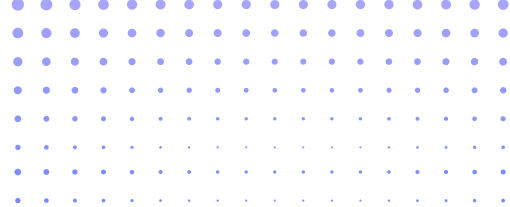
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

A1 SŁUCHANIE	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Rozumiem podstawowe pozdrowienia i rutynowe zwroty (np. proszę, dziękuję)			
Potrafię wykonywać proste polecenia w klasie, gdy ludzie mówią powoli i wyraźnie			
Rozumiem proste wyjaśnienia stosowane w klasie, np. dlaczego wykonuję daną czynność			
Potrafię zrozumieć dni tygodnia i miesiące w roku			
Rozumiem czas i datę			
Rozumiem liczby, ilości (podstawowe wagi i miary) i ceny			
Potrafię zrozumieć proste instrukcje, wskazówki i komentarze			
Rozumiem bardzo krótkie dialogi, gdy ludzie mówią wolno i wyraźnie			
Potrafię zrozumieć nazwy przedmiotów codziennego użytku znajdujących się w moim najbliższym otoczeniu			
Potrafię zrozumieć proste pytania o siebie, gdy ludzie mówią wolno i wyraźnie			
Rozumiem znane słowa i zwroty używane w filmach, reklamach, kreskówkach itp.			
Rozumiem znane mi słowa i zwroty w piosenkach, które słyszę w radiu lub telewizji			
Potrafię zrozumieć prostą wiadomość telefoniczną			

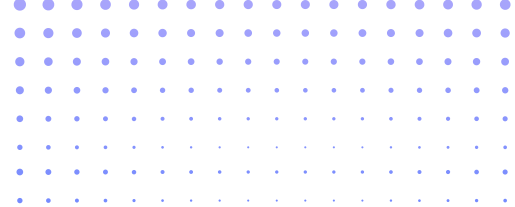
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

A2 SŁUCHANIE	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię zrozumieć, co ludzie mówią do mnie w prostych codziennych rozmowach, gdy mówią powoli i wyraźnie			
Rozumiem codzienne słowa i zwroty odnoszące się do obszarów bezpośrednio istotnych dla mnie osobiście (np. rodzina, życie studenckie, środowisko lokalne, zatrudnienie).			
Rozumiem codzienne słowa i zwroty odnoszące się do obszarów moich osobistych zainteresowań (np. hobby, życie towarzyskie, (święta, muzyka, TV, filmy, podróże)			
Rozumiem jasne, proste komunikaty i nagrane ogłoszenia (np. przez telefon, na dworcu kolejowym)			
Rozumiem proste zwroty, pytania i informacje dotyczące podstawowych potrzeb osobistych (np. podczas zakupów, jedzenia na mieście, wizyty u lekarza lub dentysty).			
Potrafię postępować zgodnie z prostymi wskazówkami (np. jak dostać się z X do Y) pieszo lub korzystając z transportu publicznego			
Zwykle potrafię rozpoznać temat rozmowy, gdy ludzie mówią powoli i wyraźnie			
Potrafię śledzić zmiany tematu w faktycznych materiałach informacyjnych w telewizji i wyrobić sobie pogląd na temat głównej treści			

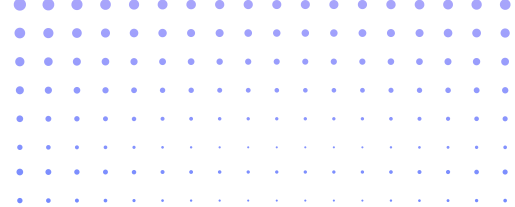
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

Potrafię rozpoznać główny wątek w materiałach informacyjnych w telewizji, które informują o wydarzeniach, wypadkach itp., jeśli istnieje wsparcie wizualne.			
Potrafię zrozumieć krótkie, proste historie, gdy są opowiadane lub czytane wyraźnie i powoli			
Potrafię zrozumieć proste, konkretne instrukcje dotyczące korzystania z materiałów i sprzętu			
Potrafię zrozumieć proste opisy operacji związanych z moją pracą, jeżeli są one poparte praktycznymi demonstracjami			

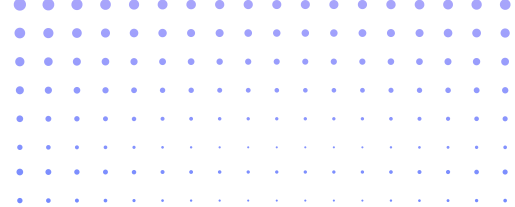
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

CZYTANIE A1	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię rozpoznać litery alfabetu			
Mogę znaleźć swoje imię na liście			
Potrafię wyłuskiwać znane mi nazwy, słowa i frazy z bardzo krótkich, prostych tekstów			
Rozumiem słowa i bardzo krótkie frazy często spotykane w miejscach publicznych (np. „WYJŚCIE”, „ZAKAZ PALENIA”, „NIEBEZPIECZEŃSTWO”,			
Mogę znaleźć numery w książce telefonicznej			
Potrafię czytać i rozumieć rozkłady jazdy autobusów i pociągów			
Potrafię odczytać i zrozumieć godziny i dni otwarcia i zamknięcia (w sklepach itp.)			
Rozumiem proste pisemne wiadomości i komentarze dotyczące mojej nauki (np. „dobrze zrobione”, „popraw”).			
Potrafię uzyskać wyobrażenie o informacjach zawartych na plakatach, katalogach i reklamach, zwłaszcza jeśli są one poparte ilustracją			
Mogę znaleźć to, czego szukam, w katalogach i listach, takich jak tabele lig piłkarskich i listy „dziesięciu najlepszych”			
Potrafię zrozumieć proste formularze na tyle dobrze, aby podać podstawowe dane osobowe (np. imię i nazwisko, adres, datę urodzenia)			

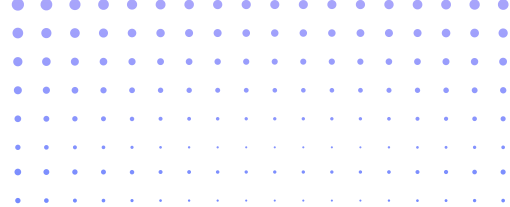
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

Potrafię zlokalizować koncert lub film w kalendarzach wydarzeń publicznych lub na plakatach i określić, gdzie się odbywa i o której godzinie się zaczyna			
Potrafię postępować zgodnie z krótkimi, prostymi instrukcjami pisemnymi (np. jak przejść z X do Y)			
Potrafię postępować zgodnie z instrukcjami, które zawierają wyraźne obrazki i niewiele słów			
Potrafię przeczytać i zrozumieć treść pisemnego zawiadomienia o spotkaniu			
Rozumiem krótkie, proste wiadomości na kartkach okolicznościowych i pocztówkach (np. życzenia świąteczne, życzenia urodzinowe) oraz w wiadomościach tekstowych i e-mailach			
Potrafię zrozumieć najważniejsze rozkazy w program komputerowy, np. „DRUKUJ”, „ZAPISZ”, „KOPIUJ”			
Rozumiem podstawowe informacje o ludziach (wiek, miejsce zamieszkania) zawarte w artykułach prasowych			

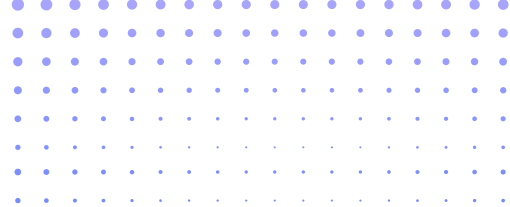
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

CZYTANIE A2	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię zrozumieć krótkie, proste wiadomości i teksty zawierające podstawowe, codzienne słownictwo odnoszące się do obszarów, które mnie osobiście interesują lub są dla mnie ważne.			
Rozumiem codzienne znaki i ogłoszenia publiczne (np. na ulicy, w sklepach, hotelach, na dworcach kolejowych)			
Potrafię znaleźć konkretne, przewidywalne informacje w prostych, codziennych materiałach, takich jak reklamy, rozkłady jazdy, menu, katalogi, broszury			
Rozumiem instrukcje na opakowaniach i lekach			
Potrafię zrozumieć instrukcje wyrażone prostym językiem (np. jak korzystać z telefonu publicznego)			
Potrafię zrozumieć przepisy, gdy są wyrażone prostym językiem (np. informacje o bezpieczeństwie, przepisy regulujące obecność na zajęciach)			
Rozumiem pytania zawarte w większości oficjalnych formularzy			
Rozumiem większość reklam w gazetach i czasopismach			
Rozumiem krótkie, proste listy prywatne, w których udzielam lub proszę o informacje na temat życia codziennego albo składam zaproszenie			

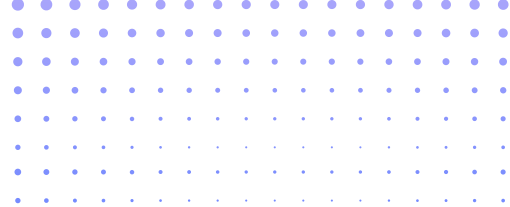
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

Potrafię identyfikować kluczowe informacje w krótkich doniesieniach prasowych/czasopismach.			
Potrafię zrozumieć podstawowe informacje zawarte w zwykłych listach i wiadomościach (np. rezerwacje hotelowe, prywatne wiadomości telefoniczne)			
Rozumiem krótkie opowiadania o znanych, codziennych rzeczach, pod warunkiem, że tekst jest napisany prostym językiem			
Potrafię wyszukiwać podstawowe informacje na interesujący mnie temat			
Mogę korzystać ze słownika jednojęzycznego, aby znaleźć nowe słownictwo i sprawdzić pisownię			
Potrafię używać podręcznika gramatyki, aby znaleźć właściwe struktury			

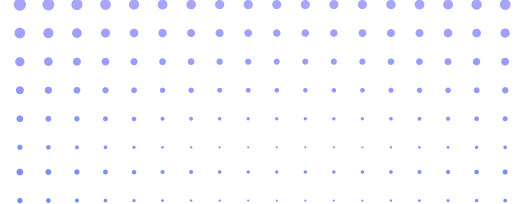
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

A1 INTERAKCJA MÓWIONA	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię witać się z innymi osobami i przedstawiać się			
Mogę zapytać kogoś, jak się czuje i powiedzieć, jak się czuję			
Potrafię powiedzieć kim jestem, zapytać kogoś o imię i przedstawić kogoś			
Mogę powiedzieć, że nie rozumiem, poprosić ludzi, aby powtórzyli to, co mówią, lub mówili wolniej, zwrócić na siebie uwagę i poprosić o pomoc			
Mogę zapytać, jak powiedzieć coś w danym języku lub co oznacza dane słowo			
Potrafię zadawać proste, bezpośrednie pytania i odpowiadać na nie na bardzo znane tematy (np. rodzina, życie studenckie, praca) z pomocą osoby, z którą rozmawiam.			

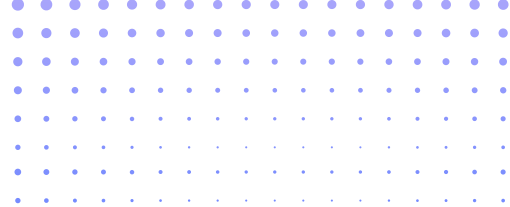
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

Potrafię prosić ludzi o rzeczy i dawać im rzeczy, mówiąc „proszę” i „dziękuję” w stosownych przypadkach			
Potrafię obsługiwać liczby, ilości, koszty i czas			
Potrafię dokonywać prostych zakupów, wskazując i gestykulując, aby poprzeć to, co mówię			
Potrafię odpowiedzieć na proste, bezpośrednie pytania dotyczące szczegółów osobistych podczas rozmowy kwalifikacyjnej, jeśli będą one wypowiedzane bardzo powoli i wyraźnie, standardowym dialektem			
Potrafię przeprowadzić prostą rozmowę telefoniczną w oparciu o informacje, które już posiadam.			

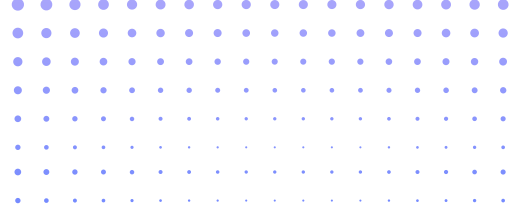
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

A2 INTERAKCJA MÓWIONA	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię radzić sobie z krótkimi wymianami zdań i być zrozumianym, jeśli ludzie mi pomagają.			
Potrafię uczestniczyć w krótkich rozmowach w rutynowych kontekstach na interesujące mnie tematy			
Potrafię tworzyć i odpowiadać na zaproszenia, sugestie, przeprosiny i prośby o pozwolenie			
Mogę powiedzieć, co mi się podoba, a co nie			
Potrafię wyrazić zgodę i niezgodę			
Mogę poprosić o konkretny rozmiar, kolor itp. podczas zakupów ubrań			
Potrafię wyjaśnić problem mojemu lekarzowi lub dentyście			
Potrafię wyrazić to, co czuję, w prostych słowach i odpowiednio wyrazić wdzięczność			
Mogę omówić, co robić, dokąd iść, co robić ustalenia dotyczące spotkania (np. wieczorem, w weekend)			
Potrafię zadawać proste pytania i odpowiadać na nie na temat znanych mi tematów (np. pogoda, hobby, życie towarzyskie, muzyka, sport).			

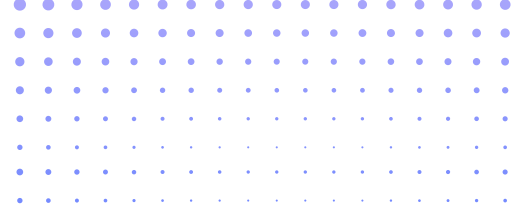
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

Potrafię zadawać proste pytania i odpowiadać na pytania dotyczące wydarzeń, które miały miejsce (np. wczoraj, w zeszłym tygodniu, w zeszłym roku).			
Potrafię obsługiwać proste połączenia telefoniczne (np. powiedzieć, kto dzwoni, poprosić o rozmowę z kimś, podać swój numer, przekazać lub przyjąć prostą wiadomość)			
Potrafię dokonywać prostych transakcji (np. w sklepach, na poczcie, na dworcach kolejowych) oraz zamawiać coś do jedzenia lub picia.			
Mogę uzyskać proste, praktyczne informacje (np. zapytać o drogę, zarezerwować nocleg)			

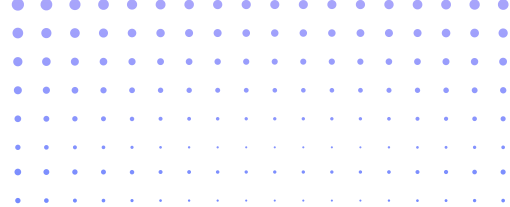
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

A1 PRODUKCJA MÓWIONA	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię wymienić litery alfabetu			
Potrafię napisać swoje imię i adres			
Potrafię podać podstawowe informacje o sobie (np. imię, wiek, adres, rodzinę, kierunki studiów, pracę) używając ustalonych fraz			
Mogę przekazać prostą wiadomość			
Potrafię używać prostych słów i zwrotów, aby opisać miejsce, w którym mieszkam			
Potrafię używać prostych słów i zwrotów, aby opisać osoby, które znam			
Potrafię przeczytać bardzo krótkie, wyuczone oświadczenie (np. przedstawienie mówcy, wzniesienie toastu)			

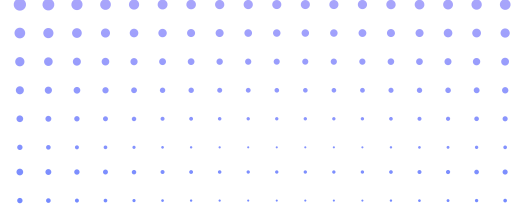
Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

A2 PRODUKCJA MÓWIONA	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię opisać siebie, swoją rodzinę i inne osoby, które znam			
Potrafię opisać swój dom i miejsce, w którym mieszkam			
Mogę opowiedzieć o tym, skąd pochodzę i porównać życie tam z życiem w nowym kraju			
Potrafię opisać swoje wykształcenie i przedmioty studiów			
Potrafię powiedzieć, co zwykle robię w domu, w szkole/na uczelni, w pracy i w wolnym czasie			
Potrafię opisać swoje kwalifikacje i poprzednie doświadczenie urzędnikowi			
Potrafię podać krótkie, proste opisy wydarzeń lub opowiedzieć prostą historię.			
Potrafię opisać przeszłe działania i osobiste doświadczenia (np. co robiłem w weekend)			
Potrafię wyjaśnić, co mi się w czymś podoba, a co nie			
Potrafię podawać proste opisy rzeczy i dokonywać bezpośrednich porównań			
Potrafię wygłaszać bardzo krótkie, wyuczone komunikaty o przewidywalnej i nauczonej treści			
Potrafię wygłosić krótką, wyuczoną prezentację na znany mi temat z zakresu mojej dziedziny akademickiej lub zawodowej			

Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

PISANIE A1	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię pisać litery alfabetu			
Mogę napisać swoje imię i adres			
Potrafię kopiować słowa i frazy, np. z diagramu lub zestawu instrukcji			
Potrafię robić krótkie notatki na temat tego, czego się nauczyłem			
Potrafię wypełnić prosty formularz lub kwestionariusz, podając swoje dane osobowe (np. datę urodzenia, adres, obywatelstwo)			
Mogę zamawiać rzeczy, wypełniając wstępnie wydrukowany formularz zamówienia			
Potrafię napisać kartkę z pozdrowieniami lub prostą wiadomość e-mail/SMS, używając ustalonych fraz			
Potrafię pisać proste frazy i zdania o sobie (np. gdzie mieszkam, ile mam braci i sióstr)			
Potrafię pisać proste frazy i zdania dotyczące mojego najbliższego otoczenia.			

Listy kontrolne dla uczniów uporządkowane według aktywności CEFR

PISANIE A2	To jest mój cel	Teraz mogę to zrobić z pomocą	Teraz mogę to zrobić bez pomocy
Potrafię pisać krótkie, proste notatki i wiadomości (np. informujące, że ktoś dzwonił, umawiające się na spotkanie z kimś, wyjaśniające nieobecność)			
Potrafię napisać proste CV, podając istotne informacje osobiste			
Potrafię pisać o aspektach mojego poprzedniego i obecnego życia w prostych, powiązanych zdaniach (np. o rodzinie, szkole/uczelni, pracy, wakacjach).			
Potrafię pisać krótkie, proste wymaginowane biografie i opowieści o ludziach			
Potrafię napisać bardzo prosty list osobisty (np. przyjmując lub oferując zaproszenie, dziękując komuś za coś, przepraszając) z odpowiednim początkiem i końcem			
Potrafię napisać bardzo prosty list formalny (np. składający zamówienie lub proszący o informacje na temat pracy wakacyjnej lub zakwaterowania w hotelu) z odpowiednim początkiem i końcem			
Potrafię prowadzić bardzo prosty dziennik lub pamiętnik			

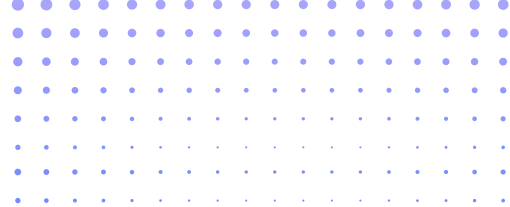

Przykład szablonów do nauki języka polskiego.

1. Szablon fiszek z podstawowym słownictwem polskim

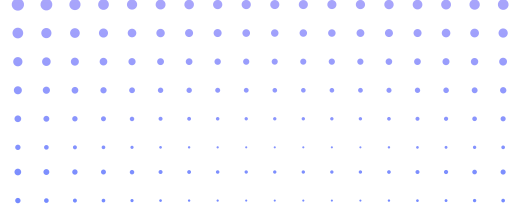
Cel	Pomaganie uchodźcom/dzieciom migrantów w nauce podstawowego słownictwa języka polskiego i wzmacnianiu pamięci za pomocą pomocy wizualnych.
Przybory	Fiszki (mogą być drukowane lub cyfrowe) zawierające: • Obrazki przedstawiające słowo (na przedniej stronie), • Polskie słowo z tłumaczeniem (na tylnej stronie). • Dla początkujących można dodać wymowę fonetyczną.
Przykłady	Przód: Obrazek psa
Działalność	• Podnoś fiszki jedna po drugiej i poproś uczniów o powtórzenie polskiego słowa. • Zachęcaj uczniów do tworzenia prostych zdań ze słowami (np. „To jest pies.” – „це Собака”- „To jest pies”). • Stosuj gry polegające na dopasowywaniu lub

2. Szablon budowania zdań w języku polskim

Cel	Nauczanie dzieci uchodźców/migrantów budowy zdań w języku polskim, ze szczególnym uwzględnieniem kolejności podmiotu-orzeczenia-dopełnienia (SVO) i innych prostych reguł gramatycznych.
Przybory	• Karty zdań ze słowami (rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki) • Puste karty do tworzenia własnych zdań
Układ szablonu	• Karta 1: Podmiot (np. „ Dziecko ” – „ дитина ” – „dziecko”) • Karta 2: Czasownik (np. „ lubi ” – „ любить ” - „lubi”) • Karta 3: dopełnienie (np. „ jabłko ” – „ яблоко ” - „jabłko”)
Przykładowe zdanie	" Prawo lubić jabłko ." – „ дитина lubić jabłko " – „Dziecko lubi jabłko."
Działalność	• Uczniowie mogą tasować karty i pracować w parach lub grupach nad tworzeniem zdań. • Po utworzeniu zdań poprosz ich o przetłumaczenie ich na język ojczysty lub angielski i odwrotnie. • Zachęcaj dzieci do modyfikowania zdań, np. poprzez zmianę czasowników lub dodawanie przymiotników (np. „ Dziecko bardzo lubić jabłko ." - „ Dytina Duża lubić яблоко „ – „Dziecko naprawdę lubi jabłko”).

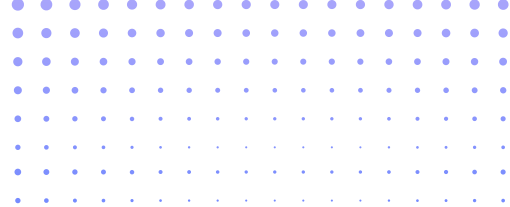

2. Szablon budowania zdań w języku polskim

Arkusze ćwiczeń do nauki języka polskiego dla uchodźców/dzieci migrantów	
Nazwa:	_____
Data:	_____

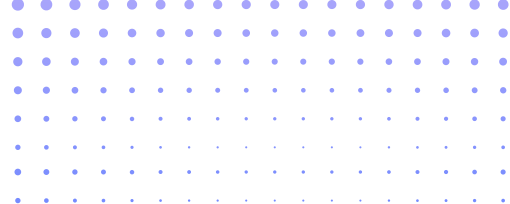
1. Karty ze słownictwem: dopasuj obrazek do słowa	
Instrukcje:	Dopasuj każdy obrazek do właściwego polskiego słowa. Napisz polskie słowo obok obrazka.
Zdjęcie	Polskie słowo
1	_____ (яблуко)

2	_____ (собака / пес)
3	_____ (будинок)
4	_____ (автомобіль)
5	_____ (кіт)

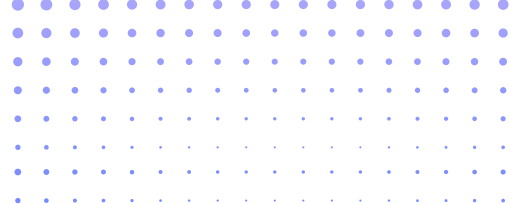
2. Szablon budowania zdań w języku polskim

2. Buduj zdania	
Instrukcje:	Przestaw słowa, aby utworzyć poprawne polskie zdania. Napisz poniższe zdania.
Przykład:	Karty słowne: "Dziecko / jabłko / je" Zdanie : "Dziecko je jabłko." (Dzień usiądź jabłuszko .)
Karty ze słowami	Poprawne zdanie
"Mama / chce / kawa "	_____
" Kot / ma / zabawki "	_____
" Dziecko / lubi / książki "	_____
"Pies / biega / w parku "	_____
„ Lubię / pić / sok ”	_____

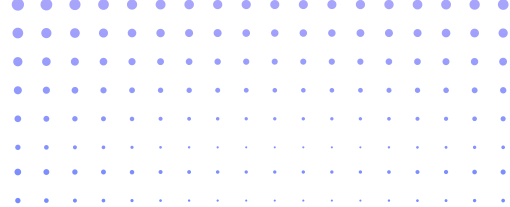
Zasoby dla nauczycieli i uczniów

Kategoria	Przykłady i linki
Zintegrowana Platforma Edukacyjna (ZPE)	Zintegrowana Platforma Edukacyjna (ZPE) zapewnia każdemu otwarty i bezpłatny dostęp do licznych i różnorodnych
Szkoła podstawowa (I-III) – Przykłady	
Edukacja polska	Link
Edukacja matematyczna	Link
Edukacja przyrodnicza	Link
Edukacja muzyczna	Link
Edukacja artystyczna	Link
Edukacja społeczna	Link
Edukacja językowa	Link

Zasoby dla nauczycieli i uczniów

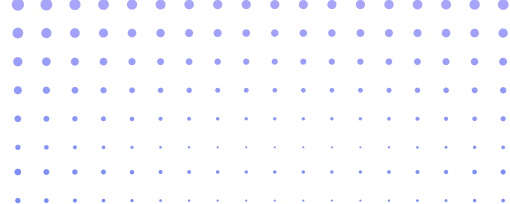
Szkoła podstawowa IV-VIII – Przykłady	
Język polski	Link
Matematyka	Link
Biologia	Link
Chemia	Link
Geografia	Link
Historia	Link
Wychowanie fizyczne	Link
Liceum i technikum – przykłady	
Język polski	Link
Matematyka	Link
Biologia	Link
Chemia	Link
Geografia	Link
Historia	Link
Wychowanie fizyczne	Link
Nauki społeczne	Link
Podstawy przedsiębiorczości	Link

Zasoby dla nauczycieli i uczniów

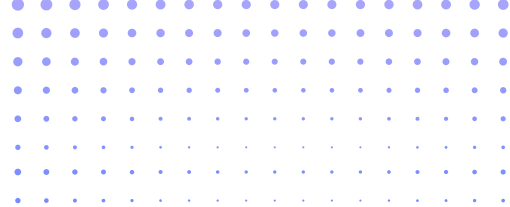
Kształcenie zawodowe – przykłady	
Branża budowlana	Link
Przemysł drzewny i meblarski	Link
Branża fryzjersko-kosmetyczna	Link
Branża opieki zdrowotnej	Link
Przemysł spożywczy	Link
Doradztwo zawodowe – przykłady	
Klasy 7 i 8 szkół podstawowych	Link
Preorientacja i orientacja zawodowa	Link
Szkoły średnie i dorośli	Link

Przydatne kontakty i zasoby

Kategoria	Opis
Agencje rządowe i władze lokalne	Organy rządowe i władze lokalne odgrywają zasadniczą rolę w świadczeniu usług i wsparcia uchodźcom i migrantom, obejmujących m.in. kursy językowe, programy integracyjne i pomoc prawną.
Urząd do Spraw Cudzoziemców (Urząd do Spraw Cudzoziemców)	Zapewnia pomoc cudzoziemcom ubiegającym się o pobyt, azyl i zezwolenia na pracę. Oferuje informacje i usługi związane z integracją uchodźców i migrantów. Strona internetowa: Link
Polska Straż Graniczna (Straż Graniczna) Graniczna)	Odpowiedzialny za kontrolę graniczną, w tym przetwarzanie wniosków o przekroczenie granicy i uchodźców ubiegających się o azyl. Strona internetowa: Link
Wojewódzkie (Urząd Wojewódzki) Wojewódzki)	Władze regionalne pomagają koordynować pomoc uchodźcom i integrację na poziomie lokalnym. Strona internetowa: Link
Komunalny Ośrodki Pomocy Społecznej (MOPS)	Udzielanie wsparcia uchodźcom w zakresie opieki społecznej, pomocy mieszkaniowej i programów integracyjnych.

Organizacje non-profit i grupy wsparcia

Liczne organizacje non-profit i pozarządowe oferują zasoby, wsparcie i usługi uchodźcom i migrantom, w tym zajęcia językowe, wsparcie socjalne i pomoc prawną.

Organizacja	Opis
Polska Akcja Humanitarna (PAH - Polska Akcja Humanitarna)	Skupia się na pomocy humanitarnej i długoterminowym wsparciu, w tym edukacji i usługach integracyjnych dla uchodźców. Strona internetowa: Link
Fundacja PCPM	Oferuje różne programy dla uchodźców, w tym wsparcie edukacyjne, pomoc prawną, mieszkalnictwo i pomoc finansową. Strona internetowa: Link
Centrum Wsparcia Uchodźców Cudzoziemców)	Zapewnia pomoc w składaniu wniosków o azyl, doradztwo prawne , kursy językowe i programy integracyjne. Strona internetowa: Link
Caritas Polska	Organizacja charytatywna, która pomaga uchodźcom i migrantom, zapewniając im żywność, schronienie, opiekę zdrowotną i wsparcie prawne. Strona internetowa: Link

Fundacja Ocalenie (Fundacja Ocalenie)	Zapewnia praktyczne i emocjonalne wsparcie dla uchodźców, w tym wsparcie psychologiczne, kursy języka polskiego i integrację ze społecznością. Strona internetowa: Link
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej (Stowarzyszenie Interwencji Prawnej)	Oferuje pomoc prawną uchodźcom i migrantom, w tym osobom ubiegającym się o azyl i tym, którym grozi deportacja. Strona internetowa: Link

Narzędzia online i platformy edukacyjne w Polsce
Istnieje wiele platform internetowych oferujących
bezpłatne lub niedrogie zasoby do nauki języka polskiego
lub umożliwiające uchodźcom dostęp do podstawowych
usług.

Platforma	Opis
Naucz się polskiego - PolishPod101	Oferuje lekcje audio i wideo dla osób uczących się języka polskiego, na poziomach od początkującego do zaawansowanego. Strona internetowa: Link
Kanały YouTube	Kanały takie jak „Nauka polskiego z PolishPod101” lub „Easy Polish” oferują bezpłatne samouczki językowe, lekcje słownictwa, wymowy i gramatyki dla osób uczących się na wszystkich poziomach.
Polski dla obcokrajowców (Polski dla Cudzoziemców)	Strona internetowa poświęcona pomaganiu obcokrajowcom w nauce języka polskiego za pomocą kursów, list słówek i filmów. Strona internetowa: Link
Polskijazyk.pl	Platforma oferująca różne kursy online, ćwiczenia i materiały do nauki języka polskiego. Strona internetowa: Link
Navoica.pl	Platforma edukacyjna oferująca kursy języka polskiego dla obcokrajowców, a także różnorodne kursy z polskich uniwersytetów. Strona internetowa: Link

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Narzędzia online i platformy edukacyjne w Polsce

Istnieje wiele platform internetowych oferujących bezpłatne lub niedrogie zasoby do nauki języka polskiego lub umożliwiające uchodźcom dostęp do podstawowych usług.

Podsumowanie

Załączniki stanowią cenne rozszerzenie podstawowej treści e-booka, przekładając jego zalecenia na gotowe do użycia formaty. Plany lekcji, takie jak scenariusz „Powitania i pożegnania”, ilustrują, w jaki sposób cele kulturowe i językowe można łączyć w dynamicznych warunkach klasowych. Szablony ewaluacji oparte na kryteriach CEFR umożliwiają ustrukturyzowane monitorowanie postępów językowych, zapewniając zarówno uczniom, jak i nauczycielom jasne punkty odniesienia i pętle informacji zwrotnej. Włączenie fiszek, ćwiczeń budowania zdań i arkuszy słownictwa oferuje elastyczne narzędzia, które można łatwo dostosować do różnych warunków edukacyjnych i profili uczniów. Ponadto dodatek z informacjami kontaktowymi łączy środowiska edukacyjne z szerszymi sieciami integracyjnymi, kierując użytkowników do odpowiednich usług i organizacji. Łącznie zasoby te wzmacniają nadrzędny cel e-booka: wspieranie pomyślnej integracji uczniów-uchodźców z życiem zawodowym i społecznym w Polsce poprzez dobrze poinformowane, empatyczne i praktyczne metody edukacyjne.

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Rozdział 9

Przydatne kontakty

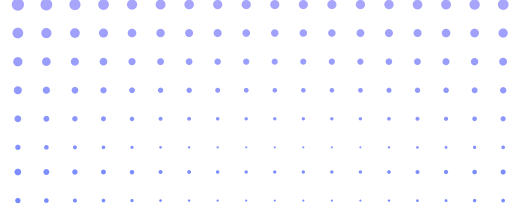

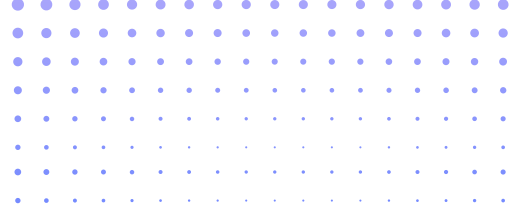
Rozdział 9: Przydatne kontakty

W tym rozdziale zamieszczono przydatne kontakty i ważne adresy w Lublinie i w Polsce (np. do władz publicznych, organizacji non-profit, fundacji itd.), które wspierają migrantów i uchodźców.

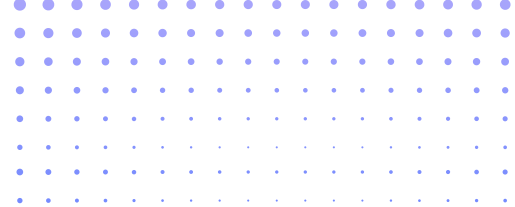
W Nazwa instytucji	Adres	Numer kontaktowy	E-mail	Strona internetowa
Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa	ul. Fryderyka Chopina 14/70, 20-023 Lublin, Polska	+48 81 743 68 00	fundacja@panstwoprawa.org	https://panstwoprawa.org/
Stowarzyszenie homo faber	ul. Chopina, 41, lok. 2, 20-023 Lublin, Polska	+48 602 430 868	info@hf.org.pl	https://hf.org.pl/
Lubelski oddział okręgowy paczka	ul . Puchacza 6, 20-323 Lublin, Polska	+48 530 955 554	lublin@pck.org.pl	https://pck.lublin.pl/
Caritas archidiecezji lubelska	ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 2, 20-950 Lublin, Polska	+48 534 003 300	sekretariat@lublin.caritas.pl	https://lublin.caritas.pl/
Baobab Lublin	Krakowskie Przedmieście 39B, 20-076 Lublin, Polska	+48 696 800 262	baobab@hf.org.pl	https://baobab.lublin.pl/
Nowy PROSTIR	ul . Kaprysowa 2, 20-843 Lublin, Polska	+48 888 975 831	-	https://www.facebook.com/prostirlublin
Spilno lublin	ul. Kazimierza Wielkiego 8 (Hala Globus), 20-400 Lublin, Polska	+48 730 248 836	info.spilno.lublin@gmail.com	https://www.facebook.com/spilnolublin/
Lubelski park naukowo- technologiczny sa	ul . Dobrzańskiego 3, 20-262 Lublin	+48 730 248 836	biuro@lpnt.pl	https://lpnt.pl/
Akademickie Centrum Pomocy i Wsparcia dla Polonii i Cudzoziemców	ul . Bursaki 12 20- 150 Lublin	+48 81 534-61-00	pomocwspa@wspa.pl	https://wspa.pl/wsparcie-cudzoziemcow/

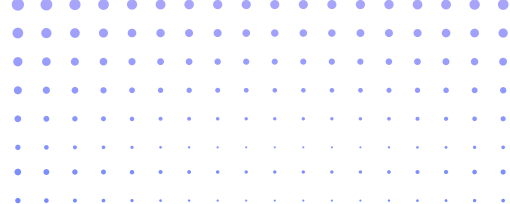
Fundacja kultura duchowna pogranicze	Glin. Warszawska 71, 20-803 Lublin, Polska	+48 535 713 906	lublin.fkdp@gmail.com	https://fkdp.eu/
Fundacja puls polska	Al. Racławickie 8/39, 20-037 Lublin, Polska	-	pulspolska24@gmail.com	https://pulspolska.pl/
Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców	ul . Spokojna 4, 20-914 Lublin, Polska	tel.: 81 74 24 732 faks : 81 74 24 432	wsoc@lublin.uw.gov.pl	https://cudzoziemcy.lublin.uw.gov.pl/
Konsulat Generalny Ukrainy w Lublinie	ul . Spokojna 2, 20-074 Lublin, Polska	+48-81-531-88-89	gc_pll@mfa.gov.ua	https://poland.mfa.gov.ua/pl/o-ukrainie
Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć	ul . Krowoderska 11/7, 31-141 Kraków , Polska	+48 12 633 72 23	porady@pomocprawna.org	pomocprawna.org
Fundacja „Multiocalenie ”	ul. Słomińskiego 1 lok. 15, 00-204 Warszawa, Polska	+48 22 635 08 98	info@multiocalenie.org.pl	www.multicalenie.org.pl
Fundacja „Ocalenie ”	ul. Krucza 6/14A, 00-537 Warszawa, Polska	+48 22 828 04 50	cpc@cpc.org.pl	www.ocalenie.org.pl
Stowarzyszenie Interwencja Prawny	ul . Siedmiogrodzka 5/51, 01-204 Warszawa. Polska	+48 22 621 51 65	biuro@interwencjaprawna.pl	www.interwencjaprawna.pl
CARITAS Polska	ul . Okopowa 55, 01-043 Warszawa, Polska	+48 22 334 85 00	caritaspolska@caritas.pl	https://caritas.pl/
Polskie Forum Migracyjne	ul . Szpitalna 5/14, 00-031 Warszawa, Polska	+48 22 110 00 85	info@forummigracyjne.org	www.forummigracyjne.org
Ośrodek Migranta Fu Shenfu	ul . Ostrobramska 98, 04-118 Warszawa, Polska	+48 22 610 02 52	osrodek@migrant.pl	www.migrant.pl

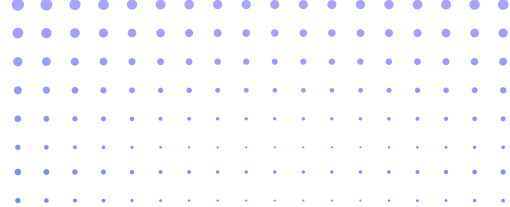
Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu	ul . Lwowska 57, 22-400 Zamość , Polska	+48 84 677 56 30	administracja@mcpr.zamosc.pl	https://mcpr.zamosc.pl/
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zamościu	ul . Szczepkowska 120, 22-400 Zamość , Polska	+48 84 638 20 17	poczta@gops-zamosc.pl	https://gops-zamosc.pl
Deinde sp. z oo	ul. Okopowa 5, lok 489, 20-022 Lublin, Polska	+48 789 296 663	info@deinde.pl	https://deinde.pl/
Fundacja „Fundusz” Inicjatywa ”	ul. Okopowa 5, lok 489(a), 20-022 Lublin, Polska	+48 786 943 755	ffi@ffi.org.pl	www.ffi.org.pl
Helsińska Fundacja Prawo Człowieka	ul . Zgoda 11,Warszawa 00- 018, Polska	+48 22 556 44 66	uchodźcy@hfhr.org.pl	www.hfhr.pl
Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek	ul. Gdyńskich Kosynierów 11 lok. 1, 80-866 Gdańsk, Polska	+48 882 574 538	doradca.tczew@cwii.pl	https://cwii.pl/
Fundacja Międzynarodowa Inicjatywa Humanitarna	ul . Malczewskiego 38/5, 02-622 Warszawa, Polska	+48 530 999 907, +48 693 333 956	info@mih.org.pl	www.mih.ihif.eu
Fundacja Obywatelska Perspektywa	ul. Puławska 24b/14, 02-512 Warszawa, Polska	+48 662 125 829	fundacja@obywatelska.org.pl	www.obywatelska.org.pl
NOMADA Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Społeczeństwa Wielokulturowego	ul . Paulińska 4-8, Wrocław 50-247, Polska	+48 713 070 337	doradztwo@nomada.info.pl	http://nomada.info.pl/

Międzynarodowa Organizacja Spraw Migracji (IOM)	ul . Wiejska 12, 00-490 Warszawa, Polska	+48 22 623 81 88	Adres e-mail iomwarsawavr @iom.int.	www.poland.iom.int
Fundacja Inna Przestrzeń	ul. Nowy Świat 23/25 lok. 32 00-029 Warszawa , Polska	+48 22 425 87 47	inna@innaprzeszren.pl	www.innaprzestzen.pl
Fundacja dla Migrantów DOBRY START im. AGFarah	ul . Bracka 18/63 00-028 Warszawa , Polska	+48 22 658 04 87	biuro@fds.org.pl	www.fds.org.pl
FUNDACJA TO PROSTE	ul . Hoża 62/69 00-682 Warszawa, Polska	-	mapujpomoc@toproste.org	https://mapujpomoc.pl/pl/
Instytut Prawo Migranci	ul . Rуска 46a/202 50-079, Wrocław , Polska	+48 510 011 846 +48 571 330 203	zapisy@instytutpm.eu	https://www.instytutpm.eu/
Fundacja Polskie Centrum Pomoc Międzynarodowa	ul . Sarmacka 14/15, 02-972 Warszawa, Polska	+48 22 833 60 22	INFO@PCPM.ORG.PL	https://pcpm.org.pl/
Konsorcjum Migracyjne	ul . Szpitalna 5/14 00-031 Warszawa , Polska	-	konsorcjum@konsorcjum.org.pl	https://konsorcjum.org.pl/
Sekcja Praw Człowieka Uniwersyteckiej Poradni Prawnej Wydział Prawa i Administracji	Glin. Zygmunta Krasińskiego 18/3, Kraków 30-101 Polska	+48 12 430 19 97	poradnia.prawna@uj.edu.pl	www.law.uj.edu.pl
Klinika Prawa – Studencki Ośrodek Pomocy Prawnej Wydział Prawa i Administracji	ul . Krakowskie Przedmieście 26/28, Warszawa 00-027, Polska	+48 22 552 08 11	klinika@wpia.uw.edu.pl	https://www.uw.edu.pl/poradnie-i-osrodki/pomoc-prawna

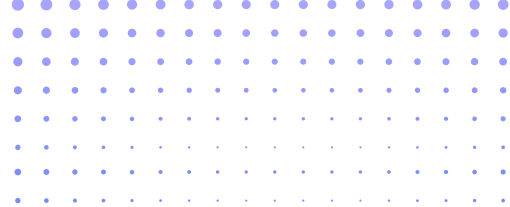

Uniwersytecka Poradnia Prawna Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego	ul . Spokojna 1, Lublin 20-074, Polska	+48 81 532 67 99	upp_kul@kul.pl	www.kul.lublin.pl
Fundacja Dialog	ul. Ks. Adama Abramowicza 1 15-872 Białystok, Polska	+48 85 742 40 41	biuro@fundacjadi alog.pl	<a href="http://www.fundacjadi
alog.pl">www.fundacjadi alog.pl
Fundacja dla Wolność	ul. Angorska 19/U- 1 03-913 Warszawa, Polska	+48 502 070 701	-	<a href="http://www.fundacjadla
wolnosci.org">www.fundacjadla wolnosci.org
Fundacja Emic	ul . Legionów 15/1 87-100 Toruń , Polska	+48 798 704 908	emic@emic.com.p l	<a href="http://www.maszprawo
wiedziec.com.pl">www.maszprawo wiedziec.com.pl
Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu	ul . Jezuicka 4 20-113 Lublin, Polska	+48 81 534 26 52	lublin.wolontariat @gmail.com	<a href="http://www.wolontariatp
racowniczy.org.pl">www.wolontariatp racowniczy.org.pl
Fundacja Dajemy Dzieci Siłę	ul . Mazowiecka 12/25 00-048 Warszawa, Polska	+48 22 616 02 68	biuro@fdds.pl	www.fdds.pl
Fundacja Polska Gościnność	ul . Rakowiecka 59A 05-077 Warszawa, Polska	+48 602 190 787	-	<a href="http://www.polskagoscin
nosc.org">www.polskagoscin nosc.org
Fundacja Strefa WolnoSłowa	ul . 11 Listopada 24/34 03-436 Warszawa, Polska	-	migrart@waw.pl	<a href="http://www.strefawolnos
lowa.pl">www.strefawolnos lowa.pl
Uchodźca.pl	ul . Bracka 23/51 00-028 Warszawa, Polska	+48 22 121 20 00	my@refugee.pl	www.uchodźcy.pl

Bibliografia

- Alisic, E. (2012). Perspektywy nauczycieli dotyczące udzielania wsparcia dzieciom po traumie: badanie jakościowe. *Child Abuse & Neglect*, 27 (1), 51–59.
- Anderson, J. &. (2012). Przyszłość grywalizacji w edukacji. . Waszyngton: Pew Research Center.
- Brunzell, T., Walters, LE i Stokes, H. (2016, maj). Elastyczne uczenie się uwzględniające traumę: klasy, które wzmacniają zdolności regulacyjne. *International Journal of Child Youth and Family Studies*, 2 (7), 218. Pobrano z https://www.researchgate.net/publication/304028692_TRAUMAINFORMED_FLEXIBLE_LEARNING_CLASSROOMS_THAT_STRENGTHEN_REGULATORY_ABILITIES
- Czakon, M. (2023). 15 prostych ćwiczeń i rozwiązań, które budują wyniki i poprawiają wnioski i wnioski w grupie i klasie. Motycz Leśny, Polska. Pobrano z lokalizacji <https://cdw.edu.pl/15-prostych-cwiczen-i-pomyslow-na-zajecia-budujacych-wspolprace-i-poprawiajacych-relacje-i-komunikacje-w-grupie-i-klasie/#1-budowa-wiezy-z-papieru>
- Daniels, M., Pears, A. i Cajander, A. (2010). Badania w zakresie edukacji inżynierskiej w praktyce: ewoluujące wykorzystanie otwartych projektów grupowych jako strategia pedagogiczna rozwijania umiejętności w zakresie globalnej współpracy. *International Journal of Engineering Education*, 4 (26), 795–806.
- Deci, EL (2000). „Co” i „dlaczego” w dążeniu do celu: ludzkie potrzeby i samostanowienie zachowania. *Psychological inquiry*, 4 (11), 227–268.
- Deci, EL i Ryan, RM (1985). Wewnętrzna motywacja i samostanowienie w zachowaniu człowieka. Nowy Jork: Springer Science+Business Media Nowy Jork.
- Deterding, S., Dixon, D., Nacke, L. i Khaled, R. (2011). Od elementów projektowania gier do grywalizacji: definicja grywalizacji. 15. Międzynarodowa konferencja MindTrek: Wizja przyszłych środowisk medialnych (str. 9–15). Nowy Jork: Association for Computing Machinery.
- Harris, M., & Fallot, RD (2001). Wykorzystanie teorii traumy do projektowania systemów usług. Jossey-Bass.
- Jonassen, D. (1999). Projektowanie konstruktywistycznych środowisk edukacyjnych. Pensylwania: University Park: Pennsylvania State University.
- Kapp, K. (2012). Gamifikacja uczenia się i nauczania: metody i strategie oparte na grach dla szkoleń i edukacji. San Francisco: Pfeiffer. Pobrano z https://www.researchgate.net/publication/273947281_The_gamification_of_learning_and_instruction_Gamebased_methods_and_strategies_for_training_and_education_San_Francisco_CA_Pfeiffer

Bibliografia

- Kolk, BA (2014). Ciało zapisuje wynik. Mózg, umysł i ciało w leczeniu traumy. . Nowy Jork: Viking.
- Little, D. (2012). Integracja językowa dorosłych migrantów i Europejskie Portfolio Językowe: listy kontrolne wyznaczania celów i samooceny. Pobrano z <https://rm.coe.int/16802fc1cc>
- Madziej, P. (2023). Z językiem polskim każdego dnia. Cz. 2. Warszawa, Polska. Pobrano z lokalizacji <https://www.gov.pl/attachment/77220820-6e9e-4a8d-8427-1d9988e31775>
- OECD. (2018). Odporność studentów z doświadczeniem imigracyjnym: czynniki kształtujące dobrostan. Paryż: OECD Publishing.
- Róg, T. (2017). Zeszyt ćwiczeń. Warszawa. Pobrano z lokalizacji <https://ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=15097>
- SAMHSA. (2014). Koncepcja traumy SAMHSA i wskazówki dotyczące podejścia uwzględniającego traumę. Rockville: US Department of Health and Human Services.
- Schunk, DH (2012). Teorie uczenia się: perspektywa edukacyjna. Boston: Pearson Education, Inc.
- Siegel, DJ i Bryson, T. (2011). Całościowe dziecko mózgowe: 12 rewolucyjnych strategii pielęgnowania rozwijającego się umysłu dziecka, przetrwania codziennych zmagañ rodzicielskich i pomocy rodzinie w rozwoju. Wydawnictwo Delacorte Press.
- Szostak-Król, K. (2019). Językowa podróż po Polsce. PODRĘCZNIK DO NAUKI JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ROZPOCZYNAJĄCYCH NAUKĘ W POLSKIEJ SZKOLE (WIEK 11 – 15 LAT). Warszawa, Polska. Pobrano z lokalizacji <https://www.gov.pl/attachment/440d2b16-17e1-457c-a7a9-3f1b31ed1eb0>
- UNESCO. (2020). Raport monitoringu edukacji globalnej 2020: Włączenie i edukacja: Wszystko oznacza wszystko. Paryż: Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury.
- Żulewska, S. (2022). Gra owocowa. Warszawa. Pobrano z lokalizacji <https://emic.com.pl/assets/Serwis/Documents/gra-integracyjna-v2.pdf>

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej ani Greek State Scholarship's Foundation (IKY). Ani Unia Europejska, ani IKY nie ponoszą odpowiedzialności za te poglądy.

Projekt "Experience-exchange to Help VET Professionals Integrate Refugee Children into the Local Community"

**("Wymiana doświadczeń: Wsparcie Specjalistów VET w
Integracji Dzieci Uchodźców z Lokalną Społecznością")**

nr. 2023-2-EL01-KA210-VET-000174377

CC BY-SA

Ta licencja umożliwia użytkownikom rozpowszechnianie, remiksowanie, adaptowanie i rozwijanie materiału na dowolnym nośniku lub w dowolnym formacie, o ile zostanie podane uznanie autora. Licencja pozwala na komercyjne wykorzystanie. Jeśli remiksujesz, adaptujesz lub rozwijasz materiał, musisz uzyskać licencję na zmodyfikowany materiał na identycznych warunkach. CC BY-SA obejmuje następujące elementy:

BY: należy podać autora utworu.

SA: Adaptacje muszą być udostępniane na tych samych warunkach.

<https://creativecommons.org/share-your-work/cclicenses/>

Publikacja bezpłatna